

CHAYEINU Weekly

Shabbos Inspiration

פרשת
וישלח

Divrei
Torah

Parshah
Stories

Parshah
Riddles

Halachah
Challenges

Inyana
D'Yoma

This week has been dedicated:

לז"נ הרב יהודה בן הרב יצחק זצ"ל
הרב חיים בן הרב מנחם זצ"ל

PAGE CONTENT

3-5	Dvar Torah
6-8	Seuda Stories
9-16	Parsha Challenge
17-18	Life of Truth Story
19	Hilchos Shabbos Initiative
20-24	Rav Kalman Krohn Story
25	Comic Story
26-30	Nefesh Shimshon

גליונות

31-32	הג"ר שמואל פעלדער שליט"א
33-34	הגר"ח קניבסקי זצ"ל
35-36	הגר"ג אדלשטיין זצ"ל
37-38	הג"ר דוב לנדא שליט"א
39-40	הג"ר מאיר צבי ברגמן שליט"א
41-42	הגר"ד פוברסקי שליט"א
43-44	הג"ר משה הלל הירש שליט"א
45-46	הג"ר יצחק זליברשטיין שליט"א
47-48	הג"ר מאיר גריינימן שליט"א

SPONSOR A WEEK OF CHAYEINU WEEKLY!

Call or Text: 732-301-4043 opt. 8#-2

Email: chayeinuoffice@gmail.com Zelle: chayeinuoffice@gmail.com

דברי תורה לסעודת שבת

פרשת וישלח

Torah Tavlin

וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ וַיִּגַּע בְּכַף יָרְכּוֹ וַתִּקַּע כַּף יָרְכּוֹ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ עִמּוֹ: (לב, כו)

Rav Elchonon Wasserman related in the name of his Rebbe, the Chofetz Chaim, that the *Sar* of Eisav specifically came to battle Yaakov Avinu, as opposed to the Avrohom and Yitzchok. Why? Because Yaakov Avinu is the *Av HaTorah*, and the Gemara in *Kedushin* tells us that Torah is the *tavlin* to the *Yetzer Hara*. The *Yetzer Hara* will allow a person to daven, do *avodah*, and be involved in *chessed* – so long as he isn't busy with *limud haTorah*.

Similarly, Rav Chaim Volozhin (Ruach Chaim) explains the Mishnah in Avos (2:9) אמר להם צאו וראו, that when is the time to think about *middos* and *derachim yesharim*? *Tz'u*, outside of the Bais Medrash. While a person is learning, his focus should be entirely on learning. The *Yetzer Hara* will try to distract him, even willing to have him get involved in *avodas Hashem* and *middos*, so long as he isn't learning. Eventually, he will steer him to other things as well. Therefore, only when leaving the Bais Medrash should a person begin thinking about *middos* and *derachim yesharim*.

The *Sar* of Eisav chose to do battle specifically with Yaakov, because he is his greatest enemy, but *vayar ki lo yuchal lo*, the *Yetzer Hara* cannot overcome the *koach haTorah*. Rather, *vayiga b'kaf yereicho*. The Chofetz Chaim related *b'sheim* the *Zohar* that *kaf yereicho* is referring to the *tomchei oraysa*, those that support Torah. When the *Yetzer Hara* sees that he cannot overcome the *lomdei Torah* themselves, he seeks to influence those who support Torah, to lose their *chashivus* and stop being supportive of Torah. But even with the lack of support, Yaakov Avinu was still *b'heiavko imo*.

At the end of galus, said the Chofetz Chaim, the *Yetzer Hara* will look to undermine the *lomdei Torah's* support system, and they will have to learn Torah with *mesirus nefesh*, *mitoch hadechak*. Yet, they will remain dedicated to their learning.

Blinding Dust

(כה) וַיִּוָּתֶר יַעֲקֹב לְבִדּוֹ וַיֵּאָבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלֹת הַשָּׁחַר: וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ וַיִּגַּע בְּכַף־רַגְלֹו וַתִּקַּע כַּף־רַגְלֹו יַעֲקֹב בְּהֶאָבֶקוֹ
עִמּוֹ: (לב, כה-כו)

What exactly does **ויאבק** mean? Rashi explains that they raised dust when fighting, but why did the Torah use specifically this point to describe the struggle between Yaakov and the Sar of Eisav? And what does it mean that the dust reached *ad kisei hakavod*?

The Kli Yakar explains that the *Yetzer Hara* is referred to as **סמאל**. The reason is, because the *Yetzer Hara*'s objective is to cause a person to be a **סומא**, to blind him from seeing the reality of life. When a person retains his clarity, it is easy to be *bocher b'tov* and the *Yetzer Hara* has no control over him. His main tactic is to confuse a person's vision so that he isn't clear about his goals.

This is the *yesod* of **ויאבק**. When people fight, a cloud of dust rises, blinding their vision. The *Yetzer Hara*'s battle strategy was to use the concept of *avak*, of blinding dust, to cause Yaakov Avinu to falter by removing his clarity. The dust reached at *kisei hakavod*, as the *Yetzer Hara* tried to undermine Yaakov's entire clarity of *emunah*.

How did Yaakov succeed? *Ad alos hashachar*. *Alos Hashacher* refers to the clarity of day, represented by the sun rising. Yaakov was able to retain his clarity and not allow the *Yetzer Hara* to cloud his vision and confuse him. When a person has his priorities straight and doesn't allow the *Yetzer Hara*'s influence to penetrate, there is no way for the *Yetzer Hara* to win. *Va'yar ki lo yuchal lo*.

That is why, explains the *Kli Yakar*, that after Yaakov Avinu emerged from the battle victorious, he was crowned with the name Yisrael. The word Yisrael stems from the word *yashar*, straight. Yaakov retained his *yashrus*, his clarity of thinking and that is how Klal Yisrael will ultimately be able to overcome the *Yetzer Hara*.

Protecting the Women and Children

הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו פריבוא והלני אם על-בנים: (לב, יב)

Yaakov Avinu davened to be protected that Eisav should not come and hit him “אם על בנים.” Why specifically “אם על בנים?” The *Seforno* explains that Yaakov meant to say that even if he himself is saved, there is still a risk that Eisav will hurt his wife and children.

Perhaps the *pasuk* can be explained based on the famous *yesod* of the *Bais HaLevi*. The *Bais HaLevi* explains that Yaakov Avinu had two concerns, *miyad achi* and *miyad Eisav*. There are two ways that Eisav can harm Yaakov, physically, and spiritually. *Miyad achi* refers to the spiritual danger that Eisav poses. Even if Eisav treats Yaakov as a brother, on friendly terms, a relationship with Eisav is fraught with *ruchniyus* danger.

That is why Yaakov Avinu specifically stressed *eim al habbanim*. Yaakov Avinu himself was an *ish tam yosheiv ohalim*. He delved in Torah the entire day and had the Torah to protect him from Eisav's influence. His main concern was regarding his wife and children who did not have the same degree of Torah *tavlin*. How they would be influenced if Eisav would become friendly with them?

Later in the Parshah (לג, יג), Yaakov tells Eisav that he cannot travel together with him כי הילדים רכים והצאן והבקר עלות עלי ודפקום יום אחד ומתו כל הצאן. Yaakov told Eisav that if he would press the children and sheep too much, even for one day, they may all die. According to the *Bais HaLevi*, we can explain that he isn't referring to physical death, but to *ruchniyus* harm. Who knows? Even one day in Eisav's presence can cause the children, the *tzon kadashim*, untold harm!

When we are faced with a challenge of *miyad achi*, it is not enough for father's to protect themselves in the *bais medrash*. They need to ensure that their homes as well, are protected from the negative influences of Eisav.

פן יבוא והכני אם על בנים!

גוט שבת!

Seudah Stories

Fixing the Hekdesh

The city of Kovno was known as one of the great Torah centers of Europe, a city that produced many great Torah personalities. Yet, somehow the people of the city overlooked one critical component of a Torah city: the *hekdes*, hostel, where the beggars slept was unfit for such a great city. The rooms were musty and dirty, the windows were broken and allowed the bitter winds to whistle through, the lights were nonexistent, and the flimsy bug-infested mattresses were very poor excuses for beds.

Kovno was not a rich city by any stretch of the imagination. Nevertheless, when word got out that the city's *hekdes* was in need of serious renovations, Rav Yisrael Salanter expected there to be a suitable response to the appeal; but there was not. None of the necessary repairs were done. Rav Yisrael felt that people did not care enough, and he decided that he was going to do something about it. He did not approach the *rabbanim* and demand that they speak about it in their shuls on Shabbos. Nor did he call in some of the prominent *baalebatim* of the city and demand that they renovate the *hekdes*. Instead, he himself went there. The *talmidim* who escorted him were shocked that a person of his stature would want to spend time in that decrepit place, but Rav Yisrael walked in with determination and sat down on the floor.

The indigent people in the room were surprised that the *rav* had come to visit. They assumed that he would greet them and leave, but he did not. As he sat on the floor, he opened his *sefarim* and began to learn. After a few moments it began to rain, and the cold rain dripped in through the roof. Rav Yisrael's *talmidim* encouraged him to leave, but he refused. Before long, there was no place to sit that was not wet.

A few hours passed, and the fact that Rav Yisrael had not left the *hekdes* became headline news in Kovno. Pretty soon, a small crowd formed outside, trying to convince Rav Yisrael to leave the dilapidated building. As it became dark, the rain continued. But although it was freezing cold, Rav Yisrael remained.

Finally, some of the prominent members of the city, a group of *rabbanim*, asked Rav Yisrael what it would take for him to leave. His response resonated in the *neshamos* of those who were present. "I am not leaving this place until it is repaired to a point where any one of us would feel comfortable in it. If we truly felt the pain of another Yid, we would never have let things get this bad." Within a few hours, the repairs began and Rav Yisrael finally left. In a matter of days, the *hekdes* was in excellent condition.

Holy Lock

Rav Boruch Ber Leibowitz visited America to raise funds for his yeshivah in the 1930s. At that time, America was a land rife with spiritual challenges, and many Jews succumbed to the unbearable pressure to work on Shabbos. Most Jews who maintained their allegiance to the Shabbos quickly found themselves bereft of any means of supporting their families.

Seudah Stories

Once, Rav Boruch Ber noticed a Jewish-owned store that was locked on Shabbos. He approached it and reverently kissed the lock, exclaiming, “*Heilige* lock! This lock proclaims that Hashem is our G-d and we are His servants!”

On another occasion, when a Jew informed him that he had closed his business on Shabbos, Rav Boruch Ber exclaimed excitedly, “If you put your ear next to the lock on your store, you will hear it screaming, ‘*Hashem Hu Ha’Elokim!*’”

Al Kiddush Hashem

Rav Shlomo Freifeld was once on a fundraising trip and he ate supper at the home of a friend. The hostess served eggplant as one of the courses. Reb Shlomo could not tolerate eggplant, and he would break out in a rash if he ate it. The *talmid* who accompanied him was shocked to see Reb Shlomo calmly eating the vegetable. Later on, he asked Reb Shlomo about it, and he explained, “That woman prepared the dish in my honor, and her whole self-worth was dependent on my enjoying it.” Then Reb Shlomo laughed. “If you eat something that a hostess makes for you, even if it kills you, it’s called *misah al Kiddush Hashem*.”

Reciting the Shehechiyanu in Bergen Belsen

During the darkness of the Second World War, one of the beacons of light for the Yidden who were incarcerated within the electrified fences of the concentration camps was the Bluzhaver Rebbe, *zt”l*. The amount of *emunah* and *chizuk* that he managed to exude and imbue others with, even within the confines of one of the most horrible places on Earth, was inestimable. Whether it was a small mitzvah here or a word of Torah there, there was an unbelievable amount of inspiration to be had from all of the actions of the Rebbe, many of which put his very life in danger.

It was Chanukah in the concentration camp and the Rebbe was determined to be *mekayeim* the mitzvah of *hadlakas ner Chanukah*, at least on the first night. During the days preceding Chanukah, he surreptitiously made arrangements to have what he needed to be able to fulfill the mitzvah of the *neiros*. Every single one of these arrangements entailed tremendous *mesirus nefesh*, but the Rebbe would not be deterred.

Finally, the first night of Chanukah arrived. A few starving prisoners gathered together, eyes gleaming with anticipation, in a discreet location, if such a thing existed, in one of the barracks. There they waited with bated breath for the Rebbe to make the *brachah* on the *Chanukah licht*. They watched as the Rebbe, with intense concentration, lit a candle and, holding it in his hand, began to say the *brachos*. He said the *brachah* “*Lehadlik ner shel Chanukah*” with *hislahavus*, and followed that *brachah* immediately with the *brachah* of “*She’asah nissim*”.

Then, the Rebbe paused for a moment.

But just for a moment. The Rebbe then closed his eyes and, with intense concentration, said the *brachah* of “*Shehecheyanu vikiyimanu vihigianu lazman hazeh*”.

The next morning, someone came over to the Rebbe, clearly distraught. “I can understand that the Rebbe said the first two *brachos* on the *Chanukah licht*”, the man began. “But how”, he continued, the tenor of his voice rising, “could the Rebbe say

Seudah Stories

shehecheyanu?" The *brachah* of *shehecheyanu* is thanking Hashem for bringing us to this day. But what type of day is this, where every moment another Yid meets a gruesome death at the hands of the accursed Nazis, a day where our own children vanish into smoke? Should we really be saying a *brachah* thanking Hashem for having such an existence?"

The Rebbe looked at the man for a moment, and responded. "I too had that question. I was wondering if our current situation was one about which a person would have a *chiyuv* to say *shehecheyanu*. I wasn't sure, so therefore I paused between the first two *brachos* and the last. However, as I looked around, I saw the answer to my question. I saw Yidden who had everything taken away from them, except for life itself, which they are also holding onto by merely a thread. I saw people who were literally at the cusp of despair. But through all of that, I saw people whose *neshamos* were burning, yearning for a bit of *ruchniyus*, a bit of *kedushah*. Yidden who risked their lives to watch someone else perform a mitzvah. Yidden to whom every single bit of Torah is the most valuable commodity around. Yidden who shone with the excitement of connecting with the *Eibershter*! And that is deserving of a *shehecheyanu*!"

Compiled by Tzvi Schultz chinuchchaburah@gmail.com. Details of stories have not been confirmed

PARSHA CHALLENGE

פרשת וישלח

1. How old was רבקה when she was נפטרה?
2. The name of which יום טוב is mentioned in this week's פרשה?
3. In what instances does the פרשה mention each of the following numbers?
3, 7, 100, 180
4. In what instance in this week's פרשה does a פסוק end with the words
?ויאמר יעקב (Submitted by D. Hunger)
5. What similar phenomenon in the story of חנוכה, happened in this week's פרשה?¹
6. List seven women whose deaths are mentioned explicitly in the תורה.²
7. I left by the בתרים בן בתרים,
I came by the destruction of סדום,
I left when המוריה came to יעקב,
I came after the fight with יעקב and the מלאך.
I was also used once to represent יעקב.
Who am I?
8. My father failed his mission,³
As a result his uncle continued on.
The uncle's descendant failed his mission,
As a result my descendants continued on.
All four of our names are all mentioned in this week's פרשה.
Who am I? Who is my father? Who is his uncle?
Who is the uncle's descendant?

Need a Hint?

¹ Regarding the war

² Three in this week's פרשה, two previously in the תורה, one פרשת וישב, two in ספר במדבר. Another hint? One in חוקת and one in פנחס

³ Mentioned in רשימי in last week's פרשה

Answers

1. 121. יעקב was a 98 on his return from חרן (He left באר שבע at 63, learned in עבר for 14 years, worked for רחל ולא for 14 years, worked for cattle for 6 years and was on the road for 1 ½ years when רבקה was (נפטר) and רבקה was 23 when she gave birth to יעקב. (She got married at 3 and only gave birth 20 years later)
2. על כן קרא שם המקום סכות – סוכות.
3. 3 – Days after the מילה שכם attacked the city of שכם
7 – Times יעקב bowed to עשו
100 – Price for the land יעקב bought near שכם
180 – The age יצחק was נפטר
4. The מלאך asks יעקב what his name is and at the end of the פסוק he responds “ויאמר (לב, כח). ”יעקב
5. שכם killed out לוי and שמעון when רבים ביד מעטים.
6. כזבי בת צור , מרים , בת שוע (אשת יהודה) , דברה מנקה רבקה , רחל , שרה , אשת לוט.
7. I left by the ברית בן בתרים ,
I came by the destruction of סדום ,
I left when יעקב came to הר המוריה ,
I came after the fight with יעקב and the מלאך .
I was also used once to represent יעקב .
Who am I?
- ויהי השמש בא
- השמש יצא על הארץ
- וילך שם כי בא השמש
- ויזרח לו השמש כאשר עבר
- In יוסף's dream
- The sun
8. Next week....

Last Week's Riddle:

We are relatives,

He was willing to die not to do it,

I died as a result of trying to stop another from doing it,

I am mentioned in this week's פרשה.

Who am I? Who is he?

- He was thrown into a fire

- By taking the תרפים from my father

- אברהם and רחל -

לרפואה שלמה – אביגדור ששון מאיר בן רחל לאה,

לעיני שאול בן אברהם ז"ל, ברכה בילה בת דוד יעקב ע"ה, יצחק דוד בן אלימלך הכהן ז"ל

For questions, comments, or to subscribe, send an email to parshachallenge@gmail.com

Feel free to forward or distribute the Parsha Challenge.

© כל הזכויות שמורות

Pischei Parsha – Vayishlach

Parsha Musings for Shabbos Table Schmoozings

RIDDLES

Yaakov asked the *malach*, “What is your name?”¹ When else does someone in *Tanach* ask a *malach* his name?

When a *malach* appeared to Shimshon’s parents, informing them that he would be born, Manoach asked the *malach* his name.²

How long did Yaakov have a limp, after being attacked by the *malach*?

Yaakov and the *malach* fought until *alos hashachar*, at which point the *malach* settled for injuring Yaakov’s leg.³ When the sun rose, Yaakov was healed.⁴

When Eisav embraced Yaakov, what “*halacha*” did he violate?

It’s a “*halacha*” that Eisav hates Yaakov, but Eisav happened to get emotional at that moment and embraced Yaakov sincerely.⁵

Traveling with children can cause unexpected delays. How did this once save Bnei Yisrael?

Yaakov was able to avoid Eisav by saying, “No, no, you go ahead, don’t wait for me. After all, my kids walk really slowly, and I need to travel at their pace.”⁶

After leaving home in *Parshas Vayeitzei*, did Yaakov ever see his parents again?

He rejoined Yitzchak in Chevron⁷; Rivkah died before Yaakov returned.⁸

Did Yaakov’s parents ever meet his wives?

Rivkah and Rachel died before Yaakov returned home; Yitzchak met the rest of his wives.

How long were Yaakov and Rachel married?

From the time Yaakov arrived in Charan, until he reunited with Yitzchak, 22 years passed.⁹ For the first 7, Yaakov was not married, and Rachel died before Yaakov arrived in Chevron. So, less than 15 years.

How much longer did Yitzchak live, after he reunited with Yaakov?

Yaakov returned to Chevron at the age of 99, and Yitzchak was 60 years older than him, making him 159.¹⁰ There were 21 years left until Yitzchak died at the age of 180.¹¹

After Yaakov appeased Eisav, and they parted ways, did they ever see each other again?

They buried Yitzchak together.¹²

¹ ל"ב ל'

² שופטים י"ג י"ח

³ ל"ב כ"ה-ו'

⁴ רש"י ל"ב ל"ב, ועי' רשב"ם

⁵ רש"י ל"ג ד' בדעה ב' מרשב"י

⁶ רש"י ל"ג י"ד

⁷ ל"ה כ"ז

⁸ רש"י ל"ה ח' מב"ר, רמב"ן

⁹ עי' רש"י סוף פ' תולדות ומגילה י"ז.

¹⁰ עי' רש"י סוף פ' תולדות ומגילה י"ז.

¹¹ ל"ה כ"ח

¹² ל"ה כ"ט

How many people who are mentioned in *Parshas Vayishlach* have the same name as someone else in *Tanach*?

Devorah *meinekes* Rivkah¹³; Devorah the *neviah*¹⁴

Gad, son of Yaakov¹⁵; Gad the *navi*¹⁶

Addah, wife of Eisav¹⁷; Addah, wife of Lemech¹⁸

Bosmas, daughter of Yishmael, wife of Eisav; Bosmas, daughter of Eilon, wife of Eisav¹⁹

Reueil, son of Eisav²⁰; Reueil the father of the women whom Moshe saved at the well in Midian²¹

Korach, son of Eisav²²; Korach, son of Yitzhar²³

Elifaz, son of Eisav²⁴; Elifaz, friend of Iyov²⁵

Amaleik, son of Elifaz²⁶; Amaleik, a powerful person from the nation of *Chori* who ruled over the area called "*S'dei HaAmaleiki*," which was attacked by the "Four Kings" in *Parshas Lech Lecha*, who was the namesake of Elifaz's son Amaleik, and possibly related to Timna, Elifaz's mother²⁷

Kenaz, son of Elifaz²⁸; Kenaz, father of Osniel²⁹

Zerach, son of Reueil, grandson of Eisav³⁰; Zerach, father of Yovav the king of Edom³¹; Zerach, son of Yehudah³²

Be'or, king of Edom³³; Be'or father of Bilam³⁴

Bela, king of Edom³⁵; Bela, son of Binyamin³⁶

Utz, grandson of Seir³⁷; Utz, son of Nachor³⁸

Shaul, king of Edom³⁹; Shaul, king of Bnei Yisrael^{40 41}

¹³ ל"ה ח'

¹⁴ שופטים ד' ד'

¹⁵ ל"ה כ"ו

¹⁶ שמואל א' כ"ב ה'

¹⁷ ל"ו ב'

¹⁸ ד' י"ט

¹⁹ כ"ו ל"ד

²⁰ ל"ו ד'

²¹ שמות ב' י"ח

²² ל"ו ה'

²³ במדבר ט"ז א'

²⁴ ל"ו י'

²⁵ איוב ב' י"א

²⁶ ל"ו י"ב

²⁷ י"ד ז' עיי"ש ברמב"ן

²⁸ ל"ו י"א

²⁹ יהושע ט"ו י"ז

³⁰ ל"ו י"ג

³¹ ל"ו ל"ג

³² ל"ח ל'

³³ ל"ו ל"ב ועי' אב"ע

³⁴ במדבר כ"ב ה'

³⁵ ל"ו ל"ב

³⁶ מ"ו כ"א

³⁷ ל"ו כ"ח

³⁸ כ"ב כ"כ

³⁹ ל"ו ל"ז

⁴⁰ שמואל פ' ט'

⁴¹ Thank you Rabbi Pielet and the talmidim of Yishrei Lev, Rabbi Ephraim Weiss, and Rabbi Landesman for their additions

How old were Shimon and Levi when they attacked Shechem?

Yaakov spent 7 years working for Lavan, got married, worked for another 7 years during which all his sons besides Binyamin were born, worked for another 6 years, spent 18 months on the road⁴², and then settled near Shechem. Shimon and Levi must have been around 13 years old.⁴³

How many times do we read an entire *sefer of navi* as the *haftarah*?

- *Yonah* on *Yom Kippur*
- *Ovadiah* with *Parshas Vayishlach*

JUST CURIOUS

Yaakov brags to Eisav, “*Im Lavan garti, taryag mitzvos shamarti*” – “I lived with Lavan, and I kept the 613 *mitzvos*.”⁴⁴ In this intense, scary moment, Yaakov was showing off to his evil, murderous brother that he remained Torah observant?

- He was telling him, “The *beracha* that our father gave you, ‘*Al charbecha tichyeh*,’ ‘You will live by your sword,’ is contingent upon my failure to keep the *mitzvos* – which did NOT happen.”⁴⁵
- In this whole conversation, Yaakov was sharing the events of his life, as loving brothers do when reuniting, to demonstrate his desire to have a good relationship with Eisav.⁴⁶

Yaakov prepared for war with Eisav.⁴⁷ His oldest children were around 13. Were they able to fight, or did his servants serve as his army?

Had Dina married Eisav, she could have brought him to do *teshuva*, and Yaakov is **BLAMED for preventing this marriage. Leah thought she would marry Eisav, and is **PRAISED** for crying so much that her eyes were affected.⁴⁸ Why the difference?**

Leah, who was a *tzaddekes*, but the daughter of a *rasha*, was worried that she wouldn't be able to withstand Eisav's influence. Dina, a *tzaddekes* who was the daughter of a *tzaddik*, had a much better chance of affecting Eisav, or at least not being negatively affected.⁴⁹

When the *malach* asked Yaakov what his name was, Yaakov told him. When Yaakov asked him back, the *malach* replied, “Why are you asking me?”⁵⁰ Why didn't the *malach* just tell him?

- He was answering, “I don't really have a name – it changes with each job⁵¹, so even if I tell you my current name, you'll just have to ask me again if we meet later⁵².”
- He was saying, “There is no point in knowing my name. Hashem controls everything – if you call me for help, I won't answer, and I can't save you.”⁵³
- He explained, “Identifying a *malach* requires understanding his nature, which I can't describe in words.”⁵⁴
- Among Bnei Yisrael, when 2 strangers meet while traveling, it is typical for them to inquire about each other's lives. Amongst other nations, one would typically find such inquiries strange. The roots of this distinction can be traced back to the vastly different attitudes of Yaakov and the *malach*!⁵⁵

⁴² רש"י ל"ג י"ז

⁴³ ע"י רש"י אבות ה' כ"א

⁴⁴ רש"י ל"ב ה'

⁴⁵ שפת"ח

⁴⁶ ע"י אוה"ח שכ"כ בעלמא

⁴⁷ רש"י ל"ב ט'

⁴⁸ רש"י כ"ט י"ז ושפת"ח שם

⁴⁹ אזנים לתורה ל"ב כ"ג

⁵⁰ ל"ב ל'

⁵¹ רש"י

⁵² אוה"ח

⁵³ רמב"ן

⁵⁴ ספורנו

Because Yaakov was injured in his *gid hanasheh*, the Torah prohibits eating this part of an animal.⁵⁶ Doesn't this perpetuate a bad national memory?

- The *mitzvah* reminds us of Yaakov's strength, and the *neis* which allowed him to survive.⁵⁷
- Since we don't eat the *gid hanasheh*, we wind up considering it an insignificant body part, which, in turn, renders Yaakov's injury as "not such a big deal."⁵⁸
- The *mitzvah* reminds us that even if Eisav and his descendants hurt us in *galus*, Mashiach will come and we will end up victorious.⁵⁹
- When Yaakov was injured, *tumah* attached itself to every animal's *gid hanasheh*, so we can't any *gid hanasheh*.⁶⁰
- Since Yaakov's children allowed him to remain alone, which left him susceptible to the attack of the *malach*, Hashem prohibited the *gid hanasheh* as a reminder that we should escort people.⁶¹

When Eliezer asked Rivkah's family if they would let her marry Yitzchak, the Torah stresses that Lavan answered before his father, showing him disrespect.⁶² Yet, when negotiating with Shechem, Yaakov's sons answered instead of him.⁶³ Why wasn't this considered disrespectful?

Regarding Rivkah, the Torah mentions that Besuel ALSO spoke, albeit second, due to Lavan's decision to speak out of turn. Regarding Shechem, Yaakov's sons only spoke when they saw that Yaakov was not intending to respond at all.⁶⁴

Shechem spoke to Yaakov AND his sons, trying to convince them to let him marry Dina. Yet, only Yaakov's sons responded. Why was Yaakov silent?

The concept of Dina marrying Shechem was so embarrassing that Yaakov's sons didn't want Yaakov to even participate in the conversation.⁶⁵

Why did Shimon and Levi kill the whole city of Shechem, if only Shechem did the *aveirah* of "stealing" Dina?

- By not judging Shechem as a thief, the entire city failed to fulfill one of the *sheva mitzvos Bnei Noach* – to establish courts – and were thus *chayav misah*.⁶⁶
- A *Ben Noach* is killed for violating monetary *halacha*, but not for failing to establish courts. In general, the K'naanim, including the city of Shechem, were *chayav misah* for violating *avodah zara* and *giluy arayos*, but it wasn't within the jurisdiction of Yaakov's family to do anything about it. Shimon and Levi acted because they considered the whole city to be *reshaim*, servants of the evil King Shechem, whose *bris milah* was performed insincerely, who were *chayav misah*. Yaakov was upset because he felt that his sons' actions were too dangerous, and perhaps the people of Shechem would have done *teshuva*.⁶⁷

⁵⁵ אֲזַנִּים לַתּוֹרָה

⁵⁶ ל"ב ל"ג

⁵⁷ רשב"ם

⁵⁸ ספורנו

⁵⁹ ספר החנוך ג'

⁶⁰ אוה"ח

⁶¹ דע"ז

⁶² רש"י כ"ד נ'

⁶³ ל"ד י"ג

⁶⁴ שפתי חכמים כ"ד נ' מדברי דוד

⁶⁵ רמב"ן ל"ד י"ג

⁶⁶ רמב"ם הל' מלכים י"ד ט'

⁶⁷ רמב"ן ל"ד י"ג

Yaakov would never let Dina marry Shechem. When he heard his sons say, “Let’s make a deal: get a *bris milah*, and then you can marry her,” he knew it was a trick. Why did he later get upset at Shimon and Levi?

Yaakov assumed that the people of Shechem would reject the deal, and expected that even if they would accept it, his sons planned only to steal back Dina while the city was recuperating, perhaps killing just Shechem himself. Shimon and Levi did much more than Yaakov anticipated.⁶⁸

While Yaakov’s family was traveling, Devorah, Rivkah’s nurse, passed away, and they buried her. Yaakov had been away from home for decades, and his mother was over 120 years old – why was he traveling with her childhood nurse?

- Rivkah had sent her to retrieve Yaakov from Padan Aram.⁶⁹
- After Devorah accompanied Rivkah on her trip with Eliezer, Devorah returned home, and was now traveling with Yaakov to reunite with Rivkah, or she was helping Yaakov with his children out of honor and love for Rivkah.
- It is unlikely that Rivkah sent an elderly woman to retrieve Yaakov. Rather, Devorah was a different nurse than the unnamed one who accompanied Rivkah to marry Yitzchak. Yaakov brought her along with his family, caring for her in her old age, out of honor for his mother.⁷⁰

Immediately before she passed away, Rachel called her son “Ben Oni,” and Yaakov called him “Binyamin.” Why didn’t Yaakov keep the name which Rachel chose?

The name “Ben Oni” can mean “son of my mourning,” or “son of my strength.” Rachel had in mind the former. Yaakov called him, “Bin-yamin,” “son of my strong, right hand,” which echoed Rachel’s choice, but introduced a positive connotation.⁷¹

When Menashe HaMelech placed *avodah zara* in the Beis HaMikdash, the *avos* and *imahos* davened for Hashem to forgive Bnei Yisrael, to no avail. Rachel protested that if she could give the *simanim* to Leah, and display such mercy, certainly Hashem could – and Hashem granted her request.⁷² In fact, Hashem arranged that Rachel would be buried in Beis Lechem so that when Nevuzeradan would exile Bnei Yisrael, they would pass her *kever*, and she would *daven* for them.⁷³ If Rachel alone had such great *zechuyos*, why do we constantly recall *Akeidas Yitzchak* in our *tefillos*, instead of the *mesirus nefesh* of Rachel?

The *zechus* of *Akeidas Yitzchak* is generally greater. It was specifically when Bnei Yisrael brought a “competitor” into the Beis HaMikdash that Rachel was able to counter, “Hashem, I, a mere human, brought a competitor into my house; certainly You can forgive Bnei Yisrael for doing the same.”⁷⁴

IN YOUR OPINION

On his way back to Yitzchak, Yaakov knew he would pass near Eisav’s territory in Edom. Worried that Eisav would find out that he was nearby, Yaakov preemptively sent him messengers. When the messengers returned, they informed Yaakov, “We reached Eisav, and he is actually on his way to meet you with 400 men.”⁷⁵ What do you think it was like to be informed of that surprise?

⁶⁸ רמב"ן ל"ד י"ג

⁶⁹ רש"י ל"ה ח'

⁷⁰ רמב"ן

⁷¹ רמב"ן ל"ה י"ח

⁷² עי' פתיחתא דאיכא רבתי כ"ד, ורש"י ירמיהו ל"א ט"ז

⁷³ רש"י מ"ח ז'

⁷⁴ משלחן ר' אליהו ברוך ע' ק"ל

⁷⁵ עי' רמב"ן ל"ב ד', ז'

Many of us find it very difficult to learn Torah to our full potential, whether in quantity or quality. Why do you think this challenge is so universal? What are your biggest impediments to learning?

The evil *malach* which attacked Yaakov sought to uproot Bnei Yisrael. Although he tolerated the *chesed* of Avraham and the *avodah* of Yitzchak, Yaakov's Torah learning was too much for him to "let go," because Torah learning is our strongest weapon against the *yetzer hara*.⁷⁶ Likewise, the *yetzer hara* does everything he can to prevent US from learning, because he knows that as long as we learn, we have the "weapons" to defeat him and do *teshuva* for other *aveiros*.⁷⁷

Did you ever chase after something you really wanted, and then wind up not even enjoying it?

Eisav boasted that he had "a lot," revealing that he still felt lacking and dissatisfied; Yaakov responded that he "had it all," and was fully content.⁷⁸ Often, when a person chases something he wants, he winds up feeling embarrassed or regretful, to the point that he doesn't even enjoy the item afterwards.⁷⁹

If a person endured a difficult ordeal, and Baruch Hashem things improved, is there any point in reminding himself about the past?

Yaakov built a *mizbeach* to Hashem upon arriving safely in Shechem. Hashem told him, "Go back to Beis El, and build a *mizbeach* to Me, Who appeared to you when you were fleeing from Eisav."⁸⁰ Hashem was telling him, "The feeling you have now, when things are good, doesn't compare to the feeling of closeness you had to Me when you were feeling very desperate many years ago. Go back there, and remind yourself of those feelings of closeness."⁸¹

⁷⁶ עי' מס"י פ' ד'

⁷⁷ עי' ח"ח עה"ת ע' ע"ו וקובץ מאמרים לר"א וסרמן הי"ד ח"א ע' רנ"ב

⁷⁸ עי' רש"י ל"ג י"א וכל"י ל"ג ט'

⁷⁹ עי' פרקי שלום על אבות ב' ט"ז

⁸⁰ ל"ה א'

⁸¹ אזנים לתורה

A Life of Truth

Stories from our tzadikim on thriving through adversity

בעזרת השם יתברך

The following story is brought down in the sefer *קב הישר*, where the *קב הישר* points out the danger of *צבועים*, people who put on a show of being very holy, but are actually insincere.¹ Our story begins with an old Yid whom Hashem had blessed with much wealth; many estates, gardens, orchards, fields and vineyards, herds of cattle and many sheep. His son was a *בן יחיד* whose name was Yaakov. Yaakov was very loyal to his father, and father and son loved each other dearly. The old father was a very smart man who was *מחנך* his son the right way. He lived a long, productive life, and when he felt that his time was nearing, he called for his son to impart his final words. When Yaakov arrived, his father gestured for him to sit down next to him. Yaakov made himself comfortable, and his father began telling him what was on his mind. "My dear son, Hashem has been very kind to me. He has granted me more than a century of life. I give a *שבת ויהודא* to the *נשלי עולם* for my long and wonderful years, but now I want to give over my final words." "Father, please don't talk that way," Yaakov protested. His father looked at peace. "No, no. Don't worry, my son. What I tell you now is with a heart full of gratitude and joy. As you know, you are going to inherit vast estates, and you will become very wealthy. I want you to understand that I have amassed all of this great wealth with just one main objective in mind. That is for you to spend the rest of your life devoted to Torah, *Avoda* and *gemilas chasadim*." "Father, are you worried? Have I not spent most of my life in the *בית המדרש*?" "Oh no, I'm not worried about that. I'm worried about you being able to continue for the rest of your life in the Bais HaMedrash. You see my dear son, even though I love you dearly, I must tell you the truth. Because you have spent most of your years in the Bais HaMedrash, you know little about dealing with people, and I'm afraid - to a certain extent - perhaps you're a bit too... well the opposite of being shrewd." Yaakov appreciated his father's concern. He knew that what his father was saying was true, but he didn't know what to do about it. Yaakov lightly grasped his father's hand. "I know my father, that is true. Often people take advantage of me, but what can I do?" "Well, my dear son, therefore I am concerned. I want to ask you one thing. Because you are going to be very rich, inevitably you will have dealings with people. Try to judge people based on their actions, not on their looks. Sometimes people look very good on the outside, but are very different on the inside."

The father still lived for a while. When he did pass away, the son was somewhat overwhelmed by his tremendous wealth. Of course, it was the greatest bracha, but he was a bit confused with how to manage it. He felt that it was taking up too much of his time, and he wanted so badly to return to the Bais HaMedrash. He let people know that he was looking to hire a trustworthy manager. One day, a very distinguished looking gentleman by the name of Mordechai knocked on his door. "Shalom Aleichem! Mordechai's the name." Mordechai indeed seemed like a big Tzadik, he was wearing his talis and tefillin. Apparently, he was from the select few who would wear their talis and tefillin the entire day. Mordechai put on his best smile and said, "I hear that you're interested in someone to take care of your estates. Well, Mordechai is the name, and I am a professional manager of estates. If I take care of your wealth, you'll be able to sit in the Bais HaMedrash the entire day and learn with great *הנפח*." Yaakov gushed, "Oh Reb Mordechai, that is so nice of you, and I would be more than willing to pay you a handsome salary." Mordechai waved his hand, "Nah! Salary, salary, I don't need no salary. The mere fact that I am working for you, and you will be sitting in the Bais HaMedrash learning... ah! Such joy comes to my heart! That alone is my best salary." *Givalt!* Yaakov thought to himself, *this Reb Mordechai is not just a plain Tzadik, he is a gevaldigga Tzadik! Ah! look at the shine on his face.* He hugged Mordechai and said, "thank you! Thank you so much for coming! When can you start working?" "I'll start working right now," Mordechai said, "just show me all the books." Unfortunately, the son was so impressed by Mordechai that he showed him all the books, gave him all the keys, told him exactly where everything was, and he never really bothered to find out whether Mordechai was *תוכו כביר*, whether his inside was as real as his outside. The next morning, Yaakov was in the Bais Medrash. He had not a *thing* to worry about!

That night Mordechai came back to him, "I see it'll be a cinch taking care of your estates. I just need some more of the keys, and I need the combinations to all of your safes." Yaakov stammered a bit, and asked, "eh, eh, how is my business doing?" "Gevaldik! Moiradik!" Mordechai buoyantly replied. Yaakov didn't feel comfortable questioning Reb Mordechai. After all, he was obviously such a Tzadik! Though, he felt that he should do his due diligence. "Um, will - will I be uh... will it be producing um..." he gulped, "...enough money for me to uh be able to uh earn wwhat I need to live on?" This was turning out easier than Mordechai had expected. "Givaldig! What's the *shaila*? Your father was rich, and you're going to be even richer; because your father didn't have Reb Mordechai to take care of his estates. I will take care of it. Now, you just go back to the Bais Medrash. Give me the keys to all your locks, the numbers to all your safes, and don't worry about a thing." *Well, if Mordechai says so,* Yaakov thought to himself. *The man who wears such a beautiful talis, who wears his tefilin all day, who walks around with a Tehilim all day, if he says so, it must be true.* Mordechai moved very quickly. It didn't take long, and Mordechai had all the keys, all the numbers to the safes, all the books, and the son was perfectly happy going to the Bais Medrash every day from morning until night. Until one night...

Yaakov had come home after spending a very tiring day in the Bais Medrash. It was late at night, and he was fixing himself a tea. It was very cold outside. He thought that he heard someone at the door. Yaakov was surprised. *Who could it be so late?* "Hello, who is

¹ Rav Fishel Schachter, *Tales of Tzadikim Shiur #144*, Dial-A-Shiur

there?" "Please... eh, let me in, it's fffffffrrreezing outside!" Yaakov opened the door and saw a Yid standing outside shivering. "Oy gevalt!" Yaakov cried. "Quickly! come in Reb Yid, come in. Please! Here is a warm tea. Take off your socks. Let me put your feet into warm water." The man's teeth were chattering, "It's so cocooold outside, and all I have is this coat... this thin, rrripped coat." "Oh, it's definitely thin, it's definitely ripped, and definitely torn," Yaakov agreed. The other man continued, "I came to you because yyyoour fffather always used to help me when I was cold." Yaakov's face lit up, "You know something?! I just had an idea. My father owned a very warm fur coat. I don't wear it because it's not my size. I think I'm going to give it to you." The poor man spluttered, "Do you think that it wwwould be a kkkkovod for your father?" Yaakov gasped, "Kavod? What are you talking about? I think that a Yid being warmed with his coat would be the greatest zechus for my father! I can't think of anything nicer." *Now, were is that coat? Hmm... Let me check in this closet. - Maybe it's downstairs in the basement.* "Reb Yid, please stay here." The Yid was still shivering. "Whew... I'm not going anywhere with my feet in this warm water." "Oh, good point," Yaakov distractedly replied. *Hmm, it's not in the basement. Let me go upstairs and check the attic.* "Oh, I know," Yaakov exclaimed, "my father must have left it in the store. Reb Yid, tomorrow morning I'll go and get it from the office." His shivering visitor shook his head. "I have to go tonight; someone is waiting for me. - It's okay. I'll manage in this little - narrow - torn - ripped - little thing." "No, No," Yaakov protested, "I don't want you to have to go outside like that. I'm going to go to my father's store right now to get that coat."

Yaakov lit a lantern. Then he remembered that he needed to find the key to the store. He opened a drawer, and started rummaging through the keys. His visitor was watching him. "Do you have the keys?" That was a good question. "Keys?" Yaakov dumbly replied, "now *that's* a problem. I have a bunch of keys over here but I'm not sure which ones are which." Yaakov's visitor was surprised, "Pardon me. I really should mind my own business, but you don't even know which are the keys to your own store?" Somehow, the question made Yaakov feel uncomfortable. "Well, I'll tell you the truth. Um. You know Reb Mordechai?" "No. I don't." "Well, Reb Mordechai takes care of my businesses and estates, and therefore, I - I wouldn't know where - um - the keys to my store... I mean, I mean, I - I gave him all the keys." The visitor couldn't believe it. "I've never heard of anyone not having the keys to his own store. How can you trust this manager so much?" The question didn't sound right to Yaakov. "Please don't talk lashon hara about Reb Mordechai my manager. He's an *ehrlische* Yid." "I'm not saying that he's not," responded his caring visitor, "don't get me wrong. I'm just asking you. I knew your father very well; he was a cautious person. Did you inquire whether this Mordechai is an *ehrlicha* person?" Yaakov tensed. "Of course! He wears his talis and tefilin all day." Noticing Yaakov's tension, his visitor reflected, "Why are you getting so nervous? Why did you drop the keys? I'm suggesting that people who wear their talis and tefilin all day are usually *ehrlische* Yidden, but that depends on whether they're thinking about their talis and tefilin, or just wearing it." Yaakov was annoyed. "Listen Reb Yid, I've heard enough. I - I'm going to go now and get you that coat." "Thank you. I didn't mean to impose."

Holding a lantern that kept on blowing out in the whistling winds, Yaakov wrapped himself up in his coat and made his way toward the store. He did feel bad; actually, he felt a little bit like a *batlan*. He kept on looking at his keys wondering, *it does seem funny that I wouldn't even know where the key to my own store is. Well, hopefully I'll be able to find it. It has to be one of these keys.* As he approached the store something struck him. There was a light coming out of the window. *Why is there a light coming out of the window? That's strange.* Then realization hit him, "Oh no! I hope there's no fire! Let me run over!" Yaakov looked into the window, and he felt relieved. Boruch Hashem, it wasn't a fire. It was just candle light. *Candle light in the middle of my store? I know. It must be Reb Mordechai is..* "Hmm... oh, Reb Mordechai's there. What a loyal worker! He's taking care of my store even in the middle of the night. There he is standing by the shelf with those two... I wonder who those two people are? And look, they're emptying all the merchandise off the shelves and putting it into sacks." Yaakov wondered, *why are they emptying all the merchandise out of the shelves and putting it into sacks? Maybe I should put my ear over to the door and listen.* Yaakov put his ear to the door, and he heard Mordechai talking to his men, "Let's go! Let's go quickly! We're going to clean this place out by tomorrow morning! By the time the sun comes up tomorrow morning we'll be out of here! Let me take off the talis and tefilin. I won't be needing them anymore. I only put them on to fool that fool!" Yaakov shuddered! "Oy gevalt! I can't believe what went into my ears! This this Mordechai is a phony! זבובים! This is what my father warned me about. My father always told me that it's important to be זכות לך, and assume that every Yid is good, but to also be careful not to truly trust a person on the basis of how he looks, but on the basis of his actions. I was so swept off my feet by Mordechai that I gave him everything!" Yaakov cried, "I can't believe he fooled me like this. I'm so angry!"

Yaakov burst through the door! He picked up one of the empty sacks from the floor and he began to scream at the top of his lungs "Mordechai, Mordechai how could you?! How could you lie to me?! How dare you do this to me! I'm going to take you to Bais Din!" Mordechai looked at his henchmen and he quickly decided that they were going to have to do something if they weren't going to get caught. Before Yaakov knew what hit him, they pounced upon him, and began to beat him terribly. "Ouch! Aw! What are you doing to me? Mordechai, Mordechai stop!" "My name is not Mordechai." "What is your name?" "Nothing to do with you!" "But you're my business manager. I have a right to know your name." "I was your business manager," Mordechai chuckled, "not any more. You don't have a business! Good bye, and good luck!" With that, Mordechai and his boys ran out of the store, and jumped into a wagon. Yaakov ran after them screaming, "Come back! Come back! How dare you? Get off that wagon!"

To be continued *השם יתברך*. In our פרשיות השבוע we learn how יעקב אבינו dealt with all sorts of wicked and sinister people like Eisav, and Lavan, and the Torah teaches us how to deal with such people. Yaakov also knew that *השם מאם*. He put his ביטחון in Hashem, and Hashem always saved him. *השם יתברך*, in our next issue we will see how Hashem saves the Yaakov in our story as well.

Hilchos Shabbos Initiative

Is it permissible to allow an automatic sprinkler to water the lawn on Shabbos?

This is permissible. However, to prevent a *zilzul* of *Shabbos* it is preferable to have the sprinkler system's automatic clock switch on the sprinkler during the nighttime or very early in the morning, when there are few or no passersby and it will not be seen.

Is it permissible to attach a garden hose to an outdoor spigot, or a portable sink to an outdoor faucet?

One should not attach a hose to an outdoor spigot or a portable sink to an outdoor faucet. One should also not replace a piece of a gutter that became disconnected.

Is it permissible to remove unwanted growth from a bungalow wall, such as mushrooms or other plants?

It is not permissible to uproot or detach any living vegetation from its source of growth.

Is it permissible to use a hammock or swing that is attached directly to a tree?

It is not permissible to use a hammock or swing that is directly connected to a tree. If the hammock or swing is attached to hooks on a tree, it is permitted to be used. However, if during use the movement of the hammock or swing will cause the tree to shake, doing so is prohibited even if it is connected with hooks.

Is it permissible to place a swing or hammock on hooks that are attached to a tree?

Although it is permissible to use a swing that is attached to hooks on a tree, it is not permissible to place a swing on the hooks on *Shabbos*.

The Chofetz Chaim writes in the name of R' Yonasan Eibishitz that if one does not learn Hilchos Shabbos very well, it is impossible not to be עובר on a forbidden act on Shabbos.

To receive weekly Hilchos Shabbos sheets by email, subscribe at: Shabboshalachos@gmail.com

This sheet contains Divrei Torah and should be dealt with accordingly.

לזכות רפואה שלימה חי' מלכה בת בת-שבע

TORAS REB KALMAN

סיפורי צדיקים

*Captivating stories full of Yiras Shamayim taken from Shmuessin that
Reb Kalman Krohn z'tl gave in Adelpia Yeshiva*

The Gates are Never Closed Part I

The holy Baal Shem Tov possessed the ability to see into a person's soul. Just by looking at someone's face, he knew all the sins that the person had committed. The Baal Shem Tov also possessed a powerful love for his fellow Jews, a genuine feeling of deep caring that caused him to ache when he realized the spiritual damage that they were inflicting upon themselves. With his trademark warmth, he sought to bring as many Jews as possible to teshuvah.

Our story takes place shortly before the Baal Shem Tov left the world. He was lying on his deathbed, ill and frail, surrounded by his closest disciples, who were sobbing quietly. Gathering his ebbing strength, the Baal Shem Tov began to give over his final instructions to his talmidim.

"You will be a rebbe," the Baal Shem Tov said, pointing at one of them. "Go to such-and-such place, where they will accept you as their rebbe, and you will bring those Jews closer to Hashem."

"And your mission will be to ensure that the requirement of immersing in a mikvah is fulfilled," the Baal Shem Tov said, pointing to another of his students. "You will ensure that the mikvaos are kosher, and that people understand the importance of the laws of purity."

One by one, he entrusted his closest talmidim with a mission, a legacy that they would perpetuate after his passing.

"And what about me?" one of the men in the room, a close attendant of the Baal Shem Tov, whom we'll call Pinchas, asked.

"Your mission, Pinchas, will be to travel around and say over stories of your teacher," the Baal Shem Tov said, much to the surprise of everyone in the room. "You will inspire many people to teshuvah, and you will earn your *parnasah* as well."

A few hours later, the Baal Shem Tov passed away. His talmidim were heartbroken, inconsolable, over their irreplaceable loss, and they knew that there would always be a giant hole in their hearts in the place that the Baal Shem Tov had so prominently occupied.

However, they had each been given a directive to follow, and they now invested themselves into fulfilling their rebbe's instructions. The newly minted rebbe traveled to the town where he'd been directed, the mikvah maven threw himself into his work, and the brand new melamed gathered the young children and devoted hours into their chinuch, just as the Baal Shem Tov had wanted. Each of his talmidim began to carry out the mission he'd been assigned, finding comfort

and solace in the perpetuation of the Baal Shem Tov's legacy.

As the Baal Shem Tov had instructed, Pinchos began to make his rounds through the nearby villages and towns, disseminating inspirational stories about the Baal Shem Tov. Wherever he went, people eagerly lapped up the yiras shamayim and emunas chachamim that were so present in the tales. They gladly paid the small entrance fee that Yaakov charged for attendance, and he made a modest livelihood.

About two and a half years after he'd begun his new career as a traveling storyteller on the behest of the Baal Shem Tov, someone informed Pinchas of a lucrative lead. "There's a very wealthy Jew in Italy who loves to hear stories of tzaddikim," the man told him. "His name is Refael, and he pays a gold coin for every story someone tells him about the Baal Shem Tov."

Pinchas's interest was piqued. "Sounds like someone I would want to meet."

"Yes, my thoughts exactly," the man agreed enthusiastically. "You know endless stories about the Baal Shem Tov. He won't be able to get enough of you! Every Shabbos, he hosts large seudos, where Jews from all over the continent join together, singing zemiros and exchanging divrei Torah. And, of course, they tell over stories about tzaddikim, and particularly about the Baal Shem Tov. Refael's hospitality is truly one of a kind."

Italy wasn't a hop and skip away; it was a journey of more than seven months from the town where Pinchas resided. Still, he was excited about the opportunity to spread inspiration from the Baal Shem Tov across the world, and the generous compensation of the Italian Jew was another push for him to go. With the backing of his family, he packed his bags and set out for Italy.

The trip was lengthy and tiring, and it seemed to stretch on and on endlessly, but eventually, Pinchas reached his destination. Exhausted from his journey but relieved it was finally over, Pinchas stopped a Jewish-looking man in the street to ask for directions. "Shalom aleichem, I'm looking for the home of Refael, a wealthy Jew?"

The man looked him up and down. "Aleichem shalom," he replied pleasantly. "You seem to be new to these parts. Let me escort you to Refael's house so that you don't lose your way."

"Thank you," Pinchas said gratefully, following him through the busy streets until they reached a large mansion.

"Here's Refael's house," the man said. "He'll take care of you." He waved and walked off, leaving Pinchas to climb the grand staircase up to the large front door.

A uniformed butler answered the door, smiling in welcome. "How can I help you?" he inquired.

"I am a close disciple of the Baal Shem Tov," Pinchas introduced himself. "I would like to speak to the master of the house."

"A student of the Baal Shem Tov!" the butler's voice rang out with new respect. "Please come inside, and I will inform my master of your arrival." He waited for Pinchas to step onto the gleaming marble floor and closed the door behind him. "Please have a seat," the butler said, showing him to a waiting room with comfortable couches. "I will be back momentarily."

Pinchas sank into the soft cushions of his seat and leaned his head back, exhausted. He surveyed the beautiful room curiously, wondering how Refael had made his fortune. Soon, the butler was back.

“My master was pleased to hear that a student of the Baal Shem Tov has come,” the butler said. “He is an extremely busy man and doesn’t have the time during the week, but Shabbos is when his schedule is more relaxed and he’ll be available to speak to you and hear stories about your esteemed teacher. It is his honor and pleasure to host you until then. If you will follow me, sir, I will show you to your accommodations.”

“Thank you, that is most kind,” Pinchas said gratefully, getting up to follow the man to the room where he’d be staying. It was a large and well-appointed bedroom, with everything a guest could possibly need during his stay. Refael, it seemed, wasn’t just a generous man, but a thoughtful one as well.

The next few days passed quickly. Pinchas had ample time to rest up from his journey, and by the time Shabbos arrived, he was feeling refreshed and invigorated. Dressed in his Shabbos clothes, he went to the shul connected to Refael’s house, where a large minyan gathered each week for the Shabbos tefillos.

Identifying him as the visiting student of the Baal Shem Tov, Pinchas was seated at the eastern wall of the shul. Before davening, he finally met Refael, who greeted him warmly and welcomed him to his home. Kabbalas Shabbos and Maariv were beautiful, and when davening was over, the crowd dispersed to their homes to eat the Shabbos meal.

“In about an hour, they will come back for some singing and inspiration,” Refael explained to Pinchas as they walked toward his dining room for their seudah. “That’s when we will be honored to have you tell us stories about the Baal Shem Tov. But for now, let’s make kiddush and enjoy the seudah.”

The table was set beautifully, as fit for a king, and many guests were seated around the table. As the student of the holy Baal Shem Tov, Pinchas was given the seat beside his host. His eyes widened as he surveyed the table, never having seen so many delicacies served at one meal. As a man of means, Refael wanted to honor the Shabbos in the best way he could, and while he himself ate little, he seemed to take pleasure in ensuring his guests were sated and happy.

After the festive meal, they returned together to the shul, which began to fill up with people. Soon, soul stirring melodies filled the room, uplifting and inspiring the many Jews in attendance.

Refael stood up, banging on the table in a call for silence. “I would like to invite Rav Pinchas, a talmid of the holy Baal Shem Tov, to stand up and tell us stories about his revered teacher.” He glanced sideways at his guest in silent confirmation.

Pinchas nodded and stood up, approaching the lectern to begin speaking. He’d done this dozens of times since the passing of the Baal Shem Tov, and over the course of time, had gotten better and better at it. He cleared his throat, searching through his mental files of stories, but drew completely blank.

He could not remember a single story about the Baal Shem Tov!

He swallowed the rising feeling of panic within him and frantically searched his memory. He knew hundreds, if not thousands, of stories about the Baal Shem Tov! How could it be that he could not recall a single one?

The crowd began to stir, a sign that he was taking too long to begin. Pinchas closed his eyes and tried to conjure up the image of the Baal Shem Tov in his mind. Surely, just seeing a mental image of his holy teacher would bring on the

stories! But to his dismay, he could not even recall how the Baal Shem Tov looked.

Realizing that he could not delay any longer, he turned to his host, his cheeks flushed with shame. "I feel terrible, but my mind is blank," he admitted. "I just can't remember any stories about the Baal Shem Tov."

"We'll sing another niggun, and by then you'll remember," Refael said encouragingly, launching into a song. As the room filled with notes, Pinchas strained and strained to remember, but it was as though someone had stolen everything about the Baal Shem Tov from his memory. He simply could not remember.

"I'm sorry," he was forced to say when the singing died down. "I know so many stories about my teacher, but I just can't remember them right now."

"Maybe you're just tired," Refael suggested kindly. "You'll rest up tonight, and tomorrow your mind will be refreshed."

Many of the others in the room privately disagreed with the wealthy man. In their opinion, Pinchas was nothing but a fraud who used the Baal Shem Tov's name to earn himself a free stay in the largest kosher mansion in the city. There seemed to be no other plausible explanation.

After some more singing, the crowd dispersed and went home. Pinchas went to his room, feeling distressed. Try as he might, he could not recall a single episode involving the Baal Shem Tov. This caused him tremendous anguish, and he cried all night.

The next morning was no better. After davening, Refael invited him to speak, but he shook his head. The memories had been expunged from his head, and he did not know how to retrieve them.

At Shalosh Seudos, the crowd gathered again. Once more, Refael tried coaxing Pinchas to speak, but he had nothing to say. The same thing happened at Melaveh Malkah. Pinchas was heartbroken, but that didn't help the stories return.

By Sunday, Pinchas was ready to give up. "I know you probably don't believe that I am indeed a student of the Baal Shem Tov," he told his host. "But whether or not you trust me, I am a talmid of the Baal Shem Tov, and it hurts me terribly that I suddenly can't remember anything about him. It seems to me that in Heaven, they are preventing me from retelling the stories. It is time for me to go home."

"Don't leave yet," Refael said, feeling bad for the devastated man. "Stay another day or two, and maybe the stories will return. And even if they don't, I will still give you money because you are a Jew and I care about you."

Pinchas agreed to wait another two days, but when Tuesday arrived, he still could not recall any stories of the Baal Shem Tov. Refael sent him off with a generous package of food and money and escorted him to the front door. He waved as Pinchas climbed into the wagon, his back suddenly bent in defeat.

But before the horses could lift a leg, a sudden memory jolted Pinchas. He leaped off the carriage and back up the grand staircase. "Wait! Refael! I just remembered an amazing story about the Baal Shem Tov!"

Refael jumped, startled, and a huge grin broke out on his face. "Please, tell it to me now," he cried eagerly. "I don't want to wait for Shabbos this time. What if you forget again?"

Pinchas followed him back inside, feeling ten years younger and a thousand pounds lighter. They sat down together and Pinchas began to

speaking, relaying a story that he, himself had been part of.

“As you know, the high point of Shabbos is by Shalosh Seudos,” he began. “Like a flame that gets bigger before it goes out, the last minutes of Shabbos are the holiest time of the day. During Shalosh Seudos, the Baal Shem Tov’s mind was entirely in Heaven. It was then that he conveyed his deepest Torah thoughts.

“One week, the Baal Shem Tov was unusually silent during Shalosh Seudos. It was clear to all of us that he was lost in thought. His hands were on his head, and he did not utter a word the entire time. When the meal was over, we bentched and davened Maariv.

“Immediately after Havdalah, the Baal Shem Tov ate something quickly for Melaveh Malkah and then he turned to me and another student. ‘Take your tallis and tefillin and come with me,’ he instructed us.

“We looked at each other and I dared ask, ‘Where are we going?’ But the Baal Shem Tov didn’t reply. We got onto the wagon and traveled throughout the night at lightening speeds. The entire time, the Baal Shem tov was engrossed in his own thoughts.

“We reached our destination at daybreak. It was Sunday morning, just as the sun was beginning to rise, and the wagon stopped outside a nondescript house. The Baal Shem Tov instructed us to take our packages and we followed him off the wagon to the front door.

“We knocked lightly on the door, but there was no answer. Then we noticed the curtain moving in one of the windows. Whoever lived in the house had heard our knocks and was worried that we were dangerous. It turned out to be an elderly Jewish woman, and when she saw that we were Jewish she parted the curtains and spoke to us

through the window. ‘It’s dangerous for you to be outside now!’

To be continued...

Have a Wonderful Shabbos!

This story is taken from tape #A237

TORAS REB KALMAN HOTLINE

Vaadin & Shmussen given by **Reb Kalman Krohn zt”l** are now available by phone.

USA **732.913.5616** or **718.557.7711**

E.Y. **02.313.6038**

Option 1: Vaadin given in BMG

Option 2: Shmussen given in Adelphia

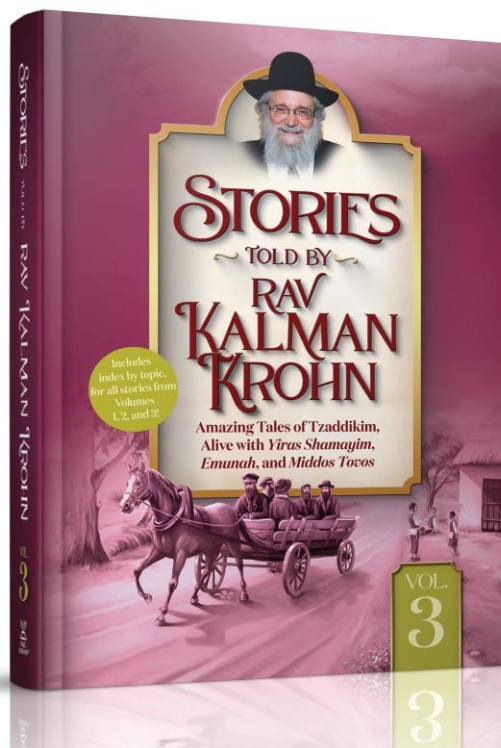
Option 3: Captivating stories taken from shiurim

To receive Vaadin by email or for questions and suggestions call/text 609.807.1783 or email torasrebkalman@gmail.com

Toras Reb Kalman
Lakewood New Jersey
609.807.1783
torasrebkalman@gmail.com

Volume THREE is HERE!!

Available at your local Judaica bookstore

LEARNING FROM OUR LEADERS

בס"ד
PIRCHEI AGUDAS YISROEL OF AMERICA

JEWES FROM ALL OVER THE WORLD WOULD COME TO THE STEIPLER GAON TO SEEK ADVICE AND RECEIVE HIS BROCHOS.

WE ARE GOING ON A VERY DANGEROUS SECRET MISSION THIS THURSDAY NIGHT AT 9:00 P.M. THIS IS TOP-SECRET CLASSIFIED INFORMATION. PLEASE DAVEN FOR OUR SUCCESS.

PLEASE WRITE DOWN YOUR NAMES AND I WILL DAVEN FOR YOU.

BACK IN THE WAR ROOM THEY WERE DISCUSSING THE BOLD MISSION AND THEY WERE WORRIED:

THIS IS OUR ONE AND ONLY CHANCE - IT'S THE ONLY TIME WE HAVE CLEARANCE TO FLY OVER ENEMY TERRITORY, AND I JUST GOT WORD THEY WANT THE OPERATION TO END EARLIER.

WE ARE GOING TO HAVE TO CHANGE THE PLANS AND BRIEF ALL THE PEOPLE INVOLVED WITH THE NEW INFORMATION.

THURSDAY NIGHT 7:30...

...THE DIFFICULT MISSION IS STARTING IN AN HOUR AND A HALF... I CAN'T HELP BUT IMAGINE THE FEAR THESE SOLDIERS MUST BE FEELING AT THIS TIME.

THURSDAY NIGHT 8:00...

IT'S TOO MUCH... I CAN'T WAIT ANY LONGER, I MUST START DAVENING FOR THEM RIGHT NOW!

PLEASE DO NOT ALLOW ANY MORE PEOPLE FOR THE NEXT TWO HOURS...

LATER THE SOLDIERS RETURNED AND INFORMED THE STEIPLER THAT INDEED THEIR DANGEROUS MISSION HAD BEEN RESCHEDULED FOR AN HOUR EARLIER - PRECISELY THE TIME THE STEIPLER BEGAN TO DAVEN - AND THEY WERE SUCCESSFUL IN EVERY ASPECT OF THEIR MISSION.

R' YAAKOV YISROEL KANIEVSKY זצ"ל, KNOWN AS THE STEIPLER GAON, WAS THE SON OF R' CHAIM PERETZ, A שוחט IN HORENSTEIPEL (FROM WHICH THE TITLE "STEIPLER" WAS DERIVED) AND ברכה. WHEN R' CHAIM PERETZ WAS 60 YEARS OLD, HIS 1ST WIFE DIED, LEAVING HIM WITH 3 DAUGHTERS AND NO SONS. R' CHAIM PERETZ'S רבי RECOMMEND THAT HE REMARRY. HE HAD 3 MORE SONS FROM HIS 2ND WIFE, BRACHA. THE OLDEST WAS יעקב ישראל. AT THE AGE OF 11, YAAKOV YISROEL LEARNED WITH 'DER ALTER' AT NOVARDOK, R' YOSEF YOZEL HOROWITZ זצ"ל. AT THE AGE OF 19, THE ALTER SENT HIM TO HEAD A ישיבה AT ROGATCHOV. AFTER A STINT IN THE RUSSIAN ARMY, THE STEIPLER WAS APPOINTED TO SERVE AS ראש OF NOVARDOK. IN 1925, HE PUBLISHED שערי תבונה. WHEN THE ספר REACHED THE ATTENTION OF THE איש, HE SOUGHT יעקב ישראל AS A HUSBAND FOR HIS SISTER MIRIAM. AFTER HIS MARRIAGE, R' YAAKOV YISRAEL KANIEVSKY WAS APPOINTED TO SERVE AS THE ראש OF THE NOVARDOK YESHIVA IN THE CITY OF PINSK. IN 1934 HE JOINED THE חזון איש AND MOVED TO ברק AND AUTHORED THE יעקב קהלת פרץ, ברכת פרץ AND חגי עולם. HIS צדקות AND גדלות בתורה WERE LEGENDARY AND HIS ADVICE WAS SOUGHT AFTER WORLDWIDE.

כ"ג מנחם אב 1889-1985 5649-5745

NEFESH SHIMSHON

DIVREI TORAH ON THE WEEKLY PARSHA AND HOLIDAYS FROM
THE TEACHINGS OF RABBEINU SHIMSHON DOVID PINCUS ZT"l

THIS PUBLICATION IS DEDICATED TO THE HATZLACHAH AND ZECHUS OF נחמה ויעקב בן רחל נחמה.
MAY THEY GROW TO BE TALMIDEI CHACHAMIM AND OVDEI HASHEM.

PEARLS OF WISDOM FROM THE PARSHAH

What's Your Name?

וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הַגִּידָה נָא שְׁמְךָ וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל לְשִׁמִּי: (בראשית לב, ל)

Yaakov asked, saying, "Please now tell your name." He answered, "Why do you ask about my name?" (*Bereishis* 32:30)

"Why do you ask" – We [angels] don't have fixed names. Our names change according to the *mitzvah* of the service we are sent to perform. (*Rashi*)

The *malachim* themselves don't have fixed, permanent names. However, the *malach* blessed Yaakov, saying:

– לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל –
Your name will no longer be Yaakov, but rather Yisrael.¹

The angel gives Yaakov a permanent name by which he will be known from now on.

There is a wondrous idea here. The ruling angel of Eisav, who is none other than the *Sitra Achara* himself, informs Yaakov that he doesn't possess a name. In other words, his name changes all the time.

There were times when he was called *avodah zarah*, but the lust and drive for idolatry was "slaughtered" and done away with. Later he was called Philosophy. But this, too, fell out of fashion. Then came a period when he was called *Haskalah*. *Haskalah* petered out, and the *Sitra Achara* got a new name: Communism. His essential name is Samael, but he changes his name now and then, according to the spirit of the times.

Yet, the angel goes on to say that you are called Yaakov and Yisrael. That is what you will be called from now on, forever. Your name will never change.

The *Yetzer Hara* of nowadays is really the same *Yetzer Hara* of olden times. Just like the *Yetzer Hara* wreaked devastation on the Jewish people in the period of the *Haskalah*, so he seeks to devastate us

¹ Bereishis 32:29.

all today as well. Nowadays the *Yetzer Hara* just goes by a different name.

The problem is that by the time we figure out the current name of the *Sitra Achara*, sometimes it is too late; he got us already. The name of the *Yetzer Hara*

cannot be known because his name changes. But his nature remains the same. He is an awful, terrible force that seeks to pull people off the right path, off the path of Torah and *mitzvos*. We need to be alert to this, and guard ourselves from him. ●

Personalized Expectations

כִּי נִבְלָה עֲשָׂה בְּיִשְׂרָאֵל וְגו' וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה (בראשית לד, ז)

Because he committed an abominable act in Yisrael... and such a thing may not be done. (*Bereishis* 34:7)

There is a story about R. Yosef Dov Soloveitchik, the *Beis HaLevi*. Once, in the deep of winter, the *Beis HaLevi* knocked on the door of a Jewish innkeeper late at night. It was terribly cold outside. The innkeeper at first did not want to let him in at all. In the end he agreed to let him in, but did not want to go through all the trouble of setting him up in a regular room. He just told him to lie on the floor next to the oven.

A while later, there was another knock on the door. One of the great Chassidic Rebbes of the generation had arrived. The innkeeper immediately ushered him in, lit all the lights, and prepared a nice, hot meal for him and his Chassidim. In the middle of the meal, the Rebbe noticed a Jew sleeping on the floor next to the oven. He told one of the Chassidim to go over and invite the poor fellow to the table. The Chassid crouched next to the stove and discovered that

the man was none other than the illustrious *Beis HaLevi*. He cried out in shock.

The innkeeper immediately begged the *Beis HaLevi's* forgiveness: "I'm so sorry; I didn't know you were the *Beis HaLevi*!!"

The *Beis HaLevi* responded, "Listen to this: After Shechem took Dinah, the *pasuk* says: 'The sons of Yaakov came from the field... and they were very angry because he did an abominable act in Yisrael... and such a thing may not be done – וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה'.¹ What is implied by, 'And such a thing may not be done'? It means that even the non-Jews of those times had accepted upon themselves not to commit indecencies such as that perpetrated on Dinah."

The *Beis HaLevi* continued, "The sons of

¹ Bereishis 34:7.

Yaakov therefore answered Shechem as follows: Had it been acceptable to treat an ordinary girl in such a way, then you would not be held responsible for what you did, as you did not know she was a daughter of Yaakov and must be treated with extra respect. But even an ordinary girl may not be treated in such a way, so you are held liable for wronging the daughter of Yaakov!

“And so,” concluded the *Beis HaLevi*, “had it been acceptable to treat a simple Jew as you treated me, and only for an important *Rav* would such treatment be deficient, you would not be held responsible for what you did. But in fact, even a simple Jew should not be treated like this! Therefore, you are held liable for mistreating the *Beis HaLevi*.”

This story offers us an awesome insight. We believe that each one of us will, at the end of his lifetime, ascend to the Heavenly court of justice. And they will say to us, “Okay, go ahead, start with the first *Mishnah* in *Maseches Berachos*.”

“Ah, you don’t know *Maseches Berachos*? So start with *Maseches Shabbos*.”

And so forth. He doesn’t know *Shabbos* either? So start with *Eruvin*, with *Pesachim*, with *Shekalim*...

If he doesn’t know any of them, he will be held responsible for all of them. He should have learned all of *Shas*, and this is the truth.

But why? How can *Hashem* expect us to know everything? The Torah was given to the lofty generation of the *Midbar*, and then to the great Torah personalities of the subsequent generations, to the *Tannaim* and the *Amoraim*, and then to R. Akiva Eiger and other *Gedolim*. How can we little people be expected to keep the same *mitzvos* that were required of them? How can we be held to the same standard??

The answer is as we said. *Hakadosh Baruch Hu* will say, “Okay, go ahead, start with *Berachos*.” And the person will answer, “But I don’t have the abilities that R. Akiva Eiger had, or that the Chofetz Chayim had. I don’t know entire *masechtos* by heart.” So *Hakadosh Baruch Hu* will say, “Okay, so what level of ability do you have? What are you capable of?”

This is the rub. If a person in fact did what he could, but was not capable of doing the rest, he is exempted from the rest. He is not held responsible for what is beyond his ability. However, if he didn’t even do what he can, he is held responsible for the entire Torah. ●

PARSHA TOPIC

Supporters of Torah

כִּי לֹא יָכַל לוֹ וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ וַיִּתְקַע כַּף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ עִמּוֹ: (בראשית לב, כה)

He could not overcome him, so he touched the socket of his hipbone, and Yaakov’s hipbone dislocated as he wrestled with him. (*Bereishis* 32:25)

Our *parshah* describes the struggle between Yaakov and Eisav’s ruling angel. This was a struggle between giants, a tremendous war. *Chazal* say they threw up dust all the way to heaven. They threw

up so much dust, it is still in the air today.

Just to get some idea what it means to fight with Eisav’s ruling angel: The *Tanach* recounts that *David Hamelech* in his old age felt chilled even

when covered by garments. *Chazal* say that one of the reasons for this was that David once saw the sword of the *Malach Hamaves*, and he shook and shivered so much that he lost his body heat.

Simply seeing the sword of the *Malach Hamaves* made David, who was a valiant warrior, shiver until his last day. Yaakov fought face to face with the same angel.

What was the fight about?

Yaakov Avinu fought tooth and nail over each and every point of *Yiddishkeit* for all generations. He fought for Torah schools, for *tzniyus*, for *yiras Shamayim*. And he completely overcame Eisav's ruling angel. Except for the thigh. This is the one place that Eisav managed to touch. As a result, Yaakov limps on his thigh "until sunset" of this world, i.e., until the coming of *Mashiach*.

As a result of Yaakov's successful struggle, the Jewish people, his descendants, remain whole, and so we will be, until the end of time. Except for one defect: the "thigh." We limp a little bit.

What is this limp all about?

The legs are the "supporters" of the body, thus the supporters of Torah are the "legs" of the Jewish people's Torah learning. This implies that the "body" of the Jewish people is healthy, and only the legs have a limp. In other words, inside the *beis midrash*, the learning is intact, but there is a problem with meeting financial obligations, with the supporters of Torah. This is where the "limp" is.

Such an idea is at first quite surprising. Is the only problem in *Klal Yisrael* connected to the supporters of Torah?! On the contrary, the reality is ostensibly just the opposite: in our generation, people donate enormous amounts of money to support Torah. People build *batei midrash*, finance *yeshivos* and *kollelim*. Where do we see a defect regarding the supporters of Torah?

The "thigh" is the part that supports a person's body. Accordingly, "supporters of Torah" are the

base, the foundation, on which the Torah stands. In other words, a supporter of Torah is someone that the Torah rests on. This implies that the Torah is on his mind. Indeed, in our generation there are *tzaddikim* and great *baalei chesed* who donate very large amounts of money to the Torah world. But not so many of them feel a true responsibility for the continued existence of Torah.

How so? What does this mean?

For a *yeshivah* in a tough situation, let's say your average Torah supporter will give \$25 when approached for a donation, while to buy something for his home he will spend \$500. Why? The difference lies in the sense of responsibility. A person feels that when it comes to his wife and children, the responsibility for supporting them rests squarely on his shoulders. When it comes to the *yeshivah*, it is not his personal responsibility.

This is the defect that was created in *Klal Yisrael* by "he touched the socket of his thigh." There is hardly anyone who feels that the continued existence of Torah is his personal responsibility.

For example, let's say a *rosh yeshivah* pays a visit to a donor, and describes to him the needs of the *yeshivah*: the *bachurim* need bread, there are bills to pay, there is a *kollel*, etc. He presents the problem. What does the donor do? He writes out a check for \$5000. The *rosh yeshivah* thanks him profusely from the depths of his heart... but this sum surely did not solve the problem. It is not enough digits for that.

If we would ask the donor, "Why didn't you make sure the problem really gets solved?" he would answer, "Look, I am happy to help out, but it is not my problem. It is the *rosh yeshivah's* problem."

The *yeshivah* does not belong to the donor. He just contributes toward its wellbeing. If he has a broad heart, he gives more, and if not, less, but either way, he does not feel a personal responsibility for the *yeshivah's* continued existence. True, this person gives *tzedakah* for Torah learning, and this

is a very great thing. But it cannot be said in the truest sense that he “supports” the Torah. He does not constitute a firm and stable base upon which the Torah is able to stand.

Today there are Jews who donate hundreds of thousands of dollars to *yeshivos*, even millions. But how many feel personally responsible for the *yeshivah* they support? Let’s imagine a *yeshivah* is facing closure. The *rosh yeshivah* comes to the donor, who in the goodness of his heart agrees to donate ten thousand dollars. “But it is not enough!” pleads the *rosh yeshivah*. “I’m sorry, but I am not responsible for the *yeshivah*. Whoever is responsible will have to take care of it,” concludes the donor, who thereupon returns to his business.

This is a “limp.” There is not enough responsibility for the Torah. The one who is responsible, doesn’t donate. The one who donates, is not responsible. As a result, support for Torah “limps.”

It is not this way with practical *mitzvos*. There are lots and lots of people who feel a responsibility to fulfill every *mitzvah* themselves in the best possible way. \$100 for a *mehudar esrog*, \$200 to buy the finest *matzos*... Why? Because he feels responsibility for it. Whereas to the *yeshivah*, he donates a monthly sum of \$10, because he is not responsible. All the *mitzvos* have legs; they don’t limp. The Torah limps. It has too few people who feel responsibility for supporting it.

Parshas Vayishlach teaches us that this matter is what hastens the *ge’ulah*, if we rectify it. The one is linked to the other. The day we feel responsibility for Torah, and we support Torah as we should, *Mashiach* will come.

The day we feel this type of responsibility for Torah, and we decide to become the base and foundation on which it stands, we will merit seeing *Mashiach*.

Let us heal Yaakov’s limp. Let us become true supporters of Torah.

Old-Fashioned Torah Supporters

The following story, which took place a hundred years ago, illustrates what it means to feel responsible for supporting Torah.

There was a certain woman married to a poor tailor, she was mother to six children. At that time there were three “*perushim*,” three people dedicated to Torah learning, who sat in the local *beis midrash* and learned Torah all day. Others provided them with food. This poor woman would slice her daily loaf of bread into eleven slices, instead of eight, since she felt an obligation and responsibility to support the learners of the Torah. She would divide her loaf of bread between the members of her family and the three *perushim* who learned in the *beis midrash*, each one receiving an equal amount.

This is an example of a true sense of responsibility for Torah. This is a person who is a real supporter of Torah.

This is where we are “limping.” If only we would feel responsibility for the Torah, if only we would feel an obligation to support *yeshivos* and Torah learners the way we feel responsibility to feed our family and pay the electric bill! We should see it as part of our basic expenses.

If we would act in such a way, *Mashiach* would come. When the limp ends, the “sun” will rise. ●

גליון שיעורי הלכה

שיעורי הרה"ג ר' שמואל פעלדער שליט"א דומ"ץ בית מדרש גבוה, ליקוואוד

שיעורים שמסר הרב שליט"א בלילי שבתות בבוגרי (אלומני) בית מדרש גבוה
הרב שליט"א עבר על הגליון

היתרי יחוד והגבלתם

בתחילת פרשתינו פרשת תולדות (כא-ז) מסופר על הרעב שהיה בארץ ישראל, ושבעקבותיו נאלץ יצחק אבינו ע"ה לגלות לגרר מקום אבימלך מלך פלשתים, ומתואר בכתובים שאנשי המקום שאלו על אודות אשתו, "ויאמר אחותי היא", ואח"כ כתוב (שם ח-ט) "ויהי כי ארכו לו שם הימים וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון וירא והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר אך הנה אשתך היא ואיך אמרת אחותי היא וגו'".

נראה מן הפסוקים שאבימלך גילה שרבקה היא אשת יצחק לא רק ע"י שהשקיף בעד החלון אל בית יצחק, אלא גם ע"י שהשקפה זו היתה לאחר שיארכו הימים מאז שיצחק דר בפלשתים, וצריך להבין הדבר מה גרם אריכות ימי שבת יצחק בגרר שעל ידו הבין אבימלך שרבקה היא אשתו, ראה רש"י שם שיישב הפסוקים.

ולענייננו, נביא מה שכתבו לבאר באופן נפלא בכמה ספרים, שערי אהרן, ברכת כהן, ועוד, ע"פ הגמ' (קדושין פא:): דאיתא, 'אמר רב יהודה אמר רב אסי מתייחד אדם עם אחותו'. ופירש"י (שם ד"ה מתייחד וד"ה ודר), מתייחד עם אחותו. לפרקים, אבל אינו דר תמיד ביחוד אצלה בבית, עכ"ל.

ולפי"ז מובן שאמנם בתחילה כשאמר יצחק על רבקה שהיא אחותו האמין לו אבימלך, וסבר אבימלך שמה שיצחק התייחד עם רבקה בבית, הוא משום שמתר להתייחד עם אחותו לזמן מסוים, אך כשארכו הימים והשקיף אבימלך מבעד לחלון וראה שעדיין יצחק דר בביתו עם רבקה, מכך הבין שבהכרח רבקה אינו אחותו, שהרי יצחק קיים את כל התורה וא"כ בודאי לא יעבור על איסור 'יחוד' לדור באיסור עם אחותו, ומזה הסיק שרבקה היא אשתו ולא אחותו.

א. נחיצות לימוד הלכות יחוד

קודם שנעסוק בשני דינים מהלכות יחוד, נקדים ונאמר באופן כללי על לימוד הלכותיה, שכתבו בספרים לזרז על נחיצות הלימוד בענינים אלו שהם הלכות מצויות ושכיחות מאד בחיי האדם, וצריך האדם להיות בקי בהן אף יותר מכמה הלכות שכיחות. דבשאר ענינים מצוי מאד שיוכל ליהרר מותחילה להימנע מלהיכנס לשאלה, כגון בהלכות בשר בחלב, הרי בדרך כלל יש לכל אדם במטבח מקום מיוחד לבשר ומקום מיוחד לחלב, וגם מקום נפרד במטבח לכלי הבשר ולכלי החלב כדי שלא יבוא לידי שאלה. וגם אם מתעוררת לו שאלה הרי אינו מוכרח להשתמש באותו כלי ואח"כ יוכל לברר הדין אצל מורה הוראה. וכמו"כ לענין הלכות שבת כגון הוצאה ומוקצה, אם אינו יודע יכול הוא להחמיר עד שישאל. שונה הדבר בהלכות יחוד, קשה מאד ליהרר ולהימנע מלהיכנס לשאלה, וכן קשה מאד להחמיר מחסרון ידיעה בכל שאלה שמתעוררת.

נציע כמה דוגמאות מצויות הנוגעות להלכות אלו, בחור העוסק בשידוכים ונוסע במכונית עם המדוברת, הלא בקל יכשל באיסור יחוד אם לא ידע הדין היטב באיזה רחובות ובאיזה שעות מותר לנסוע עמה. וכן אם נכנס לביתה ואין אביה באותה עת בבית הרי יש כאן שאלה של יחוד. ובאדם נשוי שכיח תדיר הלכות יחוד, כגון שחמותו או גיסתו או אחת מחברותיה של אשתו באה לביתו להביא או ליקח איזה דבר ובאותו שעה אין אשתו עמו בבית, הרי יש כאן שאלה של יחוד. וכן אם אשתו רוצה לראות רהיטים וכדומה העומדים למכירה בבית גוי, הרי צריך לידע אם אסור משום יחוד. ובכל ציורים אלו אין עצה להחמיר בכל אופן כמובן, אלא צריך לידע את המעשה אשר יעשו.

זאת ועוד, דבשאר הלכות השכיחות מצוי מאד שהנידון ההלכתי הוא באיסור דרבנן, משא"כ בהלכות יחוד עם עריות לפי רוב הפוסקים איסורו מן התורה וכדבריהם נקטינן להלכה, ועוד יש לציין שלדעת איזה פוסקים חמור יותר והוא איסורו בכלל "יהרג ואל יעבור" [ראה בכל זה במה שכתבנו בשיעורי הלכה יחוד פ"א סעי' א], הרי שבלי ידיעת ההלכה על בוריה מצוי ח"ו להכשל באיסור תורה.

ב. תנאי היתר 'בעלה בעיר'

אך אפשר ליישב דבריהם, לפי מש"כ בשו"ת שער נפתלי (קאצנלבוגן, סי' כב) וערך ש"י (קדושין פ:): שדעת הירושלמי (קדושין פ"ד הי"א) שיחוד עם אחותו לא הותר רק מזמן אנשי כנה"ג, אלא היה מותר מעולם מהתורה, ודרשוהו מהפסוק המתיר יחוד עם אם, עיי"ש, ורבנן הם שהחמירו שלא לדור עם אחות בקביעות, עכ"ל. ולפי"ז נמצא שאכן בתחילה כשייחיד יצחק עם רבקה, לא היה מכך הוכחה שרבקה היא אינו אחותו, דהא מהתורה מותר לדור עמה ומדברנן אסור רק לדור ולא יחוד, לכן רק כשארכו הימים ואבימלך ראה שעדיין יצחק דר עמה, הסיק שהיא אשתו ולא אחותו.

^א הגם שאין משיבין על האגדה, יש להעיר שלכאורה לאחר העיון, פירוש נפלא זה אינו עולה יפה, דהא יסוד ההיתר האמור בגמ' להתייחד עם אחותו לזמן מסוים, מתבאר ברש"י שם שהוא ע"פ הגמ' בסנהדרין (סד), בה מבואר שמן השמים מסרו את 'יצר עריות' לאנשי כנסת הגדולה שיעשו בו כרצונם, והם עיוורו את עיניו והניחוהו, ובזה פעלו ששוב אין היצר מגרה להכשיל בני אדם בקרובותיהם. ופירש"י שם (ד"ה אהני) שהקרובות היינו אמו ואחותו, ע"כ.

נמצא שכל ההיתר להתייחד עם אחות הוא רק מזמן אנשי כנה"ג שגרמו שאין היצר מגרה באחות, אך קודם תקופת אנשי כנה"ג שהיה היצר מגרה בני"א גם בקרובותיהם, היה אסור להתייחד גם עם אחות אפי לזמן מסוים, וא"כ היה לו לאבימלך תיכף לידע שרבקה אינו אחות יצחק, ולא רק לאחר שארכו הימים.

בשיעור זה נעסוק בשני היתרים ידועים בהלכות יחוד, ונברר פרטי דיניהם אימתי אפשר לסמוך להיתר, ואימתי אין לסמוך להיתר על פיהם.

היתר הא' בעלה בעיר. היתר זה מתיר ייחוד אשה נשואה עם איש זר במדה ו'בעלה בעיר'. מקור ההיתר מהגמ' (קדושין פא.) ונפסק בשו"ע (אה"ע סי' כב סעי' ח). טעם ההיתר, מפני שמחמת פחדה מבעלה הנמצא בעיר היא לא תתפתה לעבור איסור. היתר זה הוא גם לאשה שזכתה בבעל השוקד על תלמודו ויודעת שהוא לעולם אינו מניח את תלמודו באמצע היום לשוב לביתו, וכן אם בעלה עובד ויודעת שלעולם אינו עוזב את מקום עבודתו באמצע היום לשוב לביתו, מ"מ עדיין קיים היתר 'בעלה בעיר' מפני החשש הרחוק שמקנן בקרבה שמא עתה יארע ויופיע בעלה בבית בחצי היום, ומחמת חשש ופחד זה לא תתפתה לעבור איסור חלילה.

אך יש להשים אל לב להגבלה הקיימת בהיתר זה, שהובאה בגמ' (שם) ונפסקה בשו"ע (שם), שאין היתר זה מתיר לאשה להתייחד עם אדם כזה ש'לבו גס בה', כלומר שמרגיש ידידותי [היימשי] עמה. ולכן מזכירה (secretary) במשרד שעובדת עם איש זר במשך ארבע שעות בכל יום, וכן קרוב משפחה כגון אחין (nephew) הרגיל להיות בביתם, בודאי אנשים אלו הם בגדר 'לבו גס בה', וממילא אסור לה להתייחד עמהם גם אם בעלה בעיר.

אמנם אין מבורר בדבריהם הגדר המדויק מאיזה דרגת ידידות כבר נכללת בהגדרת 'לבו גס בה'. מיהו נראה שאם יכולים לשהות לדבר במשך זמן זע"ז בחופשיות (freely) בלא הרגשת אי נעימות, מצב זה ודאי כבר נכלל בלבו גס בה. אך יש לידע שבכל מקרה שהאדם מסופק אם לבו גס בה, הו"ל ספק דאורייתא וצריך להחמיר בו כבכל ספק של תורה, ועוד שיש לומר שאינו בגדר ספק כלל אלא חסרון ידיעה, וא"כ אפי' באיסור דרבנן כה"ג היה צריך להחמיר.

ג. גדר היתר 'פתח פתוח'

היתר הב' 'פתח פתוח'. היתר זה מתיר ייחוד איש עם אשה זרה, במדה והם בבית ש'פתחו פתוח'. מקור ההיתר הוא מהגמ' (קדושין פא.) ונפסק בשו"ע (אה"ע סי' כב סעי' ט). טעם ההיתר הוא משום שבכה"ג שהפתח פתוח, האדם מתיירא מאנשים אחרים, ולכן אין חשש שיעברו איסור.

אך פשוט וברור שהיתר זה הוא רק היכן שקיים חשש מאנשים אחרים המסתובבים מחוץ לבית זה שיוכלו לראות אל תוך הבית, אבל בזמן שאין מסתובבים בני אדם מחוץ לבית זה כגון בלילה או מוקדם בבוקר שאין להמתייחדים חשש מראיית אנשים אחרים, אזי לא מועיל היות הפתח פתוח. **יש** דיון רחב בפוסקים, בגדר 'פתח פתוח' בכלל, ובזמנינו בפרט, בפתחי תשובה (שם ס"ק ח) הביא את דעת רעק"א (שו"ת סי' קא) והבית מאיר (הובא בשו"ת רעק"א סי' ק), שהכוונה כפשוטו, שהדלת פתוחה לרווחה והעוברים ושבים ברשות הרבים יכולים לראות מבחוץ אל תוך הבית. וכתב בשו"ת בנין ציון (אטלינגר, סי' קלח) דלדבריהם לא יהא היתר לאיש ואשה להתייחד בבית אחד אלא כשהם נמצאים כנגד הפתח, באופן שיכולים בני רה"ר לראותם דרך הפתח, אבל אם הם נמצאים בחדר מחדרי הבית שאי אפשר לראותם דרך הפתח הפתוח, חזר האיסור יחוד למקומו, עכ"ד.

אולם מדברי החכמת אדם (כלל קכו בבית אדם אות יח) משמע, שאף אם הדלת סגורה כל שהיא איננה נעולה אין בו משום יחוד. וצריך לומר דאע"ג שבהיות הדלת סגורה אי אפשר לראותם דרך הפתח, מ"מ מתייראים הם שמא יארע שמשהו יפתח את דלת הבית.

ד. היתר 'פתח פתוח' בזמנינו ועם מי שלבו גס בה

והנה הבנין ציון (שם) כתב, שגם המקילים בדלת סגורה שאינה נעולה, זהו רק היכן שיש חשש אמיתי שאדם זר יפתח את דלת הבית ללא רשות, והוא שייך במקומות אלו שמנהג המקום הוא שאף אדם זר דופק על הדלת ופותח בעצמו ואינו ממתיין שיפתחו לו [ובאלו המקומות מנהגם שכשרוצים לעשות דבר צניעות נועלים מקודם את הדלת שלא יוכלו אחרים לפותחה], אך בזמנינו ברוב המקומות נהוג שכשהדלת סגורה אין אדם זר מעז לפתוח את הדלת, א"כ אין זה בגדר פתח פתוח ואסור להתייחד בבית זה. כדבריו פסק המנחת יצחק (ח"ז סי' עג) שכתב שסברא גדולה היא אף ללא ראיות, וכן נקט בשיעורי הגרי"ש אלישיב (קדושין פא. ד"ה אמר רב יוסף) ובתשובות והנהגות (ח"ב סי' תרנז).

אמנם משמעות המהרש"ם (ח"ב סי' עו במפתחות), להקל אף במקומות אלו שאין הדרך של אדם זר לפתוח את הדלת ללא רשות, וצריך לומר שסברתו היא שעדיין יש לאדם המתייחד בבית חשש אולי יארע דבר שאינו מצוי ואדם זר יפתח את הדלת, וכן הביא בספר דבר הלכה (סי' ג סק"ו) בשם החזו"א, וכן עולה מהאגרות משה (אה"ע ח"ד סי' סה אות ד), וכן המנהג להקל.

ובשם הגרש"ז אויערבך זצ"ל שמעתי, שבזמנינו שאין רגילים לפתוח הדלת ללא רשות, יש לעשות כמין פשרה בין ב' השיטות הנזכרות, ולהשאיר הדלת פתוחה קצת שבוה יש יותר חשש שמא יכנס אדם, וכן ראיתי בשם הגר"ח"פ שיינברג זצ"ל, וכ"ה בקובץ מבית לוי (ח"ד עמ' נ אות מג) מהגר"ש ואזנר זצ"ל, ובחוט שני (סי' כב סוף אות ג) מהגר"נ קרליץ זצ"ל.

מצינו מחלוקת אחרונים נוספת בהיתר 'פתח פתוח', אם קיים בה ההגבלה של 'לבו גס בה' כפי שהוא קיים בהיתר 'בעלה בעיר' שאם לבו גס בה חוששים יותר לייחוד. ולמעשה יש מקום להקל בזה, אלא שנקטו הפוסקים שאין להקל ב' קולות יחד, דהיינו שאין להתייחד בבית עם איש שלבו גס בה כשהדלת הבית סגורה (הגם שהיא אינה נעולה), אלא יש לפותחה לגמרי.

פסקי דינים

א. איסור יחוד היו איסור חמור של תורה. **ב.** היתר בעלה בעיר שייך כמובן רק באשה נשואה, ורק במקרה שהאיש זר שמתייחדת עמה אין לבו גס בה. **ג.** גדר לבו גס בה הוא כשיש יחסי ידידות [היימשי], והמקרים שבדאי נכללים בזה הוא מזכירה העובדת עם המנהל [בוס] שלה כמה שעות בכל יום, וכן אחיין המצוי בביתם. **ד.** בכל מקרה של ספק אם הוא בגדר 'לבו גס בה', יש חיוב להחמיר מספק שלא להתייחד גם אם בעלה בעיר, מאחר והוא ספק איסור תורה. **ה.** מותר להתייחד כשפתח הבית פתוח. **ו.** המנהג לסמוך על המקילים שנקרא 'פתח פתוח' גם כשהדלת סגורה כל שהיא אינה נעולה כלל, ומצד הדין יש להם על מי שישמוכו. אך במקומותינו שאין אדם זר פותח הדלת ללא רשות, הנכון הוא להשאיר את הדלת פתוחה במקצת, ויש מחמירין לפתוח את הדלת לגמרי. **ז.** אין היתר 'פתח פתוח' בזמן שאין אנשים מסתובבים מחוץ לבית זה, כגון בשעות הלילה או בשעות הבוקר המוקדמות. **ח.** נחלקו הפוסקים אם מותר להתייחד אף בפתח פתוח עם איש שלבו גס בה, ולמעשה אפשר להקל בזה, ובלבד שתהא הדלת פתוחה לגמרי.

¹ ראה בספר אמת ליעקב להגר"י קמנצקי זצ"ל (אה"ע סי' כב הע' 8), שכתב שכן היה המנהג בליטא שהיו פותחים הדלת גם כשהיא סגורה.

² לגידון, בחלון וכן מצלמות אבטחה (video camera) שדרכם ניתן לראות אל תוך הבית אם נידונים 'כפתח פתוח' להיתר יחוד, ראה מה שכתבנו בהרחבה בספר שיעורי הלכה, (יחוד, פ"ד סעי' ו' וסעי' ו').

גיליון מס' 585 פרשת וישלח
תשפ"ה שנה שלוש עשרה

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

גיליון זה יוצא לע"נ
ר' משה יהודה ברה"צ ר' יוסף יצחק ז"ל
נפ' כ"ב סיון תשנ"ו
וה' מרת אסתר בת הרה"ח ר' דוד נתן ע"ה
נפ' כ"ג סיון תשנ"ו
בנו ר' מנחם מענדל בן ר' משה יהודה ז"ל
חנה פערל ע"ה בת ר' בנימין בינוש נ"י
נפ' כ"ד סיון תשנ"ו
תנצב"ה

אבעלי אסופות – עיניי שבע ברכות (ב)

אשה לפני חדשות

השיב רבינו זצ"ל, אשה אינה יכולה להיות פנים חדשות מכיון שהיא בעזרת נשים, ואם זה משפחתי והיא יושבת באותו חדר אם האנשים אולי היא יכולה להיות פנים חדשות, (ידון משה ד' ס' נ"ה).

דרשה לפני חדשות

כתב הרמ"א (ס' ס"ב ס"ח) ועכשיו נהגו במדינות אלו לברך ז' ברכות בסעודה ג' ואפשר משום דרגילים לבוא פנים חדשות ויש אומרים מטעם דרגילין לדרוש והדרשה הוי כפנים חדשות, והשיב רבינו זצ"ל דאין צריך דוקא החתן לדרוש וסגי אם אחד מהמסובין דורש, ודוקא בסעודה ג' ולא בשאר ימים, (תא שמע ו' אות מ"ו).

מי מצטרף לפני חדשות

כתב רבינו זצ"ל דאפשר לצרף לפני חדשות בשעת הדחק אף אנשים פשוטים כגון מלצרים ומקבצי נדבות, (שיח שידוך אות רס"ח עלי שיח אות תי"ד, ועי' מעשה איש ח"ג עמוד קנ"ג שמרן החזו"א היה נוכח בשמחת שבע ברכות שנערכה להג"ר ביינוש פינקל זצ"ל על ידי דודו הג"ר אייזיק שר זצ"ל בגבעת רוקח בבני ברק והיה חסר פנים חדשות לשבע הברכות, ולפתע הגיע אדם עני ואביון, רבי אייזיק שר זצ"ל נתמלא שמחה וצהלה שהנה יש לנו פנים חדשות, אדם שהוא צלם אלוקים, כששמע זאת החזו"א הגיב לאמור בשביל פנים חדשות צריך לברר במטבח האם מרבים הסעודה בשבילי, לאחר זמן הגיע למקום רבי שלמה בלוק זצ"ל וצהל רבינו הנה לנו פנים חדשות).

ברכת השמחה במעונו כשיושבים בלא מחיצה

נשאל רבינו זצ"ל, בסעודת ש"ב הנערכת בקרב בני משפחה בלבד והמסובים יושבים בנפרד אך ללא מחיצה האם יכולים לברך שהשמחה במעונו, והשיב, מברכים, (תורת חיים נישואין).

שמיעת הכלה השבע ברכות

נשאל רבינו זצ"ל, האם צריך להביא הכלה לישב בסמוך לחתן בש"ב בחתונה או בשאר הימים או שדי שתשמע אחרי הפרגוד, והשיב, לכתחילה שתיכנס לחדר, (שם עמוד פ"ט אות ק"מ), ונשאל, האם צריך שהכלה תשמע את הז"ב, והשיב, ראוי שתשמע (שם אות קמ"א).

גמרו סעודת שבע ברכות אחרון אחר השקיעה

כתב רבינו זצ"ל, כשגמרו סעודת השבע ברכות ביום השביעי לאחר השקיעה לא יאמרו שבע ברכות, (מכתב לספר תורת חיים נישואין ובסוה"ס עמוד ז' אות קמ"ט, ועי' עמוד ז"ב אות קנ"ח דלא דמיא למה דק"ל בשבת דאם אכל מבע"ו והחשיך שאומר רצה, דבשבת יש דין תוס' שבת ולא בחתן ועי' בשו"ע ס' קפ"ח ס"י לגבי ר"ח ועי' בזה בשו"ת שבט הלי ח"א ס' ל"ט), ונשאל רבינו, אם ביום האחרון ראו שא"א לברך ברכה"ז וז"ב קודם השקיעה האם אפשר לברך קודם שבע ברכות באמצע הסעודה ואח"כ ברכת המזון בסיום הסעודה, והשיב, לא, (שם בסוף הספר עמוד פ"ו ס' קכ"א), ונשאל, מה הדין בכהאי גוונא שאם ימתינו עד אחרי ברכת המזון ילכו המניין האם אפשר להקדים, והשיב, לא (שם ס' קכ"ב).

השמחה במעונו בשבע ברכות בברי"מ

הורה רבינו זצ"ל, אם החתן והכלה הגיעו לסעודה שלא עשו בשבילם כגון לסעודת ברית יוסיפו מאכל בסעודה לכבודם ואפשר לברך שבע ברכות, (תורת חיים נישואין פ"ב ס"ו ובסוה"ס עמוד ז' חשובה קמ"ד דרך שיחה ח"א עמוד ס' ועי' בזה במאירי סוכה כ"ה ב). וכתב רבינו זצ"ל, סעודת ברית שעושים יחד עם חתן ואומרים שבע ברכות ואומרים שהשמחה במעונו, (מכתב לספר תורת חיים נישואין ובתשובה בסוה"ס עמוד ז' אות קנ"ו). ונשאל רבינו זצ"ל, כשחתן נמצא בסעודת ברית או בסעודת פדיון הבן אם אומרים שבע ברכות ואם צריך פנים חדשות, והשיב, דוקא אם עשו הסעודה גם עבורו, או הוסיפו עבורו, וגם צריך פנים חדשות, (קיצור דיני ברית מילה תשובה מ"ו).

לא אכלו החתן והכלה

נשאל רבינו זצ"ל, חתן שעשו לכבודו סעודת שבע ברכות אבל הוא עצמו לא אכל אלא מיני מזונות האם ניתן לברך שבע ברכות, והשיב, אפשר, (תורת חיים נישואין עמוד ז' אות קמ"ה), ונשאל, כשעושים סעודת שבע ברכות לכבוד חתן וכלה והם הגיעו מאד מאוחר וכולם כבר סיימו לאכול כל הסעודה ומ"מ הם עכשיו אוכלים לחם והציבור ממתיין האם אפשר לברך ז"ב, והשיב, אפילו אם לא אכלו בכלל אפשר לברך, (שם אות קמ"ו).

מה יאכלו לחייב שבע ברכות

נשאל רבינו זצ"ל, כמה אנשים צריך שיאכלו בשבע ברכות, והשיב, כולם צריך שיטעמו משהו, ומזונות מספיק וזה בגדר טעימה, אבל צריך שרובם יטלו ידים, (שם ס' נ"ו), וגם לפני חדשות י"א דסגי במזונות (שם ס' נ"ד).

קטן והגדיל לפני חדשות

נשאל רבינו זצ"ל, לדעת הסוברים דקטן לא מהני לפני חדשות, מה הדין אם השתתף בקטנותו בסעודת חתן בעודו, והגדיל בתוך ז' ימי המשתה, האם שפיר אפשר להחשיבו לפני חדשות בסעודת ז' ברכות או לאו, וכתב דחשיב פנים חדשות, ואולי גם להדעות שמצטרף בקטנותו, מ"מ כיון דנתחדש בו חיוב במצוות ונשתנה למעלותא הוי ג"כ כפנים חדשות, (שערי ציון ח"ב ס' כ"ב אות ז', ובתורת חיים נישואין פ"ג ס"ו השיב רבינו זצ"ל דאם היה כבר בחתונה אין יכול להחשב כפנים חדשות אף אם בחתונה עדיין היה קטן).

יצאו באמצע השבע ברכות

השיב רבינו זצ"ל, שאם יצאו הפנים חדשות קודם ברהמ"ז יתכן דא"א לברך ז"ב, ונשאל מה הדין באופן שהתחילו לברך הברכות כשהיו פנים חדשות ובאמצע יצאו הפנים חדשות, האם ימשיכו לברך את שאר הברכות או לאו, והשיב דאם התחילו גומרים, (שערי ציון ח"ב ס' כ"ב אותיות ד' ה'), וכן עי' בפתחי תשובה ס' ס"ב סק"ד בשם ספר זכור לאברהם דאם התחילו ברכת חתנים בעשרה ויצאו מקצתן וכן אם התחילו בפנים חדשות והלכו גומרים הברכות, והסתפק רבינו שם אות י' למש"כ הרמ"א ס' ס"ב ס"ח דסעודה שלישית נחשב פנים חדשות אם מברכים מחמת כן גם במוצ"ש, והניח בצ"ע).

לרפואה

מינדיל רייזל בת גיטל
לרפואה שלמה בקרוב

עורך: יצחק גולדשטון

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

ניתן לתורם גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ה', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה- 1586

קהילות 073-2757000 שלוחה- 4310

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלַי הַדּוֹרוֹת פֶּרֶק 125

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לשבועות הבאים בעזה"י

הג"ר שמעון פינקשלטיין זצ"ל - ישיבת תפארת ציון, קרית אתא | הג"ר יואל יהודה בויאר זצ"ל (ו' חשון תשפ"ה)

הג"ר אברהם דוד קורלנסקי מראשי ביהכ"נ 'לדרמן' | שנה שלישית להתחלת המדור 'שנים קדמוניות'!!! גיס רבינו הגאון רבי מרדכי שלמה ברמן זצ"ל נשמח לקבל מקוראיו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות וזמנאות הקשורים להג"ל

הגאון רבי אריה אברהמס זצ"ל - מתלמידי החזן איש (כ"ג חשון תש"פ)

טרח בסוף ימיו לעשות אזרחות

רבי אריה היה משים עצמו כשיירים, וממעט מאוד להביע את דעותיו או לשוחח על אנשים אחרים, וזהירותו ושתיקתו בזה היתה ידועה מאוד לסוכבים, ועם זאת העידה בתו תח"י שהפליג הרבה פעמים בשבחו של רבינו ובגדלותו הרבה שהוא מורם מעם.

בהיותו אזרח אמריקאי לא היה לרבי אריה אפשרות להצביע בבחירות בארץ ישראל. אבל בבחירות האחרונות לחייו, כאשר שמע שרבינו טורח ונודד מעיר לעיר במסירות נפש כדי לעורר את העם להצביע ולהרבות קידוש השם, חשב לעצמו רבי אריה, אם רבי חיים קניבסקי מוסר נפש בשביל שאנשים יצביעו בבחירות, זה לא בסדר שאני לא יצביע.

וטרח והלך בגילו המופלג לסדר שיהיה לו אזרחות ישראלית, ואכן אז זו היתה הפעם הראשונה והאחרונה שהצביע בבחירות.

ומכאן אתה למד על גדלותו הרבה וענותנותו של רבי אריה, ועל כוחו הנורא של רבינו, שגרם לו לעשות מה שלא עשה כל חייו.

על פני רבינו נראית נהרה של שמחה בעת שפגש תלמיד חכם כרבי אריה - העומד למולו

תולדות אריה

אחרי פטירתו של אריה, הוציא נכדו רבי שמואל וויל קובץ הספדים לזכרו בשם 'תולדות אריה' וכאשר קיבל רבינו לידי את החוברת לא הניח מלקרוא בה עד שסיים, והביע התפעלות גדולה מהדברים. יישר כוח לנכדו מקורבו רבי שמואל משה ב"ר חנוך שוורץ שנהג בנו טובת עין מרובה וסייע להכנת המאמר.

הודעה הבהרה

במאמר לזכרו של הגאון הרדב"ז - רבי דוד בן זמרא, נשתרבה בטעות שני סיפורים שסיפר רבינו בעבר על הגאון הרידב"ז - רבי יעקב דוד וילבוסקי מסלוצק, שעלה לארץ הקודש בשנת תרס"ה והתיישב גם הוא בצפת, מחבר הפירוש רידב"ז שעל הירושלמי ובית רידב"ז שעל פאת השולחן. תודה לעשרות התלמידי חכמים מכל רחבי העולם שטרחו להעיר.

מי מכיר ?

בתמונה נראה רבינו מאזין בכובד ראש ליהודי נשוא פנים. מרקע התמונה נראה כי זו צולמה באירוע ציבורי. מי שידוע מי האיש בתמונה, והיכן צולמה, ופרטים נוספים, יועיל נא לפנות למערכת:

יצחק גולדשטון:

053-3145900

בתודה מראש

הגאון הצדיק רבי אריה לייב אברהמס זצ"ל ראש כולל תורת אברהם בבני ברק, למד בצעירותו בישיבת סלבודקא והיה מפארי גידוליה, זכה להסתופף בצל האילן הגדול מרן בעל החזון איש זיע"א, אשר גם שידך אותו עם בת מקורבו רבי יצחק מאיר קרלנשטיין ז"ל, ולאור פסיקותיו ושיטת לימודו צעד כל ימי חייו. בגדלותו הרבה היה עמל בתורה יומם ולילה בלא בלא, ומדותיו הנאצלות היו לתפארת גדלות האדם שבו.

תמסרי לחברתך...

חמיו רבי יצחק מאיר קרלנשטיין ז"ל היה מבאי ביתו של מרן החזון איש, אשר קירבו וחייבו בימין צדקו, והתגורר סמוך ונראה לביתו של החזון איש (ברחוב בית הלל בבני ברק), ולרבנית קניבסקי ע"ה אשת רבינו היה קשר הדוק עם רעייתו מרת בריינא בת ציון קרלנשטיין ע"ה, הן בהיותם יחד מהמתפללות הקבועות בבית הכנסת 'לדרמן' והן במצוות חסד משותפות שהיו להם.

גברת קרלנשטיין היתה יראת שמים באופן מיוחד עם דקדוק המצוות על כל פרטיה, ורבינו ידע מזה מאשר שמע מרעייתו הרבנית ע"ה. סיפרו בני משפחתה, שכאשר נתאלמנה מבעלה (כ"ו אלול תשמ"ו), דאג רבינו מאוד לכבדה, וכל פעם שהגיע לידו ספר חדש עם עובדות על גדולי ישראל, תיכף כשהיה גומר לעיין בו, היה אומר לרעייתו הרבנית ע"ה, תמסרי את זה לחברתך גברת קרלנשטיין, היא בודאי תיהנה לקרוא את זה.

מיותר להוסיף, כי בכל פעם שהיתה הגברת קרלנשטיין מקבלת ספר חדש מהרבנית ע"ה, היה ליבה מתרונן בשמחה מאושר על שגדול הדור זוכר אותה.

מיד הסכים לשידוך

יחיד ומיוחד בדורו היה רבי אריה אברהמס, בעמל ויגיעת התורה יומם ולילה בלא להניח שום פרט, ועם זאת היה מצוין באופן בולט במדותיו הטובות, כאשר היה מקבל כל אדם, קטן כגדול בסבר פנים מאירות, ונהג בשפלות וענווה כלפי כל יצור שהוא. בשנים ההם, כאשר תושבי השיכון היו מועטים הכל הכירו זה את זה. רבינו הכיר היטב את כל חתניו של רבי יצחק מאיר קרלנשטיין, ואת בנו יחידו המגיד הצדיק הגאון רבי ראובן זצ"ל (אשר היה מרבה לספר פנינים ועובדות רבינו - ראו על כך בסדרת ספריו 'יחי ראובן'). חתנו הגדול רבי אריה איברמס, היה נפגש לעיתים עם רבינו והשיחה כמובן היתה אך ורק בדברי תורה.

אכן לא לחינם, כאשר לימים עלתה ובאה הצעת שידוך בין אחד מילדי רבי אריה לאחד מילדי רבינו, על אתר הסכים רבינו בידועו את רום גדלותו של רבי אריה. לבסוף מסיבה צדדית השידוך לא יצא אל הפועל (מפי בן רבינו ר"ש).

חכמת אדם תאיר פניו. רבי אריה אברהמס זלה"ה

לא יכול לקרוא בשבת

כאשר הספיד רבי אריה את גיסו הצעיר ממנו, הגאון רבי ראובן קרלנשטיין ז"ל, הדגיש בהתפעלות רבה בשבחו את כוח הדרוש בו ניחן, ואמר ששמע שאחרי פטירת מרן הסטייפלער התבטא רבינו שאת כל ההספדים שאמרו על אביו הגדול מרן הסטייפלער הוא יכול לקרוא גם בשבת, אבל על ההספד של ר' ראובן כל כך מרגש אותו שהוא לא יכול לקרוא את זה בשבת קודש (תולדות אריה, עמוד ק"ג).

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

690

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • וישלח תשפ"ה

ורואים מזה את טבע האדם, שמושפע לשני הצדדים, בין לטובה ובין לרעה, ואפילו יעקב אבינו החשיב לזכות מיוחדת את מה שעמד בניסיון שגר עם לבן הרשע ולא הושפע ממנו.

חשש ההשפעה של ריבוי גשמיות

ואף על פי כן הוא אמר אחר כך (שם יא) "קטונתי מכל החסדים ומכל האמת", ופירש רש"י נתמעטו זכויותי על ידי החסדים והאמת שעשית עמי, לכך אני ירא שמא משהבטחתי נתלכלכתי בחטא ויגרסו לי

סכנת ההשפעה ממועביד

באחת השיחות (סיון תשע"ה) עמד רבינו על סכנת השפעה שלילית ממועביד, והביא את הנוכח בפרשה על יעקב אבינו שאמר עם לבן גרתי, שלא למדתי ממעשיו הרעים, וכך ביאר בזה:

כתוב בסוף פרשת בהר (כו, א-ב) לא תעשו לכם אלילים וגו' את שבתותי תשמרו. ופירש רש"י: כנגד זה הנמכר לגוי הכותב מדבר, שלא יאמר וכו' הואיל ורבי מחלל שבת אף אני אחלל שבת תלמוד לומר וכו' ע"כ. היינו שעבד עברי שעובד אצל גוי, ורואה את אדונו הגוי מחלל שבת, יש חשש שזה ישפיע עליו, כיון שהוא עבד והגוי אדון שלו, כשרואה אצלו חילול שבת יש חשש שזה ישפיע עליו קרירות בשמירת השבת.

וכמדומני שכן כתוב גם על כל חילול שבת שרואים, לאו דווקא עבד אצל אדון גוי, אלא גם כל יהודי, כשרואה יהודי אחר מחלל שבת רחמנא ליצלן, זה יכול להשפיע עליו קרירות, אבל כאן מפורש בפרט על עבד עברי הנמכר לגוי.

והיינו מפני שבזה יש יותר חשש שיושפע, כיון שהגוי אדון שלו, והוא העבד, הוא מרגיש את החשיבות של האדון הגוי, כידוע שכן טבע האדם, שהעבד מרגיש את החשיבות של האדון שלו, כיון שהאדון מפרנס אותו, והעבד צריך את האדון, ממילא הוא מחשיב אותו, ואפילו שהאדון מחלל שבת בהיתר, שהרי הוא גוי ומותר לו לחלל שבת, אף על פי כן יכול להיות שזה ישפיע על העבד היהודי שיחלל שבת באיסור.

לא למדתי ממעשיו הרעים!

וגדולה מזו מצינו ביעקב אבינו שאמר לעשו עם לבן גרתי, ופירש רש"י: גרתי בגימטריא תר"ג. כלומר, עם לבן הרשע גרתי ותר"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים, ע"כ, ובא יעקב אבינו להראות בזה את מדרגתו לעשו, שיפחד ממנו, כי הוא בעל מדרגה, שלא למד ממעשיו הרעים של לבן.

ולכאורה מה החידוש בזה, הרי מדובר ביעקב אבינו, לאחר י"ד שנה שנמנו בבית עבר ועסק בתורה, וכל אותם השנים לא שכב לישון, כמו שכתב רש"י (שם כח, יא) "וישכב במקום ההוא – לשון מיעוט, באותו מקום שכב, אבל י"ד שנים ששימש בבית עבר לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה", וכל הזמן למד תורה עם כל הכוחות שלו, וגם כשהיה בבית לבן עבד אותו באמונה, למרות שלבן רימה אותו בכל מיני רמאות והחליף את משכורתו עשרת מונים, יעקב עבד אותו באמונה.

ורואים שעם כל זה, עדיין זו מדרגה מיוחדת "שלא למדתי ממעשיו הרעים", כי בדרך הטבע, מכיוון שלבן היה המעביד שלו, וגם נתן לו את רחל ואת לאה בנותיו, והוא נהנה מלבן, עלול להיות מושפע ממנו, וזה חידוש שלא קיבל שום השפעה ממידותיו הרעות של לבן. ואמר תר"ג מצוות שמרתי, כי בדרך הטבע כשנמצא אצל לבן היה יכול להיות שיחלש באיזה מצוה מתר"ג מצוות, ומה שלא למד ממעשיו זו מדרגה.

ורואים בזה את כוח ההשפעה מה שאפשר להיות מושפע ממועביד, ממי שנהנים ממנו, וצריכים לידע ולהיזהר מזה!

גודל ניסיון השפעת הסביבה

*בפרשת וישלח (בראשית לב, ד-ה) "וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו וגו' כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה", פירש רש"י גרתי בגימטריא תר"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותר"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים, ע"כ. והיינו שהוא שלח להודיע לעשו שיפחד ממנו, מפני שיש לו הרבה זכויות, ששמר תר"ג מצוות אפילו בבית לבן, ולא למד ממעשיו הרעים.

ומשמע שעצם הדבר לקיים תר"ג מצוות אצל לבן לא היה קשה כל כך, ויתכן שלא הפריעו לו שם בקיום המצוות, אבל השבח והמעלה הוא מה שלא למד ממעשיו הרעים, וזהו מה שהזכיר יעקב אבינו לזכותו, שלא למד ממעשיו הרעים של לבן.

ומבואר שזה היה ניסיון אפילו ליעקב אבינו, כשהוא נמצא אצל לבן, לא ללמוד ממעשיו הרעים, והוא עמד בניסיון, ולכן זה נחשב לו לזכות, כי אם זה לא היה ניסיון זה לא זכות חשובה כל כך.

ורואים שאפילו בדרגת יעקב אבינו שהיה לו רוח הקודש ונבואה, אחרי י"ד שנה שנטמן בבית עבר, אף על פי כן כשנמצא אצל לבן בדרך הטבע צריך להיות שילמד ממעשיו הרעים, והיה צריך חיזוק להתגבר נגד הטבע שלא ללמוד ממעשיו הרעים, כי כך הטבע והמציאות, וזו הייתה זכות גדולה ליעקב אבינו שעמד בניסיון גדול כזה!

הצורך להתרחק מסביבה לא טובה

ובאמת כתב הרמב"ם (דעות ו, א) דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו ונהג כמנהג אנשי מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמד ממעשיהם, ויתרחק מן הרשעים והחוללים בחושך כדי שלא ילמד ממעשיהם, הוא ששלמה המלך אומר הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע, ואומר אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים וגו'.

וכן אם היה במדינה שמנהגותיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה, ילך למקום שאנשי צדיקים ונוהגים בדרך טובים, ואם היו כל המדינות שהוא יודעם ושומע שמועתם נוהגים בדרך לא טובה כמו זמננו, או שאינו יכול ללכת למדינה שמנהגותיה טובים מפני הגזירות או מפני החולל, יישב לבדו יחידי, כענין שנאמר יישב בדד וידום. ואם היו רעים וחטאים שאין מניחים אותו לישב במדינה אלא אם כן נתערב עמם ונהג במנהגם הרע, ייצא למערות ולחוחים ולמדברות ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים וכו', עכ"ל.

והביא על זה הרמב"ם שם מירמיה הנביא שאמר "מי יתנני במדבר מלון אורחים ואעזבה את עמי ואלכה מאיתם", והיינו מפני שהוא היה בזמן החורבן, וכלל ישראל היו אז במדרגה נמוכה מאד, ואמר ירמיה מי יתנני במדבר וגו', כלומר שהוא רוצה לעזוב את ישראל ולברוח למדבר כדי שלא לקבל השפעה לא טובה, ורואים כי אפילו ירמיה הנביא, שקיבל נבואה, והיה בדרגה של נביא, גם הוא פחד שמא יקבל השפעה לא טובה, מפני שכן הטבע, שאדם מושפע מסביבתו, כי האדם הוא "מדיני" בטבעו, ונמשך ומתלמד ומושפע מאחרים.

הבדידות הכי טובה – בחברת החכמים

ולכן באמת כתוב בחובות הלבבות (שער חשבון הנפש פ"ג בחשבון הי"ז) שיש "מעלת הבדידות", להתרחק מן הציבור כדי שלא להתלמד ולא להיות מושפע, אבל כתב שם כי הבדידות הכי טובה היא אם אדם יושב בין החכמים ונמצא בחברת החכמים, שאז לא רק שאינו מושפע לרעה, אלא הוא גם מושפע לטובה, שנמצא במקום תורה, במקום שעוסקים בתורה, ששם אין רשעים אלא צדיקים, ומקבל מהם השפעה טובה, וזוהי הבדידות הכי חשובה, להיות בחברת החכמים, כמו שכתוב (משלי יג, כ) הולך את חכמים יחכם.

* מתוך שיחה בישיבת פוניבז', וישלח תשס"ה.

דברים שאמר רבינו בעת המהפכות במדינת סוריה לפני י"ג שנה

פורענות בעולם – בשביל ישראל

אמרו חז"ל (יבמות סג, א) "אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל שנאמר הכרתי גויים נשמו פינותם החרבתי חוצותם וגו' אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר", כשיש פורענות אצל הגויים בעולם, המטרה היא בשביל ישראל שיתעוררו ויחזרו בתשובה, תיראי אותי תקחי מוסר.

והרי בעולם יש הרבה פורעניות, שיטפונות הרי געש ומלחמות עם הרבה הרוגים, וגם בסוריה ובמדינות ערב שמסביבנו יש תהפוכות ופורענות, וכל זה בשביל ישראל! כי כל קיומם של אומות העולם זה בשביל ישראל, כמו שאמרו חז"ל (מובא ברש"י ריש בראשית) בשביל ישראל שנקראו ראשית, והמטרה של כל הצרות והפורענות היא בשבילנו, כדי שאנחנו נדע שיש השגחה, ונתעורר מזה להוסיף יראת שמים ולפשפש במעשינו.

(מתוך שיחה שבט תשע"ב)

המהפכות במדינות ערב לעורר אותנו

יש פסוק בישעיה (מב, כה) "ותלהטו מסביב ולא ידע ותבער בו ולא ישים על לב", היינו שבתחילה יש פורענות 'מסביב' במדינות העולם, אבל זה לא מספיק, 'ולא ידע', לא מתעוררים לתיקון המעשים, 'ותבער בו' – האש שורפת כבר 'בו' בתוכו, ועדיין 'לא ישים על לב' – לא שמים לב לחשוב מה הסיבה, ואם לא מתבוננים מה רוצים מן השמים, זה גורם למצב גרוע יותר של פורענות רחמנא ליצלן (עיין שע"ת ב, ב).

והנה כבר ימים רבים שיש פורענויות מסביב, מהפכות ומלחמות במדינות ערב, ויש שרואים ושומעים לאיד, אבל באמת אמרו (אבות ג, ב) הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו, וכיצד שייך לשמוח בזמן שעדיין לא עברה הפורענות? עלינו לדעת שכל הפורענויות נועדו לעורר אותנו להתחזק ולחזור בתשובה, ועדיין לא ניכר חיזוק מיוחד בציבור, רק אולי משהו בפנימיות הלב.

כל קיומנו הוא נס בזכות התורה

כל אחד צריך לחשוב על המצב ולדעת כי "אשור לא ישיענו", ומה שיש מדינות בעולם שיש להם חשבוניות לעזור לנו ועומדים לצדינו, והו נס מן השמים! כמדומה שאף פעם לא היה המצב כמו היום, שיש מדינות שלמות נגד עם ישראל, שרוצים להשמיד להרוג ולאבד בלי שום סיבה, כמו שביקש המון הרשע בשעתו. חלק גדול מהעולם נגדנו ומבקשים להשמידנו רח"ל, ואינם מתביישים להודיע על כך בגלוי, ומצבנו ממש כמו שאמרו חז"ל (אסתר רבה י, יא) כבשה אחת בין שבעים זאבים.

כמדומני שאין חידוש בדברים שאמרנו, אבל צריכים להתעורר שיהיה איזה שינוי למעשה, להתחזק יותר בתורה ובתפילה, שיהיה יותר ברצינות, ויותר זמן, תלמוד תורה כנגד כולם, וכבר אמרו (מכות י, א) "מאי דכתיב עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים מי גרם להרגלנו שיעמדו במלחמה שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה".

לימוד המוסר וחיזוק האמונה

ונזכיר דבר אחד חשוב מאוד, שמפורש במשנה ברורה ובכל הפוסקים: לעסוק קצת בכל יום בספרי המוסר.

יש הרבה ספרים מלאים בדברי חיזוק ומוסר, וכל אחד יכול למצוא ספר מוסר שהוא אוהב ללמוד בו, יש שאוהבים ללמוד 'ארחות צדיקים' שכתוב בסגנון שווה לכל נפש, ומתאים לכל אחד ואחד, והכרתי אחד שאוהב ללמוד בספר 'העיקרים' שיש בו דברים לחיזוק האמונה, ובהנה יש עוד הרבה ספרים, וכל אחד יכול לבחור ספר מוסר שמשפיע עליו ומושיך אותו.

וכבר אמרו (מכות כד, א) בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה, היינו שעיקר החיזוק צריך להיות באמונה, שהכל בידי שמים ואין מקרה בעולם, וצריכים להודות להקב"ה על כל נשימה, שכל רגע של חיים הוא חסד מן השמים, ולהתנהג למעשה בהתאם לזה, כפי מה שהתורה מחייבת, שזה מה שכדאי לאדם, ובזה זוכה לעולם הבא וגם לפירותיהן בעולם הזה.

(נאמר ב"רחי כלה" אב תשע"א)

להימסר ביד עשו, ע"כ. והיינו שחשש שנתמעטו זכויותיו וכבר יש לו לפחד מעשו, כי אף על פי שהבטיחו הקב"ה את כל ההבטחות, זה היה בזמן שהוא היה בדרגה גבוהה, ואם נתמעטו זכויותיו כבר ירד ממדרגתו ואין לו זכויות לכל ההבטחות.

והטעם שחשש שנתמעטו זכויותיו הוא כפי שאמר בהמשך "מכל החסדים ומכל האמת", והיינו מפני שהיו לו חיים טובים וקיבל עשירות גדולה בעולם הזה, כמו שכתוב (ל, מג) ויפרוץ האיש מאד מאד ויהי לו צאן רבות ושפחות ועבדים וגמלים וחמורים, ופחד יעקב אבינו שמא ריבוי קנייני העולם הזה מיעט את זכויותיו.

והיינו מפני שריבוי גשמיות משפיע, כמו שכתוב (דברים לב, טו) וישמן ישורון ויבעט, ובדרך הטבע כשיש לאדם הרבה גשמיות זה משפיע וגורם התרשלות מחובתו בעולמו, ולכן יש לחשוש שנתלכלכלי בחטא, כי חסרות הזכויות, וריבוי העולם הזה גורם לירידה במדרגה, ירידה בשלמות, כמו שמצינו (סנהדרין ז, ב) שרב ומר זוטרא חסידא כשקיבלו כבוד בעולם הזה, היו אומרים פסוקים של ענוה כדי שלא תזוח דעתם, כי הם פחדו מירידת המדרגה ומהיצר הרע של גאוה, מפני שכך הטבע, וכך גם כל הנאות העולם הזה מחזקות את כוחות הגוף הגשמיים, וזה משפיע ומוריד את הדרגה, וכבר יש לחשוש שנתמעטו הזכויות.

מיעוט זכויות – חשש לחטאים

ואמנם רש"י מזכיר גם "שמא נתלכלכלי בחטא", ויש להבין מדוע חוסר הזכויות הוא סיבה לחטאים, ומדוע יש לחשוש שמא נתלכלכלי בחטא.

והביאור פשוט, מפני שהיצר הרע חזק מאד, כמו שאמרו (קידושין ל, ב) יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום וכו' ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, ורק עם סיעתא דשמיא יכולים להתגבר על היצר הרע, וצריכים הרבה זכויות לסייעתא דשמיא. והכלל מפורש בספרי המוסר, שאם אדם עושה את כל מה שבכוחו לעשות אז הקב"ה עוזרו עם סיעתא דשמיא, אבל אם אינו עושה כל מה שבכוחו אין לו סיעתא דשמיא.

וממילא אם נתמעטו זכויותיו, היינו שאינו בשלמות כמו שצריך להיות וחסרות זכויות, כבר אין לו סיעתא דשמיא, וכבר יש יצר הרע, ויש לחשוש שמא נתלכלכלי בחטא! ואם נתלכלכלי בחטא כבר לא יתקיימו כל ההבטחות.

ורואים שאפילו יעקב אבינו, שהיה בדרגה כזו שגר הרבה שנים עם לבן הרשע ועמד בניסיון לשמור תרי"ג מצוות ולא למד ממעשיו הרעים, אף על פי כן מכיוון שהיו לו טובות העולם הזה כבר פחד שזה יכול להשפיע עליו עוד יותר מההשפעה של לבן, ושמה על ידי זה נתמעטו זכויותיו ונתלכלך בחטא, עד כדי כך יש בכוח הנאות העולם הזה להשפיע אפילו על אדם צדיק כזה ירידה ממדרגתו, ומזה חשש יעקב אבינו ואמר קטונתי!

בכל מקום יש ניסיונות, והתורה תבלין

ובנוגע למעשה, לכל אחד יש ניסיונות, ובכל מקום יש ניסיונות של 'גרותי' – של השפעה לא טובה, ויש בזה הרבה דרגות, מי שהוא בדרגה נמוכה משפיע השפעה לא טובה על מי שהוא בדרגה יותר גבוהה, וכל אחד צריך חיזוק שלא לקבל השפעה ממי שנמוך ממנו, וגם להיפך, בעל הדרגה הגבוהה משפיע לטובה על מי שנמוך ממנו, אבל זה ניסיון שלא לקבל השפעה לרעה, וצריך זכויות כדי להינצל מהיצר הרע.

וכדי להיות מחוזקים כנגד כל הקשיים והניסיונות, צריכים לעסוק בתורה שהיא התבלין ליצר הרע. ועל ידי הדבקות בתורה מקבלים שלמות וכוחות לעמוד בכל הניסיונות!

לעילוי נשמת האשה הצדקנית
מרת **רינה שטרן** ע"ה
בת הגאון רבי **שמעון יהודה** שיכלט"א
נלב"ע י"ג בכסלו תש"פ - תנצב"ה

לעילוי נשמת ר' **צבי זוסמן**
ב"ר **יצחק הלוי** ז"ל
נלב"ע י"א כסלו תשמ"ז
תנצב"ה

לרפואת רבי **אברהם מנדל בן שרה הודל** לרפ"ש בתושה"י

מרבנו הגדול מרן גאון ישראל הגר"ד לנדרו שליט"א

פשר דבר | בעניני הפרשה

ויקח את שתי נשיו ואת שתי שפחתיו ואת אחד עשר ילדיו ויעבד את מעבד יבק.
(וישלח ל, כג)

אם שייך לשון כפרה בחטא

ל"ב כ"א כי אמר אכפרה פניו במנחה וגו'

ברמב"ן כתב כי לעולם לא תבא כפרה בחטא. ויש להקשות שמצינו לשון כפרה בחטא, בפסוק וחסאתך תכופר, ישעיה ו' ז'.

ואולי חטאת שאני מחטא, שאינה מתייחסת לעוון עצמו אלא לפגם עושהו וצ"ע.

בדברי הרמב"ן בדין הריגת כל אנשי שכם

ל"ד י"ג ויענו בני יעקב את שכם ואת חמור אביו וגו'

ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה שהרי שכם גזל והם ראו וידעו ולא דנוהו.

וצריך ביאור, כי כל אנשי שכם היה ביכולת לדון את שכם ולא היה ביניהם אדם זקן או חולה וכו' ב. ועוד, אם דרך מושל רוב העיר לא רצו לדנוהו והיו עמו, מה יעשו המיעוט הקטן שאין ביכולתם לעשות לו מאומה אף אם חפצים לדון דינו כמשפט והרי אנוסים הם, ומי יודע מי הם המזידים ומי האנוסים, ומומה שמלו כל אנשי העיר אין ראייה על זדונם באי דוגם את שכם, ועוד אפי' כלם חפצו נימא על כאו"א הרי אנוס הוא שהרי השתא הוא לבדו מה יעשה. ועי'. ועי' מדין אנוס ורצון כאחד שדנו בו (א"ה עי' הפלאה כתובות נ"א ב' ויעוד).

אמאי לא דרגו את נשי שכם אליבא דהרמב"ן

שאלו את רבינו שליט"א לפי דברי הרמב"ן כאן שהרגו את אנשי שכם כי היו מעשיהם מקולקלים (ולא בגלל שלא דנו את בני יעקב), למה לא הרגו גם את הנשים, שמן הסתם גם הן היו מעשיהן מקולקלים.

אמר רבינו יכולת לשאול למה לא הרגום עד עכשיו, והתשובה כי חיפשו להם עילה, שלא ירגזו כל יושבי הארץ, כך הבינו האומות שהרגום בשל העולה שלקחו את אחותם, ואם היו הורגים את הנשים שלא היתה לה יד בעוול של לקיחת אחותם לא היו יושבי הארץ שותקים להם.

רבינו שליט"א הוסיף שאסור להרוג נכרי סתם, וכך אמרו לא מורדין ולא מעלין, אבל אי"ז איסור רציחה ממש.

אם גר עמלקי בכלל איסור אדומי

ל"ו י"ב אלה שמות בני עשו וגו' אליפז וגו' ותלד לאלפז את עמלק

בפרשה כתוב שעמלק הוא מבני אליפז בן עשו ולכא"ו הוא בכלל איסור אדומי, אבל לא מצינו שגר עמלקי יהיה באיסור הזה. (שהרי עמלק נקרא בשם לעצמו ואין לסמוך על שאסרו אדומי). ויעי' ברמב"ן כאן על הפרשה שכתב שעמלק לא נקרא מבני עשו לענין לא תתעב אדומי וז"ל ועמלק בעבור היותו בן פלגש איננו בכלל בני עשו ולא יושב עמם בחר שיעיר כי בבני הגבירות יקרא לו זרע ולא בבן הפילגש. והנה אנתנו נצטוונו בבני עשו שלא נתעב אותם (דברים כג ח) ולא נקח את ארצם (שם ב ה) והם כל בניו הידועים לו היושבים בשעיר כי הם הנקראים אדום על שמו אבל בן הפילגש אינו בכלל בני עשו ולא עמם בארצם ונצטוונו בו בהפך לתעב אותו ולמחות את שמו.

ולכא"ו אם אין עמלק בכלל רישא דקרא לא תתעב מצרי אינו בכלל סיפא דקרא דזר שלישי יבא להם בקהל ה'. ואין בהם איסור כבר בדור ראשון. וצריך להתבונן בדברי הרמב"ן אם הוא תלוי במי שנקרא מבני אדום, או במי שגר בארץ אדום (בזמן האיסור) וצ"ע.

והנה הרמב"ם כתב בפ"ב מאיסורי ביאה הכ"ה שכיון שבא סנחריב ובלבל את האומות אין איסור אדומי גם ביושבים בארץ אדום. אבל היעב"ץ בתשובה (שאילת יעב"ץ סי' מ"ו) כתב שאיסור אדומי נוהג כיום במי שיתגייר מארץ רומי היא איטליה. שקראום חז"ל בני עשו ואף הם יודעים שהם מבני עשו, ואף שנתערבו בהם אחרים מ"מ כל הדר בארץ אדום בכלל האיסור. ועוד שיש לחוש שמא הם מן המיעוט צאצאי עשו שהם קבועים במקומם.

ועי"ש שהביא ראייה מהאוסרים מצרים בזמן הזה אף שנתערבו בהם אחרים.

ודבריו מחודשים ולא נתקבלו להלכה. שהרי אמרו בגמ' שסנחריב בלבל את כל האומות, לא נחלקו אלא בגר מצרי שאמרו הכתוב ושבתי את שבות מצרים.

רבינו שליט"א אמר דמלפנים היה סבור שהגידון בגר מצרי הוא רק בבני ארץ מצרים מעולם הנקראים 'קופטים' ונבדלים מושאר יושבי הארץ, אבל הערביים הדרים שם אין לחוש בהם שהם בכלל איסור מצרי, אנוסם בפוסקים מוכח שלא חילקו בזה ואסרו את כל יושבי ארץ מצרים.

וברש"י ודינה היכן היתה נתנה בתיבה ונעל בפניה שלא יתן בה עשו עיניו כו', ומובא בשם הגר"א דמנין לרש"י שדינה היא החסרה אולי חסר אחד מן השבטים, ותנ"י שהרי אמרו חז"ל שלמה לא נבנה בית הבחירה אלא בחלקו של בנימין לפי שכולם השתחוו לעשו, ומועתה באם אחד מהשבטים לא היה עמו גלוי, הרי עדיין היה אפשר לבנות ביהמ"ק בחלקו. ושמעתי בשם הגר"א לנדרו שליט"א להעיר שעדיין יקשה דילמא לוי היה חסר, שלא היה לו נחלה פרט לערי הלויים. והנה קרא כתיב (דברים יב ה) כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלקיכם מכל שבטים לשוים את שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה, והרי נאמר שביה"ח צריך להבנות בנחלת שבט, וערי הלויים נראה שאף שנתנו לשבט לוי עדיין שם נחלת השבט עלה ורק בדיני הממונן ניתנו ללויים וכבר ביאר מרן הגר"ז לחלק בין דיני הממונן לשם נחלת השבט וביאר בזה דירושלים אנוסם לא נתחלקה לשבטים אבל הרי היא בחלקו של בנימין, והיינו דמונן לא נתחלקה לשבטים אבל שם נחלת שבט בנימין עלה. ומועתה באם יבנו ביהמ"ח בערי הלויים עדיין שם נחלת השבט שנתן הערים ללויים עלה כן נראה לכאורה, ומועתה קמה וגם נצבה קושי' הגר"א ל"ל שליט"א דילמא לוי היה חסר.

ונראה בפשוטו דהרי מה שלא קבלו הלויים נחלה הוא כמו שנאמר בדברים (ט ז) על כן לא היה ללוי חלק ונחלה עם אחיו ה' הוא נחלתו, דזה קאי רק על נחלה שישכנו שם, אבל לתת להם נחלה שכל כולה אינה אלא לבנין בהב"ח אדרבה כיון שה' הוא נחלתו שפיר דמי, ומועתה באם לוי היה ראוי להבנות ביהמ"ק בחלקו היה מקבל לנחלה את מקום המקדש. (הגר"ש מ"ז דיסקין ס' משאת המולך עה"ת)

והשיב ע"ז מרן הגר"ד פוברסקי שליט"א: ונראה בזה דמונן לא הוקשה להגר"א ז"ל שיתכן שהחביא אחר סתם דמונן שיחביא אחד מהם יותר מאחרים ואם כדי שלכל הפחות אחד יצא אף אם יצא עשוי הרי אם יצא יקח גם כל התיבות וימצינו וכל קושייתו היתה שיתכן שדינה היתה בחוץ והחביא אחד מן השבטים כדי שיבנה בית המקדש בחלקו של בנימין מפני שלא השתחוה לעשו ועל כרחך דאת דינה החביא כדי שלא יתן בה עשו עיניו ולפי זה את שבט לוי אין ענין כלל להחביא כיון שאין לו חלק שנוכל לומר שיבנה המקדש בחלקו אבל בדינה יש טעם להחביא כדי שלא יתן בה עשו עיניו ואשה"ט. (בד קודש)

בענין הריגת עיר שכם

[ל"ד כ"ה] ניהרגו כל זכר:

דנו בראשונים בהיתר הריגת אנשי שכם, שדעת הרמב"ם [מלכים פ"ט ה"ד] שהוא מחמת שבני נח נצטוו להשיב דיינים בכל מקום לדון את העובר על אחת מז' מצוות ב"ב, ויושבי העיר שכם לא העמידו לדון את שכם בן חמור במה שגזל את דינה, שהרי האונס האשה הוי כגזל לב"ב, וע"כ נתחייבו כל העיר מיתה, וברמב"ן תמה בזה, וכתב בזה, ויכ"א אנשי שכם וכל שבעה עממין לא עובדי עבודה זרה ומגלה עריות ועושים כל תועבות השם הוי'.

והקשו בזה, שגם לדברי הרמב"ן יקשה בהתר שביתת הקטנים והנשים, שהרי לא חטאו הקטנים כלל, ואין ראויים ליענש בחטא אבותם, וכן יל"ע במה שלקחו בני יעקב את ממונן שכם לעצמם, והרי יש להם יורשים שהם בניהם הקטנים, והאין הותר לבני יעקב גזילת הקטנים, וע"כ שהיה בזה הוראת שעה להתר המועשה הלזה, א"כ י"ל שכל הריגת אנשי שכם היה בהתר זה, ובמה הוצרכו הראשונים לדון בסיבת הריגת אנשי שכם בלא חטא. וצ"ע.

ומו"ר הגר"ד ל"ל שליט"א נקט שבגוף לקיחת ממונן שכם הוה מחמת זכות של כיבוש מלחמה, והוא שבני יעקב עשו מלחמה עם אנשי העיר, [וכדרך מלחמה] הותר להם לקיחת הרכוש בכיבוש מלחמה, ומו"ר ט"ל פ"ג שגם הותר בזה גם שבי הקטנים מחמת כיבוש מלחמה, ורק בהריגת אנשי שכם שאי"ז הותר של מלחמה, שע"ז גופא ביין לסברא להתיר להם לעשות מלחמה, ובזה שקו"ט בטעם הדבר. (חצר הכהנים)

שמירת המצוות בשכנות עם רשע

ל"ב ה' ו' עם לבן גרתי וגו' ויהי לי שור וחמור וגו'

רבינו שליט"א אמר שידוע לבאר שיעקב אמר לעשו עם לבן גרתי ותר"ג מצות שמירת ואם יש את נפשך לדעת איך שמר כל המצוות ויחזור שלם כשגר במחיצה אחת עם לבן. התשובה היא הפסוק הבא ויהי לי שור וחמור שהיה חשוב בעיני כבעל חי בעלמא ולכן לא השפיע עלי לרעה.

הגאון הגדול רבי עמרם זצ"ל, כיהן כראש ישיבת סלבודקה במשך עשרות שנים, והיה בקשרי ידידות רבת שנים עם רבינו. והגר"ע למד בחברותא עם בני מרן הגר"ז זצ"ל הגאונים הגדולים זצ"ל והוא העביר רבות ממה ששמע באותם שנים לרעו בהנהגת הישיבה יבלחט"א רבינו שליט"א הן בדברי תורה הן בהנהגה ובהלכות דעות.

הספד מרן ראש הישיבה הגאון רבי דב לנדו שליט"א במסע החלוויה בהיכל ישיבת סלבודקה

הוסר הנזר והורמה העטרה נזר ישיבתנו ועטרתה לבה ותפארתה, שהרביץ בה תורה ויראה חכמה ודעת שנים על גבי שנים ודורות דורות של תלמידים ושומעי לקח, מורנו ורבינו הגאון הצדיק רבי עמרם זקס זכר צדיק לברכה.

וכמו שמנו חכמים בפ' קנין תורה, הלומד תורה לשמה שנקרא רע, אהוב, אהב את המקום, אהב את הבריות, משמח את המקום, משמח את הבריות, ומלבשתו עונה ויראה, ומכשרתו להיות צדיק וחסיד וישר ונאמן, ומרחקתו מן החטא, ומקרבתי ליד זכות, ונהנין ממנה עצה ותושיה, בינה וגבורה, שנא' לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה.

כמה וכמה מתאימים הדברים ומכוונים למורנו ורבינו מדריכנו ומאלפינו האהוב על כולנו, רבי עמרם זכר צדיק לברכה, שנסתלק לאחר שנות סבל ויסורים שקבלם באהבה לעולם שכולו טוב, ואבל יחיד הוא

לי שהיה לי רע אהוב ואוהב, שכן טוב ואח קרוב, והרבה הרבה למדתי מתורתו וחכמתו, יושר דרכיו וצדקת מעשיו, עדינות נפשו וטוהר ליבו, כל דיבור ודיבור כל פעולה ופעולה שראינו ושמענו ממנו מרגליות ואבני חן היו, מרגליות חכמה חכמת אמת ויושר אמיתה של תורה ויושר בינת לימודה ומהירות סברתה, מרחיבי הדעת ומשמחי כל לב מבין ומשכיל הדבר אמת.

אבידה גדולה אבדה הישיבה, אבידה גדולה אבדנו כולנו, אבידה גדולה לכל תלמידי הישיבה לדורותיהם תלמידיהם ותלמידי תלמידיהם, אבידה גדולה לעולם התורה ולכל בית ישראל אשר יבכו את השריפה אשר שרף ד'.

הספד רבינו בבית הכנסת בית ישראל עזרת תורה ירושלים

הגמרא בברכות דף י' אומרת מביאה דברי רבי מאיר הגרסא שהיה כך דברי רבי מאיר שהיה מסים ספרא דאיוב היה אומר אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת

רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם עליו אמר שלמה טוב שם משמן טוב יום המוות מיום היוולדו ואומר שם על זה המהרש"א אשרי האדם שגדול בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו דעולם הוא לעולם שלו יתברך ולא יצר את האדם, אלא כדי שהוא האדם יעשה נחת רוח ליוצרו במעשיו הטובים כמו שאמר הכתוב אישי ריח ניחוח להשם ומסים שגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם דהיינו שמנעוריו ועד זקנתו שנפטר בזמנו היה כל ימיו בשם טוב שעליו נאמר טוב שם טוב משמן טוב ויום המוות מיום היוולדו שיהי לו השם טוב מיום היוולדו עד זמנו ביום המוות עד כאן דברי המהרש"א.

כמה נעים ומתאימים הדברים האלו להנספד הגאון מורינו ראש הישיבה הגאון והצדיק רב עמרם זכר צדיק לברכה שכל ימיו מנעוריו ועד זקנה גדול בתורה ועמלו בתורה עמל ויגע בתורה בשקידה ושקיעות בלימודה בבקשת אמיתתה בבקשת יושר בינת לימודה ובסברתא למד ולימד והעמיד דורות דורות של תלמידים המקשיבים לקח לומדי תורה ומורי תורה וכמה היה נעים ומתוקנים מעשיו ותהלוכותיו עושה נחת רוח ליוצרו בין בין אדם למקום בין בין אדם לחבירו מי זה אשר עמד לידו בתפילה וזכיתי להיות שכנו לא רק במגורים, אלא גם בבית מדרשו בבית התפילה מי זה שעמד שם ואשר לא נפעם ונתרגש

מתפילתו הזכה בהתעוררות לב בהשתפכות הנפש בדמעה ובתחנונים כולו תפילה לפני קונו יתברך עמל היה מבקש ומחזר ומעבר לכל הקשור לקיום מצוות השם שיהיה הכול בדקדוק הדין לפרטיהם ופרטי פרטיהם בהידורם בנועם בתפארתם ובשמחת קיומם בלב שמח ועליז ומה נעים היו תהלוכותיו עם כל אדם בנועם חן באהבת הבריות בכבודם של בריות ויקרם בדקות ההרגשה לקנות רגישותם ובדאגה לטובתם וצרכיהם אהוב ואוהב משמח את המקום משמח את הבריות ותפארת לו מכל האדם כן היה כל ימיו וגם בימי חוליו ודוביו כאשר הקשיים גברו עמד על משמרתו בכל לב ובמסירות לב שהיה מעוררים הערצה והתפעלות קשה האבידה לכולנו ומשפחתו הנכבדה לצאצאיו ברוכי השם לתלמידיו לשומעי לקחו לידיו רעיו ולכל אשר הכירוהו מקרוב ועד מרחוק גדל בשם טוב ונפטר בשם טוב ונסתלק לעולם שכולו טוב זכותו תגן על כל הקרובים אליו ועל כולנו קרובים ורחוקים ובילע המוות לנצח ומחה השם דמעה מעל כל פנים.

המחנך הרה"צ רבי משה טורק זצ"ל – נלב"ע ה"י בסלו תשפ"א

כולם בני תורה ויראי-שמים ובעלי מידות טובות, וגם ידוע שהיה לו קשר מיוחד עם מרן החזון איש זצ"ל.

"אני רוצה להזכיר רק דבר קטן: אני זוכר מעת לומדי בישיבה הק' ישיבת פוניבז', בשיחות של המשגיח הרב דסלר זכר צדיק וקדוש לברכה, הייתי רואה אותו - את רבי משה - מגיע ויושב ומסתכל על פניו של הרב דסלר. הוא היה ממש מלא בהתפעלות. הריכוז איך שהוא הקשיב לשיחות עשה עלי רושם מיוחד במינו. הוא חי את השיחות שלו. זה היה נראה שכל כולו קשוב לחן, וזה עורר התפעלות מיוחדת. אמנם אותי זה הרשים מאד, אך לכולם זה היה משהו מיוחד.

"כשאדם מלא כזה נפטר, אשר זכה לעשות כל כך הרבה דברים עבור כלל ישראל, באמת ראוי לעשות לזכר נשמתו עצרת מספד, בכדי שיהיה לתועלת הרבים, לכל כלל ישראל, ונקווה שנשמע

רבינו, הגר"ש שלזינגר, והגר"צ ר' משה טורק

בתום השלושים לפטירתו התקיימה עצרת חיזוק והתעוררות וירטואלית, באמצעות המערכת הטלפונית של קובי מדרשא. מערכת מיוחדת שנוסדה בצוק העתים בתקופת התפשטות נגיף הקורונה. בעקבות הגבלות ההתכנסות שנקבעו על ידי קובעי החוקה, לא היתה אפשרות לבני המשפחה להתכנס ולבוא פיזית במקום אחד, והעצרת נערכה במתכונת זו.

ראשון הדוברים היה ראש ישיבת סלבודקה - רבי דוב לנדו שליט"א. דבריו היו קצרים אולם נוקבים וחדים כדרכו, ומלמדים על גודל ההערכה שחש כלפי הנפטר. כה אמר:

"אמנם לא זכיתי לקשר אישי עם הרב הצדיק המופלא רבי משה הלוי טורק זכורנו לברכה לחיי העולם הבא, אבל גם מי שלא זכה לקשר אישי עמו, ראה לפניו אדם מופלא במינו ברום צדקתו, וצדקת דרכיו ומעשיו. שמו הלך לפניו כאיש חינוך ותיק, שהעמיד דורות של תלמידים

מכאן ואילך רק בשורות טובות". (מתוך הספד הנפלא - לדמותו של מחנך)

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א פרשת וישלח תשפ"ה (57)

יסורי של אהבה

ואמר בזה מו"ר דהנה במס' ברכות ו' ע"א דאיכא יסורים של אהבה בלא עונות, ונראה הגדר בזה דיש דברים הנעשים ע"י האדם דבאמת אין בזה חטא כלל ואינם פוגמים כלל בשכרו בעוה"ב כעין 'במה אדע' של אברהם וסגירת דינה בתיבה ועוד, אמנם סו"ס הם פוגמים בזכות הנשמה, כי הנשמה חוצבה ממקור עליון כמש"כ הרמב"ן בבראשית (ב', ז') כי היא רוח השם הגדול ומאן דנפח מדילי' נפח ולעומת זכותה כל משהו דמשהו פוגמים בזכותה, ואין ספק כי דבר זה לא כונה בשם חטא, ואדרבה יתכן שיקבל עבור מעשה זה עוה"ב כיון שהי' צריך לעשות זה ומוכרח הי' לעשות זה, אמנם סו"ס כיון שיש ריעותא ופגימה בדבר, פוגם הוא בזכות הנשמה ויסורים של אהבה מתקנים זה ומקריבים הנשמה ליוצרה.

וזה הי' כאן הדו"ד בין התלמיד לרבו הגדול, כי רבי אליעזר הבין מדברי ר"ע שחושד בו על חטא ממש כיון שאמר 'שמא קיבל רבי את עולמו' וזה שייך רק על חטא ממש שמנכה מחלק עוה"ב, וע"ז שאל אותו 'כלום חיסרתי מן התורה כולה' וכיון שלא חיסרתי אי"ז אלא יסורים של אהבה [ונראה להוסיף דוה הי' באמת טעם שאר התלמידים שבכו ואמרו ס"ת שרוי בצער, כי הם הבינו שר"א נענש על דברים שבודאי הי' ר"א צריך לנהוג כך ולא הי' לו שום ברירה לנהוג אחרת, ומ"מ יש בזה פגימה וצריך להזדכות ושפיר שייך ע"ז ס"ת שרוי בצער], וע"ז ענה ר"ע לימדנו רבינו כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ממש, ואין כאן הכוונה על פגימה בנשמה אלא חטא ממש, ושוב הי' לי חשש שמא קיבל רבי את עולמו, ודוק ודפח"ח.

והנראה להוסיף בביאור הדבר כפי הבנתי, דבודאי אם יש פגימה בנשמה בזכותה ודאי שהוא פגימה בעוה"ב ובודאי דגם זה חסר נקרא, אמנם אי"ז חסרון לעוה"ב כפי מעשיו, דבעוה"ב כפי מעשיו ודאי דאינו חסר כלום, אלא ע"י זיכוי הנשמה מתוסף חלקו לעוה"ב, וזהו הביאור ברש"י ברכות שם ה' ע"א יסורין של אהבה הקב"ה מייסרו בעוה"ז בלא שום עון כדי להרבות שכרו בעוה"ב יותר מכפי זכויותיו עכ"ל, והיינו דבעוה"ב כפי זכויותיו אינו חסר לו כלל ולא שייך ע"ז שמא קיבל רבי את עולמו, אבל ע"י יסורין של אהבה זוכה יותר, והוא קרבת אלקים כפי זכות הנשמה ודוק.

(מרשימות מרן שליט"א)

וַיִּקַּח אֶת שְׁתֵּי נָשָׁיו וְאֶת שְׁתֵּי שְׁפָחָתָיו וְאֶת אֶחָד עֶשְׂרִי יְלָדָיו (ל"ב, כ"ג)

ופירש"י ממד"ר ודינה היכן היתה, נתנה בתיבה ונעל בפניה שלא יתן בה עשיו עיניו, ולכך נענש יעקב שמנעה מאחיו שמא תחזירנו למוטב ונפלה ביד שכם עכ"ל. כבר עמדו ע"ז, דהאיד יתכן שהי' יעקב צריך להשיאה לעשיו הרשע, ואפי' אם נאמר שמא תחזירנו למוטב מ"מ שמא יהי' להיפך שהוא ירשיענה, ופשוט דאילו הי' בא יעקב לשאול היו אומרים לו שאסור להשיאה לעשיו והר"ז ככופתה לפני ארי, וצ"ע מה שנענש ע"ז. וארשום מה ששמעתי ביאור ע"ז מכבוד מו"ר חמי הגאון (שליט"א) זצוק"ל בש"ק זה פ' וישלח שנת תשל"ה, כפי הבנתי, דבאמת מצינו כזאת בעוד כמה מקומות, דהנה על מה שהשתחוה יעקב לעשיו אמרו חז"ל 'מעין נרפש ומקור משחת צדיק מט לפני רשע' והיינו שיעקב נתבע ע"ז מדוע הכניע עצמו לפני עשיו הרשע, ומ"מ ברוך הדבר שדבר הגון עשה וכך הציל את עצמו ואת שבטי י-ה מעשיו הרשע, ובספורנו (לג, ד') נהפך לבו כמו רגע בהכנעותו של יעקב כו', לו עשו כן בריוני בית שני לא הי' נחרב בית מקדשנו כמו שהעיד ריב"ז באמרו (גיטין פ' הנוקין) בריוני דבן לא שבקין, ובודאי שזהו הדרך, וכמו"כ בפ' לך לך (בראשית טו, ח') בשאלת אברהם להקב"ה 'במה אדע כי אירשנה' פירש הרמב"ן שלא הי' זה כשאלת אות אלא ביקש אברהם שידע ידיעה אמיתית שירשנה ולא יגרום חטאו או חטא זרעו למנעה מהם, ואין ספק שלא הי' שום חטא בשאלה זו מ"מ אמרו רז"ל בעבור שאמר 'במה אדע' נענש ב'ידע תדע', וצ"ע ג' ביאור הדברים.

ואמר בזה מו"ח הגאון (שליט"א) זצוק"ל, בהקדם דברי הגמ' (סנהדרין דק"א א') אמר רבב"ח כשחלה ר' אליעזר נכנסו תלמידיו לבקרו א"ל חמה עזה יש בעולם התחילו הן בוכין ורבי עקיבא משחק, אמרו לו למה אתה משחק, א"ל וכי מפני מה אתם בוכים, אמרו לו אפשר ס"ת שרוי בצער ולא נבכה, א"ל לכך אני משחק כל זמן שאני רואה רבי שאין יינו מחמיץ ואין פשתנו לוקה ואין שמנו מבאיש ואין דובשנו מדביש אמרתי שמא ח"ו קיבל רבי עולמו ועכשיו שאני רואה רבי בצער אני שמח, א"ל עקיבא כלום חיסרתי מן התורה כולה, א"ל לימדנו רבינו כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא עכ"ל הגמ', וכבר עמד המהרש"א דמאי קא"ל לימדנו רבינו והרי קרא מפורש הוא בקהלת והו"ל למימר קרא כתיב.

בר"ח כסלו השתתף רבינו הגדול מרן שליט"א בכינוס מרנן ורבנן גדולי התורה שליט"א שע"י קופת הצדקה "קופת העיר" שהתקיים במעונו של מרן הגר"ד פוברסקי שליט"א. רבינו הגדול מרן שליט"א נשא דברים קצרים בגדול הזכות לעמוד לימין קופת הצדקה התומכת בידי האברכים, לומדי התורה, הנרדפים על צווארם. רבינו הגדול מרן שליט"א: אנחנו נמצאים בתקופה קשה מאוד, וצריכים לעשות הרבה בשביל האברכים, בשביל הלומדים, לחזק אותם ולהחזיק בהם כמה שאפשר, כיון שהם אלו שבעיקר סובלים עכשיו, מכל הבחינות. כל מה שאנחנו מתאספים כאן זה בשביל הלומדים ובשביל האברכים, שזה היסוד של "קופת העיר", שהם במיוחד תומכים באברכים ובלומדים.

הקב"ה יעזור שגם אנחנו נזכה ונתחזק, ושכל האברכים והלומדים יצליחו לעמוד בכל התקופות והמצבים, יחד עם כל אלו שתומכים ב"קופת העיר" שהתמיכה בהם כוללת את הכל, ונזכה לגאולה השלימה אמין.

'אלון בכות'

ותמות דברה מינקת רבקה ותקבר מתחת לבית אל תחת האלון ויקרא שמו אלון בכות (ל"ה, ח)

נתבשר שם באבל שני שהוגד לו על אמו שמתה, רש"י.

וכ' רמב"ן: והקורבן, מה שאמרו רבותינו שירמזו למיתת רבקה ולכן קרא שם המקום ההוא 'אלון בכות', כי אין בכי ואנקה על המינקת הזקנה שיקרא שם המקום עליו, אבל יעקב בכה והתאבל על אמו הצדקת אשר אהבתהו ושלחה

אותו שם ולא זכתה לראותו בשובו ע"ל. ויש לדקדק שלא כ' רמב"ן שבכה יעקב על צערו שלא זכה לראות את אמו בשובו, דבאמת א"צ לזה כדי להתאבל ולבכות בן על אמו, וכבר המליץ דוד המלך ע"ה בתהלים (לה, יד) 'כאבל אם קודר שחותי', אבל כאן בכה יעקב משום צערה של אמו שנפשה היתה קשורה בנפשו והיא לא זכתה לראותו.

'לא יקרא שמך עוד יעקב'

האיש הזה שמעיקרא הי' נקרא אברם, וכל מאי דאמר בר קפרא כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה הוא רק בחייו של אברהם, וע"ז מוסב ולא יקרא עוד שמך אברם, וזהו מה שאסמך הש"ס דרשא דבר קפרא למה דאמרינן 'אברם הוא אברהם' שהי' מתחילה אב לארם ולבסוף נעשה לכל העולם כולו, וממילא כל הקורא לו בחייו אברם - כאילו ממעט בו שאינו עכשיו אב לכל העולם כולו, אבל להזכיר בזמננו את אברהם בשם אברם אינו עובר כלל, דשפיר מציין הוא שם איש זה שהי' הי' נקרא כך.

ומיושב בזה נמי דהש"ס הקשה אלא מעתה הקורא ליעקב יעקב, ותירץ הש"ס דאהדרי' קרא דכתיב ויאמר אלקים לישראל וגו' יעקב יעקב, וצ"ע דמאי איצטריך הש"ס לאתויי קרא רחיקא דפרשת ויגש, הא בפרשת וישלח גופא (לה, יד) מיד אחרי שהקב"ה אמר 'ולא יקרא שמך יעקב' מוזכר בשם יעקב כמה פעמים, וע"כ דהש"ס רוצה להביא רא"י דהי' נקרא כך והקב"ה קראו יעקב בתור קריאה, וראה ברש"י ברכות שם ד"ה לא שיעקר יעקב כו' שנא' ויאמר אלקים לישראל ויאמר יעקב ויאמר הנני, והוסיף רש"י 'ויאמר הנני' דתיבות אלו לא הביא הש"ס, והיינו כדי לדייק שהי' קריאה, וע"כ דליעקב מותר אף לקרות בפניו ופשוט, ומבואר מה דלא הביאו זה הפוסקים כי באמת אינו נוגע כעת להלכה ופשוט.

ויאמר לו אלקים שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם לישראל יהיה שמך ויקרא את שמו ישראל (ל"ה, י)

ברכות ד"ג א' תני בר קפרא כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה שנא' והי' שמך אברהם, רבי אליעזר אומר עובר בלאו שנא' ולא יקרא עוד את שמך אברם כו', אלא מעתה הקורא ליעקב יעקב ה"נ, [משום שנא' ויאמר לו אלקים שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהי' שמך], שאני התם דהדר אהדרי' קרא דכתיב ויאמר אלקים לישראל במראות הלילה ויאמר יעקב יעקב, מתיב רבי יוסי בר אבין ואיתימא ריב"ז אתה הוא ה' האלקים אשר בחרת באברם, א"ל התם נביא הוא דקמסדר לשבחי' דרחמנא מאי דהוה מעיקרא ע"כ.

והגרעק"א בגליון הש"ס ציין לד' המג"א בס"י קנ"ו שהביא זה להלכה, אבל צ"ע על הרמב"ם וכל הפוסקים שלא הביאו זה להלכה שאסור לקרוא לאברהם אברם, וכבר עמדו ע"ז רבים ועיין במהרש"א על אתר.

והנראה בזה, דאה"נ בהו"א סבר ר' יוסי בר אבין דאסור להזכיר על אברהם שם אברם, ולכך הקשה מקרא דנחמ"י אתה הוא ה' האלקים אשר בחרת באברם, אמנם לבתר דתירץ הש"ס דנביא הוא דקמסדר שבחי' דרחמנא מאי דהוה מעיקרא, א"כ פשוט דמותר להזכיר על אברהם שם אברם והכוונה על

אביהן של יתומים

ויסע ישראל ויט אהלה מהלכה למגדל עדר. ויהי בשכון ישראל בארץ ההוא וילך ראובן וישכב את בלהה פילגש אביו וגו' (ל"ה, כ"א - כ"ב).

בגמ' שבת דנ"ה ב' ארשב"נ א"ר יונתן כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה וכו' אלא מה אני מקיים 'וישכב את בלהה פילגש אביו' מלמד שבלבל מצעו של אביו ומעלה עליו הכתוב כאילו שכב עמה, תניא ר"ש בן אלעזר אומר וכו' עלבון אמו תבע, אמר אם אחות אמו היתה צרה לאמי שפחת אחות אמי תהא צרה לאמי עמד ובלבל את מצעה ע"כ. ובפירש"י כאן הוסיף: שכשמתה רחל, נטל יעקב מטתו שהיתה נתונה תדיר באהל רחל ולא בשאר אהלים ונתנה באהל בלהה, בא ראובן ותבע עלבון אמו וכו'.

ויל"פ מ"ש כאן 'ויהי בשכון ישראל בארץ ההוא', עפ"י מה ששמעתי בילדותי מהו"ב דודי הגאון האדיר ר' ועלע"ל מינצברג זצ"ל שהיה ראש הבי"ד לעדת החסידים בירושלים ורבה של ירושלים העתיקה, גאון עולם (שמעתי מפיו שבילדותו נבחן בע"פ על כל הפתיחות של הפמ"ג באו"ח ויו"ד) שנתאלמן בצעירותו והי' מטופל בילדים רכים שנטרד מאד בגידולם כיון שלא רצה לינשא שנית, וגם שהי' נצרך להשכיר עצמו לפרנסת ב"ב כיון שבגודל יראתו לא אבה ליקח שום שכר על משרתו כראב"ד, ולכן נאלץ לשמש בשעות הבוקר בתפקיד מזכיר בית היתומות וינגרטן.

היינו מתגוררים בשכונת 'בתי מחסה' ושם זכיתי שנתן עלי את עיניו וקירבני מאד ופתח לי מצפונות לבבו הטהור, ופ"א גילה לי טעם הדבר שלא הסכים לינשא בשנית למרות כל הקשיים, וסיפר לי שמתה עליו אמו בילדותו בירושלים, ואביו נישא בזיווג שני לעני' אחת חסרת כל שלא הביאה עמה חפצים וכלים והוצרכה להשתמש באותם רהיטים וחפצים ממש שהשתמשה בהם אמו המנוחה ודבר זה הסב לו כאב נפשי גדול, והי' פשוט אצלו שמוכרח הוא להישאר באלמנותו כדי שח"ו לא יגרום לילדיו אותו הכאב. והתבוננתי, שזו כוונת הפס' ויסע ישראל וכו' ויהי בשכון ישראל בארץ ההוא, ללמד שלא הכנים יעקב את בלהה באהל רחל, וגם לא נתן מיטתו באהל אחר כ"ז שהי' אהל רחל נטוי, ורק כשנסע משם לשכון בארץ אחרת ויט אהלה מהלכה למגדל עדר' וכמ"ש רש"י בפר' לך לך (לעיל יב, ח) ש'אהלה' הינו אהל אשתו, אז נתן יעקב מיטתו באהל בלהה.

מכירת הבכור

ממזן ראש לראשי הישיבות רבינו הגרב"ד פוברסקי שליט"א

בד בבד | על התורה

מדוע יעקב הודיע לעשו ששמר את המצוות

עם לבן גרתי ואחר עד עתה. (ל"ב ה')

ברש"י פירש דבר אחר גרתי בגימטריא תרי"ג כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים.

וצריך ביאור לעניין מה הודיע יעקב לעשו ששמר את המצוות, ומה עניין לעשו עם זה ששמר יעקב את התורה, והביאור בזה שהרי כשבירך יצחק את עשיו (לעיל כ"ז מ') אמר לו והיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל צווארך, וביאורו שכאשר יתרפה יעקב בקיום התורה והמצוות ח"ו יכול עשיו לפרוק עולו מעליו, והייתה בלב עשו תקוה גדולה שלאחר שהות של עשרים שנה בבית לבן בודאי לא נשאר במדרגתו, וכבר יוכל לנצחו וזה שלח לו יעקב תרי"ג מצוות שמרתי ואין כאן מצב של כאשר תריד ח"ו.

לרבות אחיך הגדול יעקב ועשו

יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאיטי לרגל המלאכה אשר לפני ולרגל הילדים עד אשר אבא אל אדני שעירה (ל"ג י"ד)

כתב הרמב"ן ח"ל: ודע כי הכבוד הזה שהיה יעקב עושה לאחיו בפחדתו לאמור אדני ועבדך, בעבור כי המנהג בצעיר לתת מעלה וכבוד אל הבכור כאלו הוא אביו, כאשר רמזה לנו גם התורה לרבות אחיך הגדול. והנה יעקב לקח בכורתו ואת ברכתו ועשו שוטם אותו עליהם, ועתה היה מראה לו כאלו אין המכירה היא אצלו כלום וכי הוא נוהג בו בכבוד ואב להוציא את המשטמה מלבו, עכ"ל.

והנה בחיוב זה לכבד את אחיו הגדול י"ל אם החיוב הוא לכבד הבכור דוקא ותלוי בדין בכורה, [ואם כן גם ביוצא דופן לא יהי חיוב זה] או דכל שהוא גדול ממנו חייב לכבדו, ודנו בזה הפוסקים ובפשוטו כל שהוא

גדול ממנו חייב לכבדו (עי' ספר חסידים שמו"ה) שהרי דרשו חז"ל מואת לרבות אחיך הגדול (כתובות ק"ג א') ולא אמרו לרבות הבכור, ואם כן מה הראה יעקב לעשו במה שמכבדו, והרי אין מזה ראייה כלל שאינו מכיר במכירת הבכורה, אלא דאף שהבכורה ליעקב מכל מקום עשו הוא אחיו הגדול ומחמת כן מכבדו, ומכבר אמרתי בזה דיתכן דאף דיש חיוב לכבד את אחיו הגדול אפילו אינו הבכור, אבל יתכן דמי שהוא בכור לא יצטרך לכבד אחיו הגדול, דמה שהוא בכור מעלה היא יותר מגדלותו של אחיו, וכיון שיעקב קנה הבכורה מעשו לא היה צריך לכבדו מחמת זה שאחיו הגדול הוא, וכשכבדו הרי דלא מחשיב המכירה, וצ"ע בזה.

עוד נראה לומר בזה דבתאומים שגולדו ביום אחד אין לגדול תחילה שם גדול מחמת שגולד כמה רגעים קודם לו, ורק אם היה ביום אחר נקרא גדול ממנו אבל כשהוא באותו היום הרי מצד הדינים שניהם בני גיל אחד וגדלותם תהיה כאחד, וכן יום השמיני למילה יהיה כאחד בשניהם, ואלא דכשנאחד מהם בכור זה נותן לו תואר גדול, וכיון שעשו הבכור היה נחשב בזה לאחיו הגדול של יעקב, וכשמכר הבכורה הפסיד זה, ומעתה כשמכבדו יעקב מראה לו בזה שאינו מכיר במכירת הבכורה ומתנהג כאילו עשו הוא הבכור. [ויל"ד לפי זה בתאומים שגולדו בהפרש זמן הראשון נולד בסוף יום כ"ט אדר ראשון והשני בתחילת אדר השני דיכנס השני לעול מצות ונעשה לגדול כ"ט יום קודם הראשון, אם יהיה לו בזה דין גדול שצריך לכבדו, וצ"ע בזה].

ומה שהתנהג יעקב כאילו המכירה אינה, נראה דודאי לא בא לבטל המכירה מצד הדין וגם לזה צריך מעשה קנין מחודש, אלא שהרי עשו אין צריך שמצד הדין יהיה הוא הבכור אלא בכבוד של בכור הוא חפץ, וזה מראה לו יעקב דאמנם מצד הדין אני הוא הבכור כעת שקניתי ממך מעלה זו, אבל אני מתנהג כאילו אין מכירה כלל וממשיך אני לכבדך. (כמטר לקחי)

בבד מרבים

המחנך הרה"צ רבי משה טורק זצ"ל – גלב"ע ח"י בסלו תשפ"א

"החררת כי אהבת התורה עד לעצם היום הזה"

מתוך הספר הנפלא 'לדמותו של מחנך': אחד האריות בחבורה זו שרבי משה פרס עליו חסותו - היה הבחור החשוב דאז רבי ברוך דוב פוברסקי, לימים מגדולי התורה הנודעים בדור, ראש ישיבת פוניבז' ובעל ה'בד קודש'. רבי משה שהכיר במעלותיו וכישוריו של העלם הצעיר חיבבו מאוד, ולמד איתו ביחידות במסגרת סדרי הישיבה ומחוצה להם.

ההיכרות הראשונה ביניהם החלה בעקבות פנייתו של האב הגדול, מו"ן הגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל להנהלת הישיבה. רבי דוד התרשם עמוקות מסגולות נפשו של רבי משה, תכונותיו ומידותיו הטובות, וביקש מהנהלה לדאוג לכך שיקבע חברותא עם בנו בכורו, רבי ברוך דוב, כשהוא מטעים בקשתו: "רואים עליו [על רבי משה] שהוא ספוג בייאת שמים". הנהלת הישיבה נענתה בחיוב לבקשתו, ומאז החל רבי משה ללמוד עימו לימוד יומי פרטי בקביעות, הדריכו בנתיב יוסר הבנת

התורה, והקריין עליו מאהבת-התורה שלו. לימוד שרבי ברוך דוב סיפר עליו בערגה מיוחדת במשך כל השנים.

כה היו דברי הספדו המורגשים והמורטיים של מו"ן ראש ישיבת פוניבז' שליט"א בהלווייתו של רבי משה בפני קהל עם ועדה שבאו לחלוק לו כבוד אחרון:

"אוי יו, מורי ורבי רבי משה! כשהייתי ילד צעיר באתי ללמוד ב'אור התלמוד', ואבי מורי ראש הישיבה זצ"ל שלח אותי ללמוד איתך שם חברותא. אוי, אתה היית אז בשבילי ממש כמו אב מסור שדואג לבנו יחידו... למדנו אז יחד מסכת גיטין, והיו לי קשיים בהבנת התוספות בדף כ"ח עמוד א. קראת לי שנצא יחד החוצה לפרדס ברמות-גן, שם התיישבת איתי על הדשא, ולמדת איתי את התוספות בכזו מתיקות ועריבות, ועד היום עדיין חרוט בליבי הפשט שהסברת לי בתוספות ההוא..."

"לימדת אותי אז מהי תורה! מהי אהבת תורה! מהו עמל התורה! לימדת אותי אז שאסור בשום פנים אופן לוותר להבין תוספות! מתעקשים

"השעה הזאת היא שעה קשה עבורי, שעת הפרידה ממורי ורבי, איש האמת. אנחנו צריכים כעת להיפרד ממנו. שלום עליך רבי ומורי! שלום עליך רבי ומורי!"...

במכתב שכתב פעם מרן הגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל, ראש ישיבת פוניבז', להנהלת 'ועד הישיבות' בנוגע לענין כלשהו הנקשר בשמו של רבי משה, כתב כך: "הרב טורק שליט"א הנהו כל ימיו מלמד תורה לנערי ישראל ביגיעה ובמסירות נפש!"...

רק מי שהכיר את רבי דוד, את שיגורו ושיחו, מבין את המשמעות העמוקה של הביטויים הללו. הן כל מילה שיצאה מפיו חתומה היתה בחותם האמת, ולא היה אצלו מושג של דיבורי סרק, או מילים הנאמרות לתפארת המליצה. הכל היה אצלו אמיתי, מחושב, מדויק, ואם כתב ב'מסירות נפש' - הווי אומר שהכיר בעבודתו מיצוי כל החושים והכוחות, בבחינת 'מסירות נפש' ממש.

בשנים האחרונות, כאשר עלה פעם רבי משה לביקור-חג בבית תלמידיו מרן ראש ישיבת פוניבז', רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א, לפני שעלה את גרם המדרגות המובילות לביתו, בנו רץ לפניו לבדוק אם ראש-הישיבה נמצא בבית. ראש הישיבה ששמע כי רבי משה עומד בחוץ ומתכוון לעלות אליו, יצא לקראתו החוצה, וקרא לו מלמעלה: "מורי ורבי, מדוע אתם צריכים לטרוח ולעלות כל כך הרבה מדרגות בשביל לבוא אלי?"! מיד השיבו רבי משה תשובה שנונה המשתמעת לשתי-פנים: "ראש ישיבה יקר! אם לא לעלות מדרגות בעולם הזה מה יש לנו לעשות כאן?"!... נהרו פניו של ראש-הישיבה למשמע הדברים, ונענע בראשו בהסכמה.

ואכן כזה היה רבי משה כל ימיו. זו היתה ההכרה שלאורה חי. הוא ידע והרגיש כי התפקיד היעודי של יהודי הוא לעלות ולטפס עוד ועוד בסולם העליה בעבודת ד' ללא ליאות, ועד גיל זקנה ושיבה המשיך לעמול, להתייגע ולבקש ד' בכל מאוודו.

ומתאמצים עד שמבינים... החדרת בי אז את ההכרה - שאין לאדם מה לעשות בעולם הזה חוץ מתורה!...

"אוי, רבי משה, אני מעיד עלי בפה מלא: כי את 'אהבת תורה' שיש לי היום כל כולה היא ממך! רבי משה אתה הוא זה שהחדרת בי אהבת-התורה עד לעצם היום הזה!"...

"גם בשנים המאוחרות יותר, בטרם נישאתי, הייתי בא לפעמים ללמוד איתך בבית משפחת רוזנהיים, ביתו של הסבא רבי יעקב זצ"ל, ברחוב אחד העם 75 בתל-אביב. הרבנית עליה השלום היתה מציעה לי כוס מים לשתייה. אך אתה עצמך הענקת לי כוס של תורה!... לימדת אותי שגם בחור בודד כמוך שעלה לארץ ישראל חסר כל, בלי הורים, בלי משפחה, בלי מכרים וקרובים, בלי כלום, מסוגל לצמוח מרביץ תורה!..."

"אבי מורי זצ"ל כל כך צדק בכך שהוא שלח אותי ללמוד איתך חברותא. כל מה שיש לי בעולם הזה - הכל ממך. אתה היית הרבי שלי ברוחניות ובכל מה שיש לי... אמנם היו לי הרבה רבנים בחיי אבל מורי ורבי באהבת תורה ויראת-שמים הוא רבי משה הלוי טורק זכר צדיק לברכה לחיי העולם הבא.

"אוי, הדאגה שלו והמסירות שלו כלפי לא חדלה באותן שנות הילדות, אלא היא המשיכה כל השנים. אני נזכר בראש-השנה ויום-הכיפורים כשהיה רבי משה מתפלל בהיכל הישיבה בפוניבז', הוא היה מקבל עליה לתורה, ותמיד כשהיה יורד מהבימה היה עובר סמוך אלי ומתעניין בי ובשלומי. הוא היה שואל אותי בנעימות: 'וואס מאכסטע רבי בערל?'... וכך המשיך לדאוג לי כל השנים.

"בכל פעם כשהיה רבי משה פוגש אותי, הוא היה אומר לי בענווה ובצניעות: 'ראש ישיבה! איך וויל א ברכה'... ואני הייתי חושב לעצמי - מי אני בכלל שהוא מבקש ממני ברכות... הייתי משיב לו בפליאה: 'וכי אתם קוראים לי ראש ישיבה?! הרי אני תלמיד שלך! איך בין דאך דיין תלמיד?!'... אבל כך היה כל פעם... הוא היה טורח לעלות אלי בחול-המועד ובעוד הזדמנויות לבקר אותי ולדרוש בשלומי ונהג בי ביתרת כבוד, למרות שאני הרבה יותר צעיר ממנו ובעצם תלמיד שלו, אשר כל מה שיש לי בעולם זה ממנו. כל כך הרבה הכרת-הטוב אני חייב לו..."

הנה"צ רבי אהרן חדש זצ"ל משגיח ישיבת מיר נלב"ע י"ז בסלו תשפ"א

דברים שאמר רבינו שליט"א עם היורד דבר פטירתו של משגיח ישיבת מיר הנה"צ רבי אהרן חדש זצ"ל

המנוח זצ"ל כיהן כמשגיח ישיבת מיר, ואביו רבי מאיר חדש זצ"ל היה המשגיח דישיבת חברון, בתהלים קי"ב כתיב אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מואד, גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יברך, לא אמר במצותיו חפץ סתם, אלא במצותיו חפץ 'מואד', והיינו שזהו כל חפצו ואין לו תשוקה אחרת זולת זה, ואז מובטח לו שגבור בארץ יהי' זרעו דור ישרים יבורך.

וביאור הדברים דהנה אמרו חז"ל (עי' נדה ל"א). שלשה שותפין יש באדם אביו ואמו והקב"ה, אביו נותן העצמות והגידים, ואמו הבשר והעור, והקב"ה נופח בו רוח ונשמה, והנה היצר הטוב שייך לחלק הרוחני שבאדם, ואם כן איך מעשי האב ישפיעו בזה על הבן, והרי מאביו מקבל העצמות שהם חלק הגופני, ומה יועיל לו זה למעשיו הטובים השייכים לחלק הרוחני שמקבל מאת הקב"ה.

והביאור בזה דבפרשת קריאת שמע כתיב (דברים ו' ה') בכל לבבך, ודרשו בספרי (הובא ברש"י שם) בשני יצריך, והיינו דיתכן שיגיע האדם לדרגה שלא רק יתגבר על יצרו הרע, אלא יבטלו לגמרי ויגיע לידי אהבת ה' באופן טבעי עד שגם גופו כבר ימשך אל הקב"ה, וכמו

רבינו מרן שליט"א עם המשגיח זצ"ל בהיכל הישיבה לאחר השיחה הראשונה של תלמידים המשגיח רבי אליהו קלרמן שליט"א בישיבה

שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים ס"ג ב') כמה לך בשירי ולזה זוכים על ידי אהבת ה'.

ועל זה אמר הכתוב דמי שמצותיו חפץ 'מואד' שמקיימם מתוך אהבה, הרי מושג בזה את טבעו עד שגם החלק הגשמי מתעלה ומתקדש ונמשך אחרי הקב"ה, ואם כן כבר מובטח לו שגבור בארץ יהיה זרעו, כיון שגם הטבע הגשמי [גנים] שמקבלים מהאבא הוא טבע הנמשך לרוחניות ועבודת ה'.

כשרואים את צאצאיו של המשגיח רבי מאיר זצ"ל רואים שמשתקפת בהם דמותו, וזה אות וסימן שזכה להגיע לדרגה שגם מצד טבעו הגשמי הוא נמשך אחרי הקב"ה, ועל ידי זה זכה שזרעו אחרי ימשיכו את דרכו.

והוסיף רבינו שליט"א שגם תלמיד הדבוק ברבותיו יכול לקבל מהם את דרכיהם ומהות הנהגתם, ובישיבת בית התלמוד שם כיהן הגאון רבי לייב מאלין זצ"ל כראש הישיבה, כל מי שבא בשערי הישיבה בשעת התפלה מרגיש שנמצא ממש במיר דליטא, אורת התפלה שם נשארה כמו שהיתה בישיבת מיר, ממש כצורתה, ומי שבא בשעת הסדרים מרגיש שבא להיכלה של בריסק, זאת מפני שרבי לייב זצ"ל היה תלמיד ישיבת מיר, והיה תלמידו של מרן הגרי"ז זצ"ל וזכה להעתיק הנהגותיהם לישיבתו.

הודעה

א"ה בשבועות הקרובים נכתוב על קשרי מרן רה"י שליט"א.
פרשת וישב - מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל. פרשת מקץ - מרן הגר"ש ברמן זצ"ל. פרשת ויגש - מרן הגר"פ שרייבר זצ"ל. פרשת ויחי - אחיו הגר"ש פוברסקי זצ"ל. נשמח לקבל חומרים.

משנת רמ"ה

ממשנת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

פרשת וישלח תשפ"ה

הוראת שעה

מה עושים כשאין חשק ללמוד?

[מתוך שו"ת שנתרץ בכינוס בארה"ב עם מרן שליט"א]

שאלה: האם כל מאמרי חז"ל במעלת לימוד התורה שייכים לכל בחור בזמנו באשר הוא?

מרן שליט"א: התשובה היא מילה אחת, פשיטא! בודאי! הרי התכלית של הבריאה לא השתנתה ממשה רבינו ועד ימינו אנו, ובודאי שכל אחד יש לו יכולת להגיע לאותו דבר כמאז ומקדם.

שאלה: בענין שאיפה. בחור ששומע דברי את ראש הישיבה, מתחיל לחשוב עד כמה צריכה להיות השאיפה שלי? האם יש גבול עד כמה צריכים וחייבים לשאוף להגיע?

מרן שליט"א: השאיפה צריכה להיות ריאלית ומציאותית, כגון אם אינו 'עילוי' אינו יכול לקבוע לעצמו שאיפה שכדי להגיע אליה צריך להיות עילוי גדול, שהרי בשום פנים הוא לא יוכל למלאות את שאיפתו. אמנם צריך שתהיה לאדם שאיפה לנצל את כל כשרונותיו וכוחותיו במלואם, כדי להגיע למקסימום שהוא יכול להגיע, ולמה שהקב"ה מצפה ממנו שיגיע, שהרי הקב"ה קבע לכל אחד את יכולתו לפי דעתו וכשרונותיו, ואל זה צריך להגיע בשלימות! אמנם גם שלימות זו צריכה להיות בהשכל ובדעת, שהרי אם ינסה אדם ללמוד עשרים שעות ביממה זה ודאי לא נקרא בשלימות, שהרי לא יחזיק מעמד בזה, אלא צריך להתנהג בחכמה והשכל, כדאי להגיע לניצול כוחותיו במקסימום האפשרי.

שאלה: מה עושים כשאין חשק ללמוד? יודעים ומבינים שתורה זה הדבר החשוב ביותר עלי אדמות, אבל הלב לא תמיד חושק, האם יש איזו דרך להביא את עצמו ללמוד גם בזמן שאין לו חשק לכך?

מרן שליט"א: יש הבדל בענין זה בין מי שבדרך כלל יש לו חשק, אלא שעתה הוא בתקופה של ירידה, למי שמעולם לא היה לו חשק ללמוד. מי שבדרך כלל יש לו חשק, אומר רבי חיים מוואלוז'ין, שידוע שכל עובד ה' יש לו עליות וירידות, ולפעמים מרגיש איזו קרירות בליבו, וריחוק מתורה ומתפילה ומרוחניות, וחושב לעצמו שמאחר ובתקופה כזו בין כך אין לו חשק, ובין כך לא יגיע כעת רק לעשרים אחוז מיכולתו וכוחותיו, לפיכך הוא מחליט בדעתו שיכול בתקופה הזו להתרשל מכל וכל. ועל כך אומר רבי חיים מוואלוז'ין שזו טעות גדולה!

שכן במצב כזה שאין לא חשק וכח ללמוד כדרכו, מוטלת עליו חובה ללמוד כמה שהוא יכול עכשיו, ואם כעת יש לו חשק ללמוד רק עשרים אחוז מהיכולת שלו, יתחזק וילמד את העשרים אחוז הללו, שאם לא כן לעולם לא יחזור לתקופה ואיתנו שהיה לו מקודם! אבל אם בתקופה הזו ילמוד לפחות את העשרים אחוז של כוחותיו, אזי בזמן קצר ביותר יחזור לאיתנו ותקפו הראשון!

אמנם לגבי בחור שמעולם לא היה לו חשק ללמוד, בזה אומר החזון איש, שצריך לעשות דבר שקשה מאד לעשותו, להתגבר ולשבור את עצמו לעסוק בתורה גם בלי חשק, ואף נגד רצונו, ללמוד פעם פעמיים ושלוש וארבע, ואף יותר מזה, ולהתאמץ כך כמה וכמה פעמים, ולבסוף יפתחו לו משמים שערי חכמה ותבונה וחשק.

השפעת המידות על מעשי האדם

בנפש השפלה הנקראת יסודית, והן כסא ויסוד ושורש אל הנפש העליונה השכלית, אשר בה תלויין תרי"ג מצוות התורה כנ"ל, לפיכך אין המידות מכלל התרי"ג מצוות. ואמנם הן הכנות עיקריות אל תרי"ג המצוות בקיומם או בביטולם, ולפיכך ענין מידות הרעות קשים מן העבירות עצמן מאוד. ובזה תבין ענין מה שאמרנו רז"ל כל הכועס כאילו עובד ע"ז ממש, שהיא היותר שקולה כנגד תרי"ג מצוות. וכן אמרו מי שיש בו גסות הרוח הוא ככופר בעיקר כו', וכאלה רבות. והבן זה מאוד, כי להיותם עיקרים ויסודות לא נמנו בכלל תרי"ג מצוות התלויות בנפש השכלית, ונמצא כי יותר צריך לזהר ממידות הרעות יותר מקיום המצוות עשה ול"ת, כי בהיותן בעל מידות טובות בנקל יקיים כל המצוות. עכ"ל. ומבואר מדבריו, שאף שהמידות אינם מתרי"ג מצוות, מכל מקום הם השורש לכל המצוות! והסיבה לזה, שאי אפשר לנפש המושכלת לקיים את המצוות בלי מה שמחזיק אותה, דהיינו שהיא חייבת לפעול דרך הנפש היסודית. והנפש היסודית מחוברת לגוף הגשמי, ובה נמצאים המידות, ונמצא שהמידות מתערבות בכל פעולה שהאדם עושה, ואין דבר שנעשה ע"י הנפש השכלית באברי הגוף שלא מעורבות שם גם המידות.

ונמצא מחמת כן, שכל עוד יש לאדם מידות רעות אינו יכול לעשות שום פעולה של מצוה ע"י הגוף, מבלי התערבות של המידות רעות, כך שהמידות הרעות הן יותר שורשיות מהעבירות. וכשיש לאדם מידות רעות הוא נמנע מקיום התורה והמצוות כראוי, ואינו שם לב לכך.

ובזה יש לבאר מה שאמר יעקב אבינו לשמעון ולוי, 'ארור אפם כי עז, שמאחר ולפי רום דרגתם לא ביטלו לגמרי את מידת הכעס, זה גרם להם לטעות בשיקול הדעת, ולהרוג את אנשי שכם.

אנו צריכים לחשוב תמיד מהיכן באות ההחלטות וההנהגות שלנו, מה השורש של כל פעולה, וכפי שכותב הגר"א שבלא שבירת המידות 'למה לו חיים', שכן אדם שאינו חי על פי המוסר ועבודת המידות יכול לחיות מאה ועשרים שנה, ולחשוב שהוא עמל לקיים מצוות, אבל כשיבוא לעולם האמת יופתע לגלות שמעשים רבים שחשב עליהם שהם מצוות גדולות, באמת הם עבירות חמורות. הקב"ה יזכנו ללמוד מוסר כראוי ולתקן את המידות, ולהגיע לתכלית האמיתית של החיים.

מצינו בפרשה, שאחר שהרגו שמעון ולוי את אנשי שכם יעקב אבינו הוכיח אותם, כמו שנאמר (בראשית לד ז) 'ויאמר יעקב אל שמעון ואל לוי, עכרתם אותי להבאישי ביושב הארץ בכנעני ובפריזי, ואני מתי מספר, ונאספו עלי והכוני, ונשמדתי אני וביתי'. וכן מצינו בפרשת ויחי, כאשר בירך יעקב את השבטים לפני מותו, הוכיח את שמעון ולוי על הריגת אנשי שכם, ואמר על כך (שם מט ז) 'ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה'.

והקשה הרמב"ן (שם לד יג), שהרי מן המקרא שם 'ויענו בני יעקב את שכם ואת חמור אביו במרמה וידברו, אשר טימא את דינה אחותם', משתמע שכל בני יעקב ענו את שכם ואת חמור במרמה, והיה זה ברצון אביהם, ומדוע אם כן כעס על שמעון ולוי. ותרין, שיעקב הסכים לכך שיענו אותם במרמה ויבקשו מהם למול, כי סבר שאם יעשו כן יבואו עליהם ביום השלישי בהיותם כואבים ויקחו את דינה מבית שכם, בלא להרוג את אנשי העיר, אך שמעון ולוי רצו להינקם מהם והרגו את כולם, שכן היו רשעים ולא היה דמם חשוב בעיניהם. ויעקב כעס עליהם משני טעמים, האחד, שהביאוהו לידי סכנת מלחמה עם האומות, ועל כך אמר להם באותו הזמן 'עכרתם אותי להבאישי', והשני, על שהרגו את אנשי העיר שלא חטאו להם, ולא היה להם להרוג אלא את שכם לבדו, ועל כך אמר סמוך למיתתו 'ארור אפם כי עז'.

מבואר מדברי הרמב"ן, שהיו כאן שני צדדים כיצד להתנהג עם בני שכם, ושמעון ולוי שקלו את שני הצדדים, והיה ראוי להם להבין שאסור להם להרוג אותם, אבל מידת 'אפם עז' מנעה מהם להגיע לשיקול הדעת הנכון.

והנה כתוב ב'באבן שלמה' להגר"א (פ"א), שעיקר חיות האדם הוא להתחזק תמיד בשבירת המידות, ואם לאו 'למה לו חיים'. ולכאורה דבר זה צריך ביאור, שאמנם ודאי הדבר שעבודת המידות חשובה מאוד, אבל מדוע בלא עבודת המידות כל חיי האדם מואבדים את ערכם.

והביאור בזה נראה, על פי מה שכתב מהר"י בשערי קדושה (ש"א ושי"ב), הובא במבוא לספר אבן שלמה, שיש לאדם שתי נפשות, 'נפש המושכלת' ו'נפש היסודית'. וכתב על כך וז"ל 'והנה ענין המידות הטובות והרעות הן מוטבעות באדם

בגדרי 'בריה'

שהוא, מ"מ עדיין צריך חשיבות במעשה האכילה, וא"כ היה מן הדין להצריך אף בזה שיעור כזית.

אבל אם נאמר שדין 'כזית' בכל התורה הוא דין ב'חפצא' של האיסור, שאינו אסור בפחות מכזית, אזי מיושב הענין שפיר, שלפיכך חלוק דין 'בריה' משאר איסורים, שכן בכל האיסורים לא חל איסור על ה'חפצא' אלא בכזית, אבל במקום שאסרה התורה את 'שם העצם' של הדבר אזי יש 'חפצא' של איסור גם ביכל שהוא'.

דחיית ההוכחה

אמנם נראה לדחות הוכחה זו, שאף אם נאמר שדין כזית הוא שיעור בחשיבות מעשה האכילה, וגוף האיסור חל אפילו על 'כל שהוא', מכל מקום עדיין יש מקום להחמיר ב'בריה' יותר משאר איסורים, שכן דין 'בריה' אין משמעותו רק שחל איסור בפחות מכזית, אלא יש לו חשיבות מיוחדת יותר משאר איסורים, בכך שאסרה תורה את גוף הדבר, והוא דבר שלם ששמו עליו, ונמצא שיש כאן סיבה להחשיב את מעשה האכילה אפילו כשלא אכל שיעור חשוב של כזית, ורק במקום שאין חשיבות לגוף האיסור אלא לשם האיסור, אז צריך שתהיה אכילה חשובה בשיעור כזית.

'בריה' הוא ענין של חשיבות

ונראה להביא ראיה ליסוד זה [שגדר 'בריה' אין הכוונה רק שחל שם איסור אפילו על פחות מכזית, אלא שיש חשיבות לכך שהוא 'בריה'], שהרי הדין הוא ש'בריה' אינה בטילה ברוב, ואם גדר דין 'בריה' הוא רק שחל עליה איסור אפילו ביכל שהוא, אם כן מדוע אינה בטילה, כמו שאר איסורים שבטלים. אלא בהכרח שנתחדש בדין 'בריה' שיש לה חשיבות מיוחדת מחמת שלימותה, וחשיבות זו גורמת לה שלא תתבטל, וממילא יש מקום לומר שהאכילה שלה נידונה לעולם כאכילה חשובה, אף כשאוכל פחות מכזית, וכנ"ל.

ה'בריה', ולפיכך חייב עליה בכל ענין, אף כשלא אכל שיעור כזית, כיון שאכל את האיסור עצמו. אבל נבילה ששם האיסור אינו 'שם העצם' שלה, לפיכך גם אם אכל 'בריה' שלימה אינו חייב, כיון שכלפי חשיבות האיסור אין משמעות ל'בריה' שלו, אלא צריך שיעור כזית. זו היא דעת הרא"ש.

ודעת הר"ן שם, ש'בריה' צריכה שלשה תנאים: א. שהאיסור הוא מגוף הדבר [כלומר, שהדבר אסור בעצמותו, ולא מחמת סיבה צדדית כנבילה]. ב. שתהיה 'ברייית נשמה', דהיינו ממין החי, ולא צומח או דומם. ג. שתהיה שלימה, ולא שנתחלקה או נתרסקה, שבוה אבד שמה.

הוכחה מדברי הרא"ש לענין גדר חובב ב'כזית'

והנה חקרו האחרונים בגדר שיעור אכילה בכזית, האם הוא שיעור ב'חפצא', שפחות מכזית אינו חשוב לאסור, או שהוא שיעור בחשיבות מעשה האכילה, דהיינו שאין שם 'אכילה' על פחות מכזית. וכמד הזה נקט מו"ר הגר"א קוטלר זצ"ל בדעת הרמב"ם, שהוא שיעור בחשיבות מעשה האכילה, אבל מצד ה'חפצא' יש איסור אפילו ביכל שהוא'.

ולכאורה נראה להוכיח מדברי הרא"ש כמד הראשון, ש'כזית' הוא שיעור ב'חפצא', שהרי כתב לבאר שדין 'בריה' נאמר רק במקום שבו אסרה התורה את 'שם העצם' של הדבר, ולכן נאסר אף ביכל שהוא, אבל במקום שהאיסור הוא רק מצד שם האיסור צריך שיעור כזית. ואם נאמר כמד השני, שבכל איסורי תורה ה'חפצא' של האיסור הוא ביכל שהוא, ושיעור 'כזית' הוא רק דין בחשיבות מעשה האכילה, א"כ יש לתמוה, מדוע חייבים על אכילת 'בריה' ביכל שהוא, הרי כשם שבכל איסורי התורה יש שם איסור אפילו ביכל שהוא, ומכל מקום לא חייבה התורה אלא בכזית, מאחר וצריך שתהיה 'אכילה חשובה', הוא הדין גם לגבי דין 'בריה', שאף על פי שישם העצם של האיסור חל עליה ביכל

על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד היום הזה, כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה (בראשית לב לג).

הגמרא במסכת חולין (צו.) מביאה את שיטת חכמים, שחייבים על אכילת גיד הנשה שאין בו כזית. ומבארת את טעמם של חכמים המחייבים בזה, משום דהוי 'בריה'.

מה הוא גדר 'בריה'

והנה לגבי חובב על אכילת 'בריה' מצינו חילוק בין האיסורים. יש איסורים שיש בהם חשיבות 'בריה', דהיינו, שאף שבכל האיסורים שבתורה שיעור האכילה להתחייב עליהם הוא בכזית, מכל מקום באיסורים אלו חייבים גם על פחות מכזית, אם אכל מהם 'בריה' שלימה [כגון נמלה, עוף טמא, אבר מן החי, גיד הנשה]. שכן בכך שאכל את האיסור בשלימותו הרי הוא מחשיבו אף בפחות מכזית. אמנם ישנם איסורים שאף אם אכל מהם 'בריה' שלימה אין בזה חשיבות, ואינו חייב עליהם בפחות מכזית [כגון נבלה וטבל]. ויש לברר מהו גדר 'בריה', ומדוע מצינו שינויים בדין זה בין האיסורים השונים.

ומצינו מחלוקת בגדרי איסור 'בריה' בין הראשונים. דעת הרא"ש (שם ס"ג לג), שכל דבר שאם ייחלק שוב אין שמו נקרא עליו, חייב עליו משום 'בריה'. כגון עוף טמא, שכאשר הוא שלם נקרא בשם 'עוף', אך כשאינו שלם אינו נקרא 'עוף', אלא 'חתיכת עוף'. וכן גיד הנשה, כשהוא שלם נקרא 'גיד הנשה', וכשחתך ממנו חתיכה הרי זו 'חתיכת גיד'. ולפיכך יש באיסורים אלו דין 'בריה'. אבל נבילה לעולם קרויה 'נבילה', בין כשהיא שלימה ובין כשהיא חתוכה, ואינו שם העצם, ולפיכך אין עליה שם 'בריה'.

וביאר הדברים, שלגבי גיד הרי 'שם העצם' שלו הוא 'גיד הנשה', וכך נקרא גם 'שם האיסור' שלו בתורה, וממילא יש לומר שאיסור התורה הוא על

משנת הישיבה

מתוך סדרת ועדי הרכה לאברכים

הדרכה בלימוד 'בקיאות'

להיות משהו אחר. אבל מכל מקום הבקיאות שלנו זה העיון שלהם, הלימוד הרגיל שלהם. קצב של שני דפים לשבוע עם ראשונים עיקריים.

יש כאלה שצריכים יותר בקיאות, והם לומדים דף ליום, אמנם זה לימוד די שטחי, שבו רק צוברים ידיעות. לעומת זאת, לימוד בקצב של שני דפים לשבוע הוא לימוד באיכות טובה, שכן יש זמן להקשות ולתרוץ, לבנות מהלכים, זה ממש לימוד. מי שלומד בצורה כזו יגמור את הש"ס לאחר עשרים שנה בצורה די טובה, כך שאפשר להגיע לגיל ארבעים וחמש עם ידיעת ש"ס! ומי שלא לומד בצורה כזו, אזי כשמגיע לגיל הזה הוא מתחרט על כך שלא למד בצורה הנכונה.

חוץ משני סדרים אלו טוב שיהיה לאברך סדר נוסף, שבו ירכוש ידיעות נוספות, אף אם באופן שטחי. וכמו שכתב בספר אבן שלמה בשם הגר"א, שקודם שאדם מתחיל לעיין צריך שידע את כל התורה כולה, בכלי, ירושלמי, ספרא, ספרי, ואע"פ שאינו מבין כל כך, צריך פשוט לעבור על זה, ורק אז אפשר להתחיל ללמוד. אנחנו אמנם לא עושים כך, אבל ודאי ראוי שיהיה לכל אחד איזה סדר של ארבעים דקות ליום ללמוד גמרא רש"י, ולצבור ידיעות רבות במקצועות התורה, כך שיהיה לו קשר לכל התורה כולה.

כפי שדיברנו [הובא בשבוע שעבר] לגבי לימוד 'עיון', כך הוא גם לגבי לימוד 'בקיאות', שהדברים משתנים מאדם לאדם, כל אחד לפי עניינו. באופן כללי לאברכים הקצב הנכון הוא שני דפים לשבוע, כמאה דף לשנה, אבל זה תלוי מאוד ברמת הלימוד של הבקיאות. יש רמה של בקיאות - שנראה לי שזה היה הלימוד העיקרי של גדולי ישראל בדורות הקודמים - שהיא באמת 'חצי עיון', וכפי שהיה מו"ר רבי אהרן קוטלר זצ"ל אומר, שהוא מצפה מתלמידיו שילמדו בסדר הבוקר שני דפים לשבוע גפ"ת, עם רמב"ם רשב"א רא"ש ר"ן, ובסדר שאחר הצהריים שלושה דפים לשבוע, באותה מתכונת, רק בלי רשב"א. דהיינו בסך הכל חמשה דפים בשבוע.

אמנם הדרך שהיה לומד בעצמו היתה שונה. בבוקר היה לומד פחות או יותר כפי הסדר הנ"ל, ואולי קצת יותר לפי כשרונו, ובלילה היה לו סדר מיוחד, שקרא לו 'סדר של חידוש', שבסדר זה היה לוקח איזה עניין ומעייין בו.

באופן כללי, כל הגדולים - החזו"א, ר' איסר זלמן, ר' אהרן, הרב שך - למדו בצורה שנתבארה לעיל, גפ"ת, מהרש"א, כמה ראשונים, זה היה הלימוד שלהם. אבל היום אנחנו כבר לא לומדים ככה, אצלנו העיון הפך

ממדרן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת וישלח תשפ"ה

+ תורת חמד | מענייני הפרשה +

+ ווי העמודים וחשוקיהם • שאלה משולחני של מרן שליט"א

האם מותר לסגור את ארון הקודש בשבת כשיש בתוכו זכוכית

שאלה. בשבת בבוקר התכבדתי בפתיחת הארון להוצאת הספר תורה, לאחר הקריאה כשבאתי לסגור את ארון הקודש, ראיתי שיש זכוכית הושב על אחת הדפנות של ארון הקודש, ולא ידעתי מה לעשות. מצד אחד, החזון וכל המתפללים ממתנים לסגירתו של הארון הקודש כדי להתחיל בקריאת שלפני מוסף, אך מצד שני, אם אסגור את דלתות ארון הקודש, הזכוכית ילכד בפנים, ואולי יש בזה משום איסור 'צידה' בשבת.

תשובה. שניסיתי לגרש את הזכוכית החוצה, אך לא עלתה בידי. הפתרון היחיד שנותר בידי הוא להשאיר את ארון הקודש פתוח עד לאחר תפילת מוסף בתקווה שהזכוכית יצא משם במשך הזמן, ולאחר מוסף אסגור את ארון הקודש, אך חששתי שמא זה בזיון לארון הקודש להשאירו כך פתוח. למעשה מה שעשיתי בפועל, הוא שסגרתי את ארון הקודש. והשאלה האם נהגתי כדיון, ומה עלי לעשות להבא אם יארע שוב בדבר הזה.

תשובה. אף שאינו מכין כלל לצוד את הזכוכית ואינו רוצה אותו וזכוכית צריך לו, מכל מקום זה פסיק רישא, כי ברגע שסגר את הארון הזכוכית ניצוד, ופסיק רישא אסור גם באיסור דרבנן, אף שאינו מכין.

אולם נראה שהיה מותר לסגור את הארון הקודש לגמרי, בהקדם כמה הקדמות:

א. איסור צידה מן התורה נאמר רק במינים כאלו שאנשים צדים אותם לצורך מסוים, אבל בעלי חיים שאין במינם ניצוד, הצד אותם בשבת לא עובר על איסור צידה מן התורה.

ב. איסור צידה מן התורה, הוא רק כשצדו במקום כזה שיכול להגיע אליו בשחיה אחת, אבל אם הבעל חיים עדיין יכול להשמש ממנו, אין בזה איסור צידה מן התורה.

ג. בזמן הקור שיש צער, או צער אחר, מותר לסגור את החלון, באופן שהצידה היא דרבנן, אף שיש בזה פסיק רישא [משנה ברורה (סימן שט"ז ס"ה)].

ד. דעת הטור להקל בצידה זכוכים, כי כשיפתח את הארון הזכוכית יברח מיד, ולא יוכל לצודו, ונמצא שלא הועיל לו כלום הצידה [רמ"א (שם ס"ה)], אמנם להלכה יש להחמיר בזה.

ומעתה לדעת המשנה ברורה כשער הציון (שם ס"ק יח) אף כשיש פסיק רישא דהיינו שבוודאי יצוד, מכל מקום אם האיסור הוא תרי דרבנן [צידה בדבר שאינו כמינו ניצוד, ושאנו מגיע אליו בשחיה אחת], מותר באינו מכין, ובענינו הוי תרי דרבנן, ולכן מותר לסגור.

ואף לדעת החזו"א (או"ח סימן ס"א ס"א) שהחמיר בזה, וכתב שלא ברור לו היתר זה, מכל מקום כענינו יש להקל, כיון שיש בזה כבוד התורה לסגור את ארון הקודש, וגם להמתין עד שיעוף הזכוכית הרי זה טירחא דציבורא, ובפרט שלדעת הטור אין בזה כלל איסור צידה.

אמנם במקום האפשר יש עצה פשוטה, והיא לסגור את ארון הקודש וגם לסגור את הפרוכת ולהשאיר פתח קטן פתוח, כדי שהזכוכית יוכל לצאת לדרך, ולאחר התפילה יגרשו את הזכוכית, ואז יוכלו לסגור את ארון הקודש לגמרי.

והנה כיו"ב נשאלנו בעבר האם מותר לסגור פח אשפה קטן בשב"ק, כשיש בתוכו זכוכים, דהנה מעיקר הדין ודאי שאסור, וכמו שכתב הרמ"א (סימן שט"ז ס"ג) דיש לזהר שלא לסגור תיבה קטנה או לסתום כלים שזכוכים שם בשבת, דהוי פסיק רישא. ולכן לפני שסגר את הפח יש להפריח את הזכוכים, ואם זה בלילה ויש חושך ולא רואה אם נשארו זכוכים, אסור לסגור הפח.

ואם הפח מדיף ריח רע וקשה להיכנס לחדר בו הוא נמצא, העצה היא כמ"ש המשנ"ב (ס"ק יד) להניח דבר שיכסה אבל ישאיר חור קטן לזכוכים לצאת. ואם אי אפשר לעשות כן, יכול להפריח את הזכוכים שרואה בעיניו, ותו א"צ לעיין ולדקדק אולי יש שם עוד איזה זכוכים, כיון דזה לא הוי אלא ספק פסיק רישא במילתא דרבנן (דהוי דבר שאין במינו ניצוד), ולכן אין להחמיר כל כך, וכמ"ש המשנ"ב (ס"ק טז). וזה בצירוף סברא נוספת, דאולי כמו שהיקל המשנ"ב כשיש קור או צער צינה וכדו', הכ"ז כשיש ריח רע וכוונתו רק להניצל מהריח, יש להקל לאחר שהפריח את כל הזכוכים שראה בעיניו [וראה מה שהוספנו בזה בחשוקי חמד עמ"ס שבת (דף קז ע"א)].

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לכן גרתי ואחר עד עתה (לב, ה). רואים אנו שעיקר אבינו נהג כבוד מיוחד בעשו אחיו, וכתב הרמב"ן כאן: 'ודע, כי הכבוד הזה שהיה יעקב עושה לאחיו בפחדתו לאמר אדני ועבדך, כעבור כי המנהג בצעיר לתת מעלה וכבוד אל הכבוד כאילו הוא אביו, כאשר רמזה לו התורה לרבות אחיו הגדול וכו', עכ"ל, מבואר בדבריו שכיבד יעקב את עשו מדין כבוד 'אחיו הגדול', וצ"ע דאפילו אם עשו הוא אחיו הגדול, מ"מ הרי הוא אינו עושה מעשה עמך, ואפילו בכיבוד אב ממש, פסק הרמ"א (יו"ד סימן רמ ס"ח) דאם אינו עושה מעשה עמך אין חייב בכבודו, וכ"ש כעשו שהיה רשע, וא"כ מדוע כיבדו יעקב. ונראה ליישב דהנה כתבו התוס' במסכת בבא בתרא (דף טז ע"ב) שלא נצטוו על נערה המאורסה בתקופה הראשונה, ומ"מ מכוער הדבר, ומסתמא ה"ה בשאר העבירות שעבר, וא"כ לא נכנס לגדר 'אינו עושה מעשה עמך'. [והפרי מגדים כתב בשם ספר יד יוסף עה"ת (פ' תולדות, עמ' לט), ושכונות 'בא על נערה המאורסה' שאלב מצב בערב פסח, שהריהו כבא על נערה המאורסה, ומה שנאמר ששפך דם היינו שגרם לאברהם אבינו למות לפני זמנו, וכפר בעיקר היינו שעבר על ואהבת לרעך כמוך]. וגויס מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל השיב (דעת נוטה בראשית ח"ג עמ' ו) שבוודאי מעיקר הדין לא היה חייב לכבדו, ומ"מ נהג בו כבוד כאילו הוא צדיק כדי שיחזור בתשובה, עוד השיב דמשום פיקוח נפש כיבדו כאח גדול.

עוים מאתים ותישים עשרים רחלים מאתים ואילים עשרים (לב, טו). וכתב רבינו בעל הטורים, עוים מאתים, כל הפסוק מסיים במ"ם וכו'... דבר אחר, לפי שכל הבהמות ששלח לו היו בעלי מומים, שלא יקריב מהם קרבן, עכ"ל. וצ"ב וכי עשו היה שוטה, שהתפייס בדרון שכולו בעלי מומין, ואין לך בזיון גדול מזה. והנה עוד צ"ב הרי בן נח מותר להקריב בעלי מומין על גבי המזבח, אלא על כרחך דאיידי במחוסר איבר, שמבואר במסכת זבחים (דף קטז ע"א) שמחוסר איבר פסול גם לב", ומחוסר איבר הוא דבר הניכר. ונראה ליישב דהבהמות היו יפות ומשובחות מאד, אלא שהיה חסר להם אצבע קטנה וכיו"ב, ואין עשו שם לב לזה.

ויקם בלילה הוא, ויקח את שתי נשיו ואת שתי שפחותיו ואת אחד עשר ילדיו ויעברו את מעבק יבוק (לב, כג). ופירש רש"י, ואת אחד עשר ילדיו, ודינה היכן היתה, נתנה בתיבה ונעל בפניה, שלא יתן בה עשו עינו, ולכן נענש יעקב שמנעה מאחיו, שמא תחזירו למותו, ונפלה ביד שכם, עכ"ל. והדבר הוא פלא, מה הטענה והתביעה על יעקב אבינו, הרי מפורש במסכת פסחים (דף מט ע"ב) שכל המשיא בתו לעם הארץ, כאילו כופתה ומניחה לפני ארי. וכל אבא היה נוהג כך, שהיה מסתיר את בתו מפני אותו רשע. ובפרט, שהיה צריך לחשוש שבמקום שהיה תחזיר את עשו למותו, יקרה ח"ו להיפך, שהיה התקלקל ממנו, ואם כן מדוע נענש יעקב על דבר זה. ויש לומר, שהרי מצונו שעשו היה גדול בכיבוד אב, וכן באמונת חכמים עד כדי כך שזעק זעקה גדולה ומרה כשלא נתברך, וכן ביקש להיקבר במערת המכפלה, ואכן זכה שראשו נקבר שם, מכל זה נסיק שהיה בו גדלות מסויימת, וא"כ היה תקווה שדינה תחזירו למותו. וגויס מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל השיב (דעת נוטה שם, עמ' לא) שבעלי המוסר אומרים שלא היה לו לנעול ולהדק יותר מדי, שיש גם צד שמא תחזירו למותו. עוד השיב שם דכיון שהיה בת יעקב, ודאי שלא יחזירוה לרשות.

אך בזאת נאות לכם אם תהיו כמונו להימול לכם כל זכר (לד, טו). הנה ידועה הקושיא המפורסמת, מדוע אברהם אבינו לא קיים מצוות מילה עד שנצטווה מהקב"ה, וכמו שקיים את כל התורה. ובחשוקי חמד עמ"ס כתובות (עמ' רסג) הבאנו מה שתיירץ הריב"א (מבעלי התוספות) והפנים יפות, שהרי בני נח נצטוו על איסור חובל בעצמו, ולכן היה אסור לאברהם לחבול בעצמו בשביל החומרא שהחמיר על עצמו לעשות ברית מילה, שעדיין לא נצטווה על מצוה זו. ולפי"ז קשה טובא כאן, איך בני יעקב אמרו לאנשי שכם למול את עצמם, הרי בני נח מצווין על איסור חבלה בעצמם, ואילו על מצוות מילה אינם מצווים, ואם כן יש בזה משום 'לפני עור לא תתן מכשול', שבני יעקב מכשילים אותם בחבלה בעצמם, ומה ההיתר [ובכלל קשה, הרי אסור למול גוי שלא לשם גירות (ש"ע י"ד סימן רסג ס"ה)]. וקושיא זו קשה גם על יוסף הצדיק שאמר לכל המצרים שימולו את עצמם (בראשית מא, נה). ונראה ליישב, דבן נח שעושה מילה בלא טעם וסיבה, הרי שהדבר נחשב עבורו לחבלה, שכן אין לו שום צורך בדבר. אבל כאן שכונתם היתה להתחתן עם בת יעקב, וא"כ אין זה נחשב לחבלה, וכן אצל המצרים שרצו לקבל מזון בשנות הרעב, א"כ היה להם טעם וסיבה לצורך למול, וזה לא חשבו חבלה, דחבלה היינו כשעושה כן בלי שום מטרה. וגויס מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל השיב (דעת נוטה שם, עמ' סז) שהיה זה פיקו"נ של השבטים, כדי שיוכלו להלחם בהם בקלות, עוד השיב שבאמת היה זה אדעתא דגירות, ע"ש.

- מעמד חיזוק ותפילה מרגש התקיים בשיעורו של רבינו בביה"ח 'מעייני הישועה', כאשר קבוצת רבנים ומחנכים בעלי השפעה, בהם הרב יהושע שני ששכל את בנו **אורי מרדכי** הי"ד במהלך הקרבות בכיסופים בשמחת תורה, והרב צבי מור שבנו **איתן אברהם** (בן אפרת) חטוף בעזה, הגיעו לשיעור לשמוע דברי חיזוק ולהתברך מרבינו, אשר אכן יצא מגדרו כדי לעודדם ולחזקם. בתחילה ביקש רבינו להושיב את שני ההורים בסמיכות אליו, ואז נשא דברי חיזוק מיוחדים על כך שכל נשמה באה לעולם לתקן ולבוא על ייעודה, בעודו מתבל את דבריו בעובדות והנהגות נוראים מדורות קודמים, על נשמות שישבו לעוה"ז בכדי לתקן חטא או פגם קטן שלא תיקנו בגלגול הקודם.

- בסיום דבריו פנה רבינו לאביו של אורי הי"ד: 'את זה אני רוצה לומר לרב יהושע שני, שבנו אורי נהרג. דע לך, הוא לא נהרג סתם! גיסי מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל אמר לי שהנשמות האלה שנהרגו עקד"ה בדרך-כלל מתגלות כאן עוד פעם, ויש מהן נחת רב. אם ייוולד לכם במשפחה ילד מוצלח, יכול להיות שזה אותו אחד, ויכול להיות שהוא יזכור דברים שאתם תתפלאו... אנשים קדושים, לפעמים היה להם איזה חטא קטן שגרם והם נפטרו על קידוש ה', אבל הקב"ה משלם להם. דע לך, הרב יהושע שני, לעיתים קורה שיש אהבה בלתי מובנת למישהו מסויים. יתכן שאותו אדם שיזכה לאהבה גדולה היה פעם הבן שלך או קרוב שלך... זה עולם עם חשבונות. צריכים לזכור שהעולם לא הפקר והבן שלך לא נהרג סתם. זה היה על קידוש השם'.

- לאחר שסיים את דבריו לאבי החייל אורי שני הי"ד, פנה רבינו לאבי החטוף איתן מור וציין את שמו המלא לתפילה - **איתן אברהם בן אפרת**, רבינו ביקש מכל משתתפי השיעור לומר יחד פרק תהלים פסוק בפסוק, וכך הם נשאו תפילה נרגשת ולאחריה את תפילת 'אחינו כל בית ישראל' לשחרורם של החטופים והשבויים במהרה. לאחר מכן השמיע דברים נוספים ואמר: '**אנחנו רוצים להגיד לכם, כולנו איתכם, כולנו בשיבות לומדים וכל-כך מתפללים ומתפללים, אין יום שלא הופכים את השמים והארץ. אנחנו מתחזקים שלא יהיה דברים בטלים בלימוד. כולנו רוצים לאחל שהקב"ה ישפיע עלינו רחמים מרובים, ומידת הרחמים עליהם תתגלגל, ותזכו לראות נחת וכל טוב'.**

- לאחר מכן ניגשו כלל משתתפי המשלחת לרבינו כדי להתברך ולהודות לו, כאשר לפתע ניגש אחד מהקבוצה ששימש כמפקד בתוך עזה וסיפר לרבינו: 'לפני שנה הכניסו נגן כשר לעזה, שיש בו הרבה שיעורים, ויש שם מאות שיעורים של הרב, והחיילים נכנסים לבתים, לפני ואחרי הקרב, ושומעים שיעורים של הרב'. רבינו התרגש מאד מהדברים ואמר כשדמעות חונקות את גרונו: '**רק עם אחד בעולם עושה כן! הטורקים גם עושים כך? זה רק עם אחד בלבד מקצה העולם ועד קצהו. אין עוד עם כזה!...**' אחד הנוכחים הוסיף ואמר לרבינו: 'התורה של הרב משפיעה בתוך עזה, חיילים שואבים ולוקחים את הכוח מהתורה של הרב', רבינו חיך והשיב לו על אתר: '**תראה, התורה היא לא שלי. היא שלך בדיוק כמו שלי. אבל מה, המצוינות הוא שאין באף אומות העולם דבר כזה, אני עברתי בהרבה עמים... זה רק ייחוד של העם היהודי, מרגישים אחד את השני, מתפללים אחד על השני, ולפעמים גם בוכים אחד על השני... זה רק עם אחד, ולכן אנחנו מבקשים מהקב"ה שישמח אותכם'.**

- לפני שנפנה רבינו לדרך, ניגש הרב צבי מור לרבינו וביקש לשמחו: 'אני חבר של פרופ' הרב סודי נמיר, תלמידו הותיק של הרב, והוא שלח לי שהרב כתב לעשות קידוש השם בדרום, היכן שהייתה המסיבה. אז אני רוצה לספר לרב שכך עשינו - ארגנו הקפות שניות שכולו אירוע של קידוש השם באותו מקום. דיברתי שם ואמרתי לציבור שאנחנו עושים את התיקון. רקדנו שם עם ספרי התורה, בהפרדה מלאה, וכך עשינו תיקון. הגיעו לשם אלפי אנשים'. רבינו הביע את התפעלותו לשמע הדברים הנפלאים, וברך פעם נוספת את כל הנוכחים בביטחון טובות, וסיים ואמר: '**טוב, זה רק עם אחד, אין עוד עם כזה... נשמע בשורות טובות איש מרעהו, וששון ושמחה באהליכם, כולנו יחד'.**

בבא בתרא דף קסח ע"ב
נהנו ערבאי דאתו לפומבדיתא

לכתוב צ'ק מזויף לטרדן הדורש צדקה שלא כדין

שאלה. מעשה בגבאי צדקה שבאו לראובן, ואילצוהו לתת תרומה גדולה עבור המוסד שלהם. ראובן כבר נתן חלקו לצדקה, וסירב למלאות את בקשתם שלא היתה מוצדקת, אך מאחר ולא יכל לעמוד בפני הפצרותיהם, הוציא פנקס צ'קים וכתב את הסכום שדרשו, אך חתם בקשקוש בעלמא ולא בחתימתו [המדויקת] האמיתית, הגבאים הלכו לדרכם שמחים וטובי לב, אך לא ידעו שבבואם לבנק לא יוכלו לגבות ולקבל את הכסף, כי הפקיד יבחין מיד בזיוף. אך ליבו של ראובן נקופס כי אולי הם יפסידו עשרים שקל דמי עמלת צ'ק שלא נפדה. האם בכל זאת עשה כדין?

תשובה. אם הגבאים נהגו שלא כדין, והתעקשו להוציא ממון שלא חייבה התורה, עליהם נאמר "ופקדתי על כל לוחציו" (ירמיה ל), ואפילו על גבאי צדקה כמבואר בבא בתרא דף ח ע"ב, ואם כן מותר לנהוג בהם מנהג עקשות וכמו שנאמר "עם עקש תתפתל" (תהלים יח).

וגיסי מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל הביא ראייה לכך מסוגיית הגמרא מבבא בתרא דף קסח ע"ב הנהו ערבאי [ישמעאלים] דאתו לפומבדיתא, דהוו קא אנסי ארעתא דאינשי, [ומתוך שהיו בעלי זרוע כופין בעליהן לתת גם השטרות שלא יוכלו לערער, רשב"ם], אתו מרוותיהו לקמיה דאביי, א"ל ליחזי מר שטריה ולכתוב לן מר שטרא אחרינא עליה, דאי מיתניס חד נקיטין חד בידן, אמר להו מאי אעביד לכו, דאמר רב ספרא אין כותבין שני שטרות על שדה אחת, דלמא טריף והדר טריף, הוו קא טרדי ליה [מפצירין בו, רשב"ם], אמר ליה לספריה זיל כתוב להו הוא על המחק ועדיו על הנייר, דפסול. [ואלו לא יתנו לב שהוא פסול ואיפטר מהם, רשב"ם]. וגם שם עלול לצאת להם הפסד, משום שלא יתאמצו כשיבואו ישמעאלים ויתנו להם את השטר המקורי הטוב. וישאיר לעצמו את השטר הרע וטול הערך, ובכל זאת לא התחשב בזה אביי, משום דאינהו דאפסיד אנפשייהו שהטרידו את אביי שלא כדין, וכך גם בענינו. ובכל זאת צ"ע, שהרי חשבו שעושים מצוה וצדקה.

ויעוין בריטב"א שכתב וז"ל: ושמ"ד דשרי למיעבד דיינא כה"ג, כי היכי דלא לטרדוהו, ויש להסתפק אם הריטב"א התכוון להורות שרק לדיין התירו לעשות עצה זו. דאולי ההטרדה לדיין גורמת לשיבוש במערכת המשפט בעם ישראל, וזאת עלינו למנוע גם אם גירום לו הפסד. אבל מאן ימר דגם לאדם גיל מותר לגרום לזולת הפסד.

ויעוין ברבנו גרשום (שם) שפירש דשטר זה הועיל לבעלי השדות, שכל זמן ששטר זה בידם אין יכול המוכר לכפור ולומר שלא מכר את הקרקע, יעו"ש. נמצא שאביי לא היתל בבעלי השדות הטורדנים, אלא הועיל להם במקצת שיהיה להם לפחות שטר שיציל אותם מידי המוכר, ולא יוכל להזיק ללקוחות, וממילא אין ראייה שאפשר להתל לגמרי בטורדנים.

אחורה נא חידה

שני יהודים נזכרו באמצע הדלקת נרות חנוכה כי שכחו לברך על ההדלקה, אחד יכול לברך והשני לא?

(התשובה לחידה, א"ה בגיליון הבא, תחידה באדיבות ידידנו הרב אדח חזני שליט"א)

תשובה לחידה מגיליון קודם: איך יתכן שאם עלה כהן אחד לדוכן, צריכים כל שאר הכהנים לצאת מביה"כ ולא לעלות לדוכן? **תשובה.** כתב השו"ע (סימן תרכ"ט ס"ד) שביום הכיפורים אין נשיאת כפים למנוחה, ואם כהן עלה לדוכן אין מורידין אותו, דכיון שעלה עלה, יעו"ש. וכתב החיד"א בברכי יוסף (ס"ק יא) דשאר הכהנים מביה"כ נ"היה בזיון אם הם לא יעלו, ולכן עדיף שיצאו מבית הכנסת עד שיסיים אותו כהן לישא כפיו.

לקבלת העלון, פסקי הלכה, ועדכונים ממרן שליט"א, ניתן להרשם במייל a0527642209@gmail.com, ובפלאפון ה"ל, או בכתובת מייל 3126877@gmail.com ובפלאפון 0533126877.

ניתן להאזין להקלטות ופסקי הלכה המתעדכנים מדי יום ממרן רבינו שליט"א, וכן שיעור יומי בהלכות שבת ועוד, בקו "שיח יצחק", 04-376-0582, או 072-380-9348. מדי ערשך יעדכן בקו האם יהיה מרן שליט"א בשבת הקרובה ברמת אלחנן.

דרכי יושר

מתורת מרן הגאון רבי מאיר גריינימן שליט"א

משנת יושר

לא כישרון אלא יראת שמים

השבע עלה למעונו של רבינו בנו של אחד מגדולי התלמידי חכמים שהלך לעולמו בתקופה האחרונה, להתברך לקראת הבר מצווה לבנו.

רבינו ב'רך את נער הבר מצווה ואף העניק לו את ספרו 'אמרי יושר' עמ"ס קידושין, תוך כדי כתיבת ההקדשה על הספר התעוררה שאלה, שהרי הילד עדיין קטן ואינו יכול לזכות בספר, וא"כ הרי שאביו הוא זה שיזכה בספר שניתן עבור בנו הקטן, והאב הרי אבל כעת ולאבל א"א לתת מתנה.

מיד אמר רבינו כי הפתרון לכך יהיה שיתן כעת את הספר בהשאלה לאב, וביום הבר מצווה הספר יעבור לבן שיזכה בו.

נער הבר מצווה ששמוע את הדברים העיר שאם כן הרי שאם כעת יקרה לספר נזק באונס הרי שהשואל הוא שיתחייב על כך כיון שהוא שואל ו'שואל חייב באונסין'.

רבינו התפעל מהנער הצעיר ומידעיותו, ואמר כי רואים שגדל במשפחה כזו, והוסיף כי אין זה נובע מכישרון אלא מיראת שמים שלכך התחנך מגיל צעיר.

לזיכוי הרבים

בימים האחרונים הועלו למערכת קול הלשון למעלה ממאה שיעורים שיחות והספרים שנמסרו בשנים קודמות

בין היתר הספר שנשא על דודו מרן הסטייפלר בשנת תשמ"ה וכן על עוד רבים מגדולי ישראל ותלמידי חכמים וכן ממשפחתו, וכן שיעורים בנושאים רבים, בין היתר ברכות, שבת, תרומה, שביעית, זמין, העובד, פורים, פסח ועוד

ובין שיחות וועדים בעניינים שונים

ניתן לשמוע במספר הישיר 0732951451

תורת יושר

ואמרת לעבדך ליעקב וגו' (ל"ב י"ט)

בענין זה רגיל רבינו לספר מה ששמוע מאביו זצ"ל ששמוע מרבו מרנא החפץ חיים זצ"ל שהנה צריכים להתבונן על כמות השאלות, למי אתה, ואנה תלך וגו' ומה שהאריכה התורה בספור, שצוה כן גם לשני וגם לשלישי וגם לכל ההולכים אחרי העדרים, לאמר כדבר הזה.

וביאר הענין שספרה לנו תוה"ק גדול מעלתו של יעקב אבינו. כי ידוע הוא שהאבות קיימו כל התורה, כמו שביארה התורה בהדיא, אצל אברהם אבינו, עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרת מצותי חוקותי ותורתי. ואחז"ל (יומא כ"ח) שקיים אפילו ערוב תבשילין. וכן קיימו גם יצחק ויעקב כל התורה כולה ואפילו הסייגים. וא"כ יפלא על יעקב אבינו, על מה ששלח הדורון עם עבדים לעשו, והלא אחז"ל (בכורות ג, א') המוכר עבדו לעכו"ם קונסין אותו עד עשרה בדמיו, מפני שהפקיעו מן המצות, ואם יתן במתנה גם את העבדים לעשו ישארו נכרים כמותו.

והנה יעקב התבונן בנפשו, כי עשו שה' ערום מאד בודאי ידרוש אח"ז, אם כונת הדורון הוא עם העבדים ג"כ, או בלא העבדים. ולזה אמר יעקב לעבדיו, כי יפגשו עשו אחי ושאלך לאמר, למי אתה והיינו אתה בעצמך, אם גם אתה שייך לדורון, ולמי אלה לפניך, היינו הדורון ואמרת, לעבדך ליעקב, כלומר אני צריך לשוב ליעקב, ורק מנחה היא שלוחה לאדוני לעשו, וכן צוה גם לשני וגם לשלישי ולכל העבדים ההולכים אחרי העדרים, כדבר הזה תדברון אל עשו, והיינו שאנו צריכים לשוב ליעקב, והנה א"כ היה יעקב זהיר אפילו בעבדיו לשמרם שלא ימוטו מן הדרך, כמה היה זהיר בבניו לצוות אותם לדרך ד'.

מדוע נצטוו בני נח בגזל במיוחד ואינו בכלל דינים

וכן לא יעשה (לד, ז')

בני נח נצטוו על הדין, ונחלקו הראשונים מהו הדין שצטוו עליהם, והנה הרמב"ן על התורה כתב על פס' זה וז"ל, ועל דעתי הדין שצטוו בני נח בשבע מצות שלהם אינם להושיב דינים כלל פלך ופלך אבל צוה אותם בדין גנבה כו', והרמב"ם בפ"ט ממלכים הלכה י"ד כתב וז"ל וכיצד הן מצווין על הדין חייבין להושיב דינים כו' ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה כו', אבל הרמב"ן חלק שאין דינים להושיב דינים בלבד אבל צוה אותם בדין גנבה ואונאה ועושה ושכר שכיר כו' ומכלל המצוה הזאת שיושיב דינים כו' ואם לא עשו כן אינם נהרגין שזו מצות עשה בהם ולא אמרו אלא אזהרה כו', ופירש ענין שכם בע"א (יעיין בכל דבריו).

ושאל הגר"ז סוקולובסקי זצ"ל (חמיו של רבינו) דא"כ למה יצא גזל במיוחד הרי היינו דינים.

וכתב רבינו לתרץ על שאלה זו, ד"ל דגזל אינו אלא בגלוי שלוחם ואומר שלך שלי, [וכמבואר החילוק בין גנב וגזלן לגבי כפל] ושוב נצטוו בתוספת, שגם בסתר וכמו באונאה אחד לחבירו ושכר שכיר ואונס ומפתה ושאר דברים המנויין ברמב"ן, עליהם להתנהג בהם, ולמנות דינים על כך, ובלשון רמב"ן לא הוזכר גזל ע"ש, אך לדעת הרמב"ם שמוצות דינים אינו אלא להושיב דינים, כלל בהלכה ט' שם כל הדברים במצות גזל, כמו גניבה ושכר שכיר ופועל שאכל שלא בשעת מלאכה, וסיים שם והרי הוא בכלל גזל. - כונת רמב"ן בשאר הדינים שצטוו, לפי פירושו בדינים, אינו ממש כדיני ישראל, דהתורה לישראל ניתנה, אלא שיקבעו להם חקים ישרים וכמבואר מלשון הרמב"ן כענין הדין שצטוו ישראל, וראיתי בנידון זה בשו"ת רמ"א סימן י' באורך ע"ש ועי' חזו"א ב"ק סימן י' סק"א ועי' בתומים ול"ע בזה.

עוד בענין הנ"ל

והוסיף ע"כ דלכאורה עדיין יש קושי בדבר שהרי סו"ס האמות היא דגם גזל על כרחך נמצא במצות הדין, א"נ בנוסח זה, הרי כל דיני בין אדם לחבירו בממונו, נכללו במצוה אחת אצלם, ולמה יצאת גזל, וי"ל באופן אחר דהנה בישראל חילקה תורה בין גזילה לגניבה וכן כל דיני בין אדם לחבירו ללאוין ועשין מיוחדין, (ומיהו י"ל משום חילוק פרטיהן כמו כפל ופרטי שכר שכיר וכיו"ב), אלא שבעכו"ם נכללו כל הנ"ל במצוה אחת, וי"ל דמ"ז גזל הוא ענין מיוחד שראוי למנותו לחוד אף בעכו"ם במצוותם ולהזהיר עליו במיוחד שלא בכולל עם שאר הענינים, לפי שיעקרו חלוק כשבאים להזהיר לעכו"ם בהנהגות בין אדם לחבירו, שיש כאן אזהרה לבל ינהגו באופן שאין מושג שלי שלי ושלך כלל אלא שכולם שותפים שוים בכל הנמצא בעולם, ואף לאחר שהוא אצל האחד, רשות לחבירו לקפחו, ואח"כ הוזהרו במצוה מיוחדת שאחרי שכל אחד הוא באמת בעלים על שלו, שנהגו שלא במדות רמאות וכיו"ב, כך חשבתי לכאורה, עוד י"ל דמאחר שאין להם דינים קבועים מכבר כדיני ישראל אלא שיקבעו לפי הנאות, לכך לא נפרטו אצלם דינים לחוד בכל דבר כמו בישראל.

והחריש יעקב עד באם (ל"ד ה')

אולי היינו שלא דיבר עם ב"ב להצטער על הדבר, או שלא שלח לקראם, וכן שלא דיבר עם חמור שיצא לדבר אתו, ואולי מיד באו הבנים ודיבר חמור עם כולם, והנה לא מצאנו בכתוב גם אח"כ שדיבר יעקב בזה, ואפשר שלא הי' צריך לדבר עם הבנים מפני שכבר שמעו בשדה ומיד באו, ויש לפרש דהיינו כשמעם והוא בטעם קטן ואדלעיל קאי שבאו כששמעו.

בגדרי בטחון והשתדלות

נאמור בועד לבחורי ישיבות

חובת ההשתדלות תלויה במידת בטחונו של כל אדם ואדם, ואינו דומה הנהגת כלל הציבור בענייני בטחון להנהגת היחיד הבוטח בד' באמת לפי דרגתו.

ודבר זה מבואר בחזו"א או"ח סי' נ"ט סק"ד שכתב שם במה שהתיר השו"ע (סי' שכ"ח סי"ז) בהגה' מותר לומר לא"י לעשות תבשיל לקטן שאין לו מה לאכול כו', נראה דאיירי ברעבון של שעה מועטת דודאי לית בו סכנה, ומ"מ מותר שבות, אבל רעבון של זמן שרגילין להקפיד עליו חשיבא סכנה, ובזמננו שמצוי מאד חלאים מתרגשות בתינוקות נראה דכל שיש ספק שיגרום לו קלקול מעיים לעצור או לשלשל, או גרם כאב מעיים, או חם כל שהו, הוא בכלל ספק סכנה, שכל קלקול אפשר שיגרום חולי, וכל חולי ספק סכנה, ואפשר דכונת השו"ע ביש לו מה להאכילו, אבל כפי הצורך יש להאכילו תבשיל שזהו מזונו הטוב וגם בזה מתירין שבות של אמירה לנכרי, אבל גם בזה בזמננו הוי חסרון התבשיל גורם לקלקול מעיים, ואם יודעים בנסיון או ע"פ הרופאים שגורם קלקול במעיים, יש לחשבו לספק סכנה, ומי שמיקל בדבר אין מזניחין אותו, ומי שבוטח בד' וקובע מזונות בנו באופן שאין מבשלין בשבילו בשבת וכבר הורגלו בכך אין מזניחין אותו.

מבואר מדבריו שמותר לחלל שבת לצורך אכילת הקטן מחמת חשש חולי של קטן, ומאידך מי שמיקל בזה אין מזניחין אותו אם בוטח בד'.

והנה עובדא שסיפר מרן החזו"א ז"ל שהגאון רבי ברוך בער ז"ל ה' לו איזה תקופה קצרה שהי' צריך לשמש כרב באיזה מקום, והלך לפני כן לשמוע מרבו מרן הגר"ח ז"ל הדרכה לקראת זה, ואמר לו הגר"ח שרב צריך לדעת לא להיות טפש, לימים בא חייל לשאול את הגרב"ב שאין לו מה לאכול שם אלא דברים האסורים (כמו נבלות וטרפות) שנותנים להם והוא נופל לגמרי מכוחתיו, ואמר רב"ב לעצמו על כמו זה היתה כוונת הגר"ח שלא להיות טפש, והתיר לחייל לאכול מחמת פיקו"נ, וסיים החזו"א ומה הי' עושה הגרב"ב עצמו בכה"ג וכי הי' אוכל, ודאי שלא הי' אוכל.

ועוד כתב החזו"א במכתב (בשנות המלחמה בתחילת שנות הת"ש) ההודעה לציבור למהר למקלט לפי מצב הנוכחי, יש לחשוב להצלת נפשות, אך יש לזהר ממלאכה דאורייתא בכל מאי דאפשר כיון שאין כאן סוף סוף שאלת נפשות לפנינו ואף שאין הולכין אחר הרוב בפ"נ מ"מ בדברים רחוקים הרבה מפ"נ אין דנים כפ"נ ותלוי כפי מדת הבטחון, והמחמיר בכאן אין מוחין בידו, אלא לענין הוראה לרבים יש להורות בזה כדין פ"נ, ומלאכות דרבנן אין להחמיר כלל, והמחמיר במלאכות דאורייתא אינו רשאי להחמיר ולמנוע מלהודיע לאחרים האזעקה, רק רשאי להשתמשט ושיעשה ע"י אחרים, אבל במלאכות דרבנן אין ראוי להשתמשט, אך לכבות הנר בבית האפל יש להחמיר שזה בכלל דברים רחוקים הרבה מפ"נ ואין כאן גורם בטוח לפ"נ במצב הנוכחי דיש כאן יותר מתלתא מי יאמר.

(בדברים אלו לא כל העתים ולא כל המצבים שוין, וכמש"כ במכתב לפי מצב הנוכחי, ומ"מ העתקנו הדברים ממכתב מרן זללה"ה שהם מוסברים בטעמים וישמע חכם ויוסף לקח)

ועוד כתב החזו"א במכתב (קוב"א ח"ב אגרת קל"ב) "בכל פגע אני מורגל להחזיק את האמונה כי לא נעשה דבר בעולם במקרה, רק על פי השגחתו יתברך, והריני מתאמץ בתפילה להעביר את הגזירה, ולפיכך אני מתייחס בקרירות להשתדלות, כי על פי הרוב אין ההשתדלות ברורה".

מרן הגאון ר' איסר זלמן מלצר זצוק"ל

בעל 'אבן האזל'

נלב"ע י' בסליו תשי"ד

ההנהגה המיוחדת בסידור קידושין

הגרא"ז סידר קידושין בחופת רבינו שנערכה בירושלים וכתב רבינו בספרו "זכרונותי שהגרא"ז ז"ל בעל אבן האזל אמר (בשעת סידור הקידושין) שהוא נוהג תמיד להזהיר העדים שיראו עם סילוק ידי החתן לאחר הנתינה, שהטבעת נשארה אצלה".

קריעה לאחר פטירתו

מרן הגרא"ז נפטר פחות מחודש לאחר פטירת מרן החזו"א, ורבינו קרע עליו קריעה ואמר שאף שלא היה רבו ומעיקר הדין לא היה צריך לעשות קריעה, אך כיון שהיה מגדולי הדור וממעתיקי השמועה הרי שיש בכך עניין, וכפי שהחזו"א קרע קריעה על ר' ברוך בער.

ר' איסר זלמן היה מוריד דמעות על

סיפור זה

רבינו רגיל לספר שהיה יהודי אחד שעשה הרבה צדקות וחסדים ויצא שדוקא מתוך הצדקות והחסדים שעשה נהיה לו הרבה צרות, והחליט ליסוע לחפץ חיים ולשטוח לפניו צערו, כשנכנס לח"ח היה בדיוק באמצע ליטול ידיו לאכילה, ואחרי שהתחיל לאכול התחיל הח"ח לומר מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר, וכשהגיע לפסוק "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי", החל לדבר לעצמו ולומר דוד המלך אומר שכל הצרות שצריכות לבוא אליו יבואו רק מהטוב וחסד שהוא עשה, ואותו אחד שמע זאת והרגיש שקיבל את התשובה לשאלה שבשלה הגיע, וחזר לביתו בלי לדבר עם החפץ חיים.

ורגיל להוסיף שר' איסר זלמן היה מוריד דמעות על סיפור זה.